

**ЕКІНШІ АПТА
БІРІНШІ КҮН**

ӨЗАРА ӘРЕКЕТТЕСТІК ҮДЕРІСІН ҚАДАҒАЛАУ

- Оқушылар өз пікірлерін кезекпен айта ма немесе бір-бірінің сөзін жиі бөле бере ме?
- Олар бір-бірінің идеяларын қолдай ма?
- Олар бір-бірін тыңдай ма және сыныптастарының идеяларына жауап қайтара ала ма?
- Олар бір-бірінің пікір білдіруін сұрай ма? (мысалы, «Сіз неге солай ойлайсыз?» деп сұрай отырып)
- Оқушылар себебін көрсетіп, түсінік пен мысалдар келтіре отырып, өз пікірлерін қалыптастыра біле ме?
- Оқушылар өз көзқарасын сыныптастарының түсіндірмесін ескере отырып, өзгерте ала ма?
- Олар топтық шешім қабылдар алдында идеяларымен бөлісе ме?

Сыныпта кім кіммен пікірталас жүргізетінін суреттейтін карта құрастырыңыз.

КЕЙС СТАДИ: МАТЕМАТИКАЛЫҚ ПІКІРТАЛАС САПАСЫН АРТТЫРУ

Біз бұл мысалды бірге және жарыса жұмыс істейтін мұғалімдердің шағын тобы өз оқушыларының математикалық пікірталасының сапасын қалай арттырғандығын суреттейтін болғандықтан алдық.

Алғышарттар

Ұлыбритания орта мектептерінің үш математика мұғалімі оқушылардың кейбір жұптары арасында математикалық пікірталастардың жеткілікті түрде негізді және терең болмағандығын, оған үйрету кезінде және нәтижелерге қол жеткізуде жеткілікті оң әсер ете алмағандарын анықтайды. Осылайша, олар мұндай пікірталастардың сапасын және тереңдігін жақсартуды мақсат етіп алды.

Эксперимент қалай жүргізілді

Эксперимент төрт кезеңмен жүргізілді.

Біріншіден, 16 жастағы оқушылар тобының шаршылық теңдеулер тақырыбы бойынша математика сабағы бейнетаспаға жазылды;

Екіншіден, мұғалімдердің біреуі 13 жастағы оқушылар тобында пікірталасты дамытуға ықпал ететін жаңа стратегияларды қолданып көрді. Тәсіл жетілдіріліп, басқа топта қолданылды.

Қорытындысында, мұғалімдердің біреуі жоғарыда сипатталған эксперименттердің қорытындыларын 11 жастағы оқушылардың қиын тобына қолданды.

Мұғалімдер пікірталас жүргізу дағдыларын қалай жақсартуға тырысты:

Олар негізгі үш тәсілді пайдаланды. Оқушылардан мыналар талап етілді:

- өз ойларының барысын түсіндіру;
- серіктесін сендіру,
- серіктесінен өздерінің көзін жеткізуді өтіну.

Мұғалімдер сапалы пікірталас жүргізуге ықпал жасау үшін төмендегі сөздерді қоса отырып, нақты тіркестер келтірді:

- ... екеніне мені сендіріңіз.
- басқа оқушыны ... екеніне қалай сендірер едіңіз?
- Сіз неге деп ойласыз?

Оқушылар сонымен қатар түсініктер мен мысалдар суреттелген плакаттар дайындауы тиіс.

Нәтиже

Мұғалімдер пікірталас жүргізу сапасын жақсартуда оқушыларға көмек көрсету мүмкін екендігін дәлелдеді. Соңғы сабақта мұғалімдер көптеген оқушылардың, тіпті үлгерімі төмен оқушылардың да серіктестеріне нақты түсініктер беріп, басқалардың айтқанын сын көзден өткізіп отырғандығын сүйсіне айтып өтті. Бақылау көптеген оқушылардың мұғалімдер ұсынған сөз тіркестерін пайдаланғандығын көрсетті.

Мұғалімдер не түйіндеді

Мұғалімдер тереңірек пікірталасты дамытуға ықпал ету үдерісіне өздерінің ықпалы қаншалықты зор екендігін сезінді. Мұғалімдер:

- жұмысты жүргізудің дұрыс әдісін модельдей алады;
- тапсырманы және оны орындауды оқушылар қалайша талқылауы тиістігін жоспарлай;
- сабақтың әртүрлі кезеңдеріне оқушыларды дайындай;
- тапсырманың түйінді идеясын түсіндіре;
- үлгілер мен басқа да креативті идеяларды бере отырып, жазбаша түсініктерді енгізіп және
- жоғары деңгейдегі пікірталастарды мақтай алады.

«Біз меңгерген негізгі мәселелердің бірі оқушылардың бір-бірімен қалай тіл табысу керектігін көп жағдайда біле бермейтіндігімізді анықтауымыз деп санаймын. Оларды үйретуіміз керек. Үйрететін болсақ, тіпті үлгерімі төмен оқушылардың өздері орындап шығады.»

Дереккөз

Pinco, E. (2008) How can we improve the quality of pupils' mathematical conversations? [Оқушылардың математикалық пікірталасының сапасын қалай жақсартуға аламыз?] National Centre for Excellence in the Teaching of Mathematics grant report.

ӘНГІМЕЛЕСУ ДАҒДЫЛАРЫН ЖЕТІЛДІРУ АРҚЫЛЫ ИНКЛЮЗИВТІЛІККЕ ҚОЛ ЖЕТКІЗУ

Балалардың тіл табысу дағдылары арқылы инклюзивтілікке қол жеткізуге болатынын көрсететіндіктен, біз осы мысалға тоқталдық. Осы үдеріске тартылған балалар алдағы сабақтарда белсенділіктің жоғары деңгейін көрсетті. «Табысқа жету үшін қарым-қатынас жасау» жобасы өзара әрекеттестікке оқыту және бірге ойлау мен талқылау арқылы білім алуға балалардың саналы түрде келуін қамтамасыз ету үшін әзірленді.

Алғышарттар

Қарым-қатынас жасау дағдысының жеткіліксіздігі балалардың сабақтағы белсенділігінің төмендеуіне әсер етеді, оларды оқу әрекетінен алыстатып, жетістіктің төмен болуына әкеледі.

Англияның оңтүстігіндегі үш мектептің алты жастағы балаларды оқытатын алты мұғалімі екі күн бойы балалардың ауызша сөйлеу тілін және топтағы сөйлеу дағдыларын дамытуға бағытталған сабақтардың бағдарламаларын жасаумен айналысты.

Аталған мектептер ағылшын тілі ана тілі болып саналмайтын оқушылардың көп болуымен ерекшеленетін.

Өзара әрекеттестікке және бірге ойлау үдерісіне қандай оқушылар оқытылды

Сөйлеу дағдыларына оқыту «Бірге ойлаймыз» атты бес негізгі сабақтарда жүзеге асырылды. Бастапқы сабақтар тыңдау, ақпаратпен алмасу, ынтымақтастық сияқты дағдыларды дамыта отырып, сөйлеу үдерісінің маңыздылығын сезінуге бағдарланған болатын. Кейінгі сабақтар әртүрлі жағдаяттарға өзіндік қатынасын сын тұрғысынан дәлелдеуді дамытуға ықпал етті.

Сабақтардың кейбір түйінді сәттері:

- топтық жұмыс үшін оқытудың мақсаты сабақтың кіріспе бөлімінде нақты белгіленген;
- топтар ауызша сөйлеу тілінің сапасын жалпы сабақтарда ұғынған;
- сыныпта сұрақты құрастыру және қою сияқты дағдылар қалыптастырылған;
- мұғалім сыныптағылардың көңілін ауызекі сөйлеу тілінің сапасын арттыруға аударған, түзетулер енгізу үшін топтағы талқылауларда үзіліс жасай отырып, сыныппен қарым-қатынас жасау кезінде басқаларға үлгі болған.

Оқушылар сыныпта топта ортақ пікірге келуге мүмкіндік беретін ауызекі сөйлеу тілінің негізгі ережелерін құрастырды және ол келісілді.

Тізім мынадай тармақтардан тұрды:

- топтың әрбір мүшесі қалғандарымен сөйлесуі керек;
- маңызды ақпаратпен бөлісу қажет;
- әркімнің қосқан үлесі құрметпен қарастырылады;
- қиындықтар қабылданады;
- топ шешім қабылдау үшін жауапкершілікті өзіне алады.

Аталған сабақтар барысында балалар әртүрлі қарқындылықпен жұмыс істеді.

Оқыту барысына түзетулер енгізудің ықпалы

Тірек мектептердің барлық мұғалімдері өз сыныптарындағы әріптестікті дамытуға, инклюзивтілікті және қарым-қатынас деңгейіне бұл бағдарламаның оң әсері барын атап өтті.

Әсіресе, жуас балалардың пікірталасқа сенімдірек және белсендірек қатыса бастағандығы атап көрсетілді. Олар бағдарламаға қатыспаған балаларға қарағанда сұрақтарды көп қойып, ойларын жиі-жиі дауыстап айта бастады. Олар сондай-ақ бірін-бірі әңгімеге тартуға, сыныптасының айтқанын мұқият тыңдауға және сұрақ қиындық тудырса да сындарлы жауап беруге үйренді.

Сонымен бірге балалардың мақсатты тобы бағдарламаның соңында тестілерді орындау барысында басқатырғыштарды алғашқы нәтижелерімен салыстырғанда бірнеше пайызға жақсы шешті. Бақылау тобында мұндай факторлардың бірі де байқалған жоқ.

Тілді пайдалану және сабаққа қатысу жағынан алғанда, бағдарлама жүргізілген кезде балалардың «Неге? Не? Қалай?» деген сияқты сұрақтарды сабақта пайдалану жиілігі өсті. Бұл төменде келтірілген мақсатты топтардағы балалардың диалогтарында тіркелген.

Балалар (Нуреша, Виджэй және Кайл) бағдарлама басталғанға дейін және аяқталғаннан кейін логикалық ойлау дағдыларын талап ететін бір тапсырмамен жұмыс істеді. Балаларға геометриялық суреттегі ақ фигураға мүмкіндігінше сәйкес келетін алты пазлдың бөлігін тандап алу ұсынылды.

Бағдарламаға дейін

Нуреша мүлдем сөйлемейтін және тапсырманы орындауға ешбір қызығушылық танытпайтын. Тапсырма басталғаннан кейін Виджэй мен Кайл бір-бірінің пікіріне келіспей қалды және өз пікіріне ешбір дәлел келтірместен, кім өз фигурасын суретке жапсыруы тиіс екендігін дауласа бастады.

Виджэй: Ал мынау сәйкес келеді ғой, иә?

Кайл: Жоқ.

Виджэй: Мынау сәйкес келе ме?

Кайл: Жоқ.

Виджэй: Иә.

Кайл: Жоқ.

Бағдарлама аяқталғаннан кейін

Балаларға осындай тапсырманы орындау ұсынылды. Олардың жұмыс істеу тәсілі түбегейлі өзгерді. Бұл жолы Нуреша топтағы бірлесе ойлауға басқа екі баламен өзара әрекеттестікте белсенді қатысты, екі бала да бір-бірін мұқият тыңдап, бір-бірінің пікірін қабылдай білді:

Виджэй: (Нурешаға) Сен Виджей мен Кайлдың қайсысынікі дұрыс екендігін айтуға тиіссің.

Нуреша: Мен 2-нөмір деп ойламын.

Кайл: Мен 4-нөмір деп ойлаймын.

Виджэй: Нуреша, қарасаңшы.

Нуреша: Жоқ, мен мына фигура келеді деп ойламын.

Кайл: Жоқ, қарашы, мынау дөңгеленген, мында да, анда да сырттан дөңгеленген, көрдің бе?

Виджэй: Мүмкін мына пазл.

Кайл: Жоқ, өйткені оның майысқан сызығы жоқ.

Виджэй: Осы дұрыс болуы тиіс.

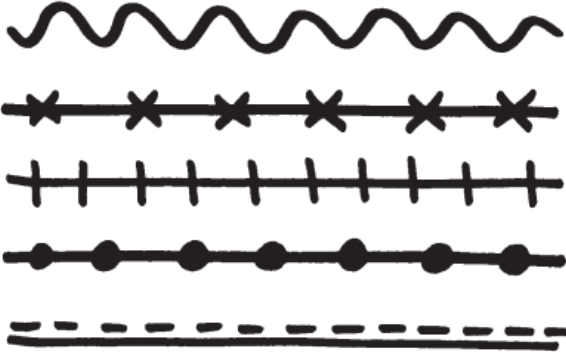
Екінші тест кезінде балалар алғашқысына қарағанда мәселенің шешімін бірлесе іздеуде тиімді жұмыс істей отырып, 2 сұраққа артық дұрыс жауап берді (15-тен).

Дереккөз:

Wegerif, R. et al (2004) Widening access to educational opportunities through teaching children how to reason together [Балаларға бірлескен талқылау жүргізу әдістерін үйрету арқылы білім алу мүмкіндіктеріне қол жеткізуді кеңейту]. *Westminster Studies in Education*, 27 (2).

СОЦИОГРАММА ҮЛГІСІ

Кілті

Бұл менің ең жақын үш досым

Мына адамдармен дос болғым келеді

Бұл адамдармен үзіліс және түскі ас кезінде ойнаймын

Бұл біздің сыныптың танымал оқушылары

Бұлар біздің сыныптың ең ақылды оқушылары

ҮЛЕСТІРМЕ МАТЕРИАЛ. СОЦИОГРАММА

Кілтi

Бұл менің ең жақын үш досым

Мына адамдармен дос болғым келеді

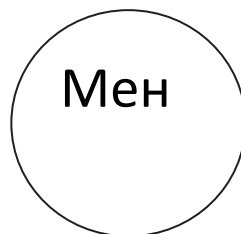
Бұл адамдармен үзіліс және түскі ас кезінде
ойнаймын

Бұл біздің сыныптың танымал оқушылары

Бұлар біздің сыныптың ең ақылды оқушылары

**ЕКІНШІ АПТА
ЕКІНШІ КҮН**

ОҚУШЫЛАРҒА ОҚУДАҒЫ КЕДЕРГІЛЕРДІ ЖЕҢУГЕ ҚАЛАЙ КӨМЕКТЕСУ КЕРЕКТІГІ МӘСЕЛЕЛЕРІ БОЙЫНША МҰҒАЛІМДЕРГЕ КЕҢЕС БЕРУ СТРАТЕГИЯСЫ

Оқыту және оқу салалары

Осылайша, дұрыс шешім қабылдау үшін бұл қызметтің үш саласын ескеру қажет.

1. Таным және оқу

Мынадай тұжырымдарды талқылаңыздар:

Мұғалімнің рөлі оқушыларға:

- пәнді түсінуін дамытуға;
- ақпаратты сақтауға және толықтыруға (жады);
- мәтінді оқудағы, жазудағы және математикалық есептегі қиындықтарды жеңуге мүмкіндік беру деген тұжырыммен келісесіз бе?

Ең маңыздысы, мұғалімдер оқу мақсаты – бұл оқушылар *істеуге тиіс* нәрселер ғана емес, сонымен қатар оқушылардың өз бетімен жұмыс істеуі қаншалықты мүмкін болса, соншалықты өз бетінше жұмыс істеуге көмектесу екендігін түсінулері керек.

Мұғалім көптеген жолдар арқылы оқушыға оқу жоспарын меңгеруіне көмектесе алады.

Төменде келтірілген стратегияларды талқылаңыздар. Топтық пікірталас кезінде қалыптасқан өз идеяларыңызды ұсыныңыздар.

Біз бірнеше стратегия ұсынамыз. Бірақ жекелеген оқушылардың қажеттіліктері, Сіз жұмыс істейтін жағдайлар жекелеген оқушыларға оқуға көмектесетін бірқатар шығармашылық тәсілдерді қолдануға жетелеуі мүмкін.

Түсінуді дамыту жөніндегі ұсыныстар:

- оқушыларға оқу мен нұсқаулықты дұрыс түсіндіруіне көмектесуде ым, визуалды белгілерді қолданыңыз және басқа да көмек көрсетіңіз;
- сұрақты түсінбеушілік танытып, сұрақ қойып немесе мәселе көтеріңіз, бұл Сізге жұмыс барысында нұсқаулықты ұстанып отыруға мүмкіндік береді;
- оқушылардан не істеулері керектігін түсіндіруге өтініш білдіріп, олардың мәселені түсінетінін тексеріңіз;
- нақты объектілерді, белгілерді, символдарды, фотосуреттерді, сандық осьтер және компьютерлік анимацияларды қолдану арқылы абстрактілі ұғымдарды нақты ұғымдарға айналдырыңыз;
- жазбаша тапсырмаларды орындауға арналған шаблондар мен жауаптардың болжалды нұсқалары бар тапсырмаларды ұсыну арқылы тапсырмаларды орындауға көмектесіңіз.

Жады:

- оқушыларға оқу мақсаты туралы естеріне салыңыз; егер бұл мүмкін болса, суреттер мен артефактілерді пайдаланыңыз;
- көрнекі құралдар пайдаланыңыз;
- тапсырманы орындауда жасалатын амалдар реті бар объектілер, суреттер, белгілерді немесе түйінді сөздерді пайдалана отырып, карточка-еске түсіргіш дайындаңыз;
- оқушы өздігінен тыңдай алатын нұсқаулықтардың дыбыстық жазбаларын жасау үшін диктофонды пайдаланыңыз;
- ескертпелерге арналған стикерлерді, қысқаша жазбалар, жеке тақтаны қалай пайдалану керектігін іс жүзінде көрсете отырып, түйінді сөздерді жақсы есте сақтау үшін оқушыларды соларды пайдалануға ынталандырыңыз.

Сауаттылық және тілді үйрену кезіндегі қиындықтар:

- бастапқыда оқушыларға сұрақ қоя отырып, оларды мәтінді қабылдауға дайындаңыз;
- сабақта оқушылардың өзара жәрдемдесуін және өзара әрекеттесуін ынталандырыңыз;
- мәтіндегі жаңа сөздерге көңіл аударта отырып, оқушыларға мәтінді оқу кезінде көмектесіңіз;
- жазудың балама нысандарын пайдаланыңыз: зияткерлік карта құрастыру, оқу материалының ауызша таныстырылымы, белгілері бар карточкаларды сыныптауға арналған тапсырмалар, мәтінді өңдеуге арналған бағдарламалық жасақтама, диаграммаларға, диктантқа ат беру (тақырып қою), екі өлшемді және үш өлшемді көрсетілімдерді даярлау.

2. Қызметтің әлеуметтік саласы: қарым-қатынас және өзара әрекеттестік

Мынадай тұжырымдарды талқылаңыздар:

Сіз оқушылардың дағдылары мен баламалы қарым-қатынас әдістерін дамыта отырып, топтық және ұжымдық тапсырмаларға қатысуға мүмкіндік беру арқылы мұғалімдер оқушылардың оқуын бақылап отыруы керек деген көзқараспен келісесіз бе?

Әлеуметтік өзара әрекеттестік дағдыларын дамыту жөніндегі ұсыныстар

- визуалды нұсқаулықтарды пайдаланыңыз: сөйлеу кезінде қолданылатын тірек сөздер мен белгілер;
- ең маңызды ақпарат сөйлемнің басында берілген қысқа әрі нақты сөйлемдерді пайдаланыңыз;
- оқушыға топтағы, сыныптағы пікірталастарда өз пікірін айтуға көмектесіңіз;
- мәжбүрлі баламасы бар сұрақтар ұсыныңыз («ол кезде күн бе еді әлде түн бе еді?»);
- түйінді сөздер жазылған арнайы плакаттарды бірлесіп жасаңыз.

3. Қызметтің аффекттік саласы: мінез-құлық, эмоциялық және әлеуметтік даму

Мынадай тұжырымдарды талқылаңыздар:

Оқушылар белгілі бір жағдайларда неліктен өздерін олай ұстайтынын түсіну үшін мұғалім олардың әлеуметтік және эмоционалдық дамуы туралы мейлінше толық хабардар болуы тиіс дегенмен келісесіз бе?

Қызметтің аффекттік саласын дамыту жөніндегі ұсыныстар

Оқушылардың оқудағы эмоционалды, әлеуметтік және мінез-құлықтық кедергілерді жеңу үшін Сіз жеңіл қолдана алатын бірқатар стратегиялар бар:

- бірінші және ең маңызды жол – оқушыларды мойындау және қабылдау; бұған оқушылардың әуестенетін нәрселеріне қызығушылық таныту, тапсырма құрастырғанда олардың мүдделерін ескеру немесе білдірмей көмек ұсыну арқылы қол жеткізуге болады;
- оқушыларға көбірек көңіл бөлу қажет, белгілі себептермен ерекше ықылас пен қамқорлықтан тыс қалған балаларды таңертең қарсы алып, амандасқан дұрыс, осының салдарынан олардың демалыс күндері жақсы өтеді;
- зейінсіз оқушылармен қатар отыратын оқушылар олардың жинақталуына және оқуға тартуға көмектесе алады;
- мұғалім зейінсіз оқушыларға жиі сұрақтар қоя отырып, олардың назарын бағыттай алады;
- оқытуға ынталандыру мен өзін-өзі сыйлау сезімін дамыту үшін жағымды кері байланыс ұсыныңыз; артық күш жұмсаудан қашқақтай отырып тапсырмалардың қиындығын біртіндеп көбейту және қысқа мерзімді, жеңіл қол жеткізуге болатын мақсаттарды белгілеу маңызды.
- оқушыларға тапсырмамен айналысып, оны орындауға жеткілікті уақыт ұсыныңыз.
- әлдебір ерекше бағдарламалар мен оқыту әдістеріне қарағанда, сіздің сөйлеу мәнеріңіз сенімді оқу ортасын құруға көбірек ықпал етеді.

Тиімді тілді пайдаланыңыз, бұл дегеніміз – мүмкіндік тілі, үміт тілі және табыс тілі. Мәселен, сіз мына сөйлемді ескерер ме едіңіз: «Мен X-ті әрдайым қате түсінемін» және «Ия, сіз аздаған қателік жібердіңіз, бірақ сіздің проблемаңыздың себептері неде екенін анықтап көрейік».

АҚШ-ТА ЖҮРГІЗІЛГЕН ПРОФЕССОР ДВЭКТИҢ ЗЕРТТЕУІ

АҚШ-та жүргізілген зерттеу: оқушылардың табандылығын дамыту

Кейбір оқушылар қиындыққа тап болған кезде неге бірден беріле салады немесе басқалары қиындықты сенімділікпен жеңіп жатқанда, бұлар бастаған жұмыстарын орта жолда үзеді. Калифорниядағы Стендфорд университетінің психология профессоры Керол Двек көп жылдар бойы оқушыларды алған бағытқа табандылықпен жүруге не ынталандыратыны туралы сындарлы теориясын жасады.

Оқушылар өздері туралы не ойлайды

Профессор Двек оқушылардан өздерінің ақыл-ой қабілеттері жөнінде не ойлайтыны туралы сауалнама толтыруды сұраған кезде, оқушылардың жартысының «дүниетанымдары шектеулі» екенін анықтады. Олар өздерін туғанда ақыл-ой шектеулі берілген және оны әрі қарай дамытуға шамамыз жетпейді деп ойлайды екен. Олардың ойынша, бұл талантқа негізделген, яғни бар мәселе – «тұқымға байланысты». Қиындыққа тап болған кезде олар бірден жеңіле салады және «мен ешқашан барлығын есте жақсы ұстап тұра алмаймын» «бұл менің қолымнан келмейді» деп барлығын өздерінің зияткерлік қабілеттерінен көретін.

Алайда оқушылардың қалған жартысының «дүниетанымы кең» болып шықты. Олар мүмкіндік пен жетістік оқуға байланысты, оқу уақыт пен жігерді талап етеді деп ойлайды. Қиындыққа тап болған кезде олар «мен «жүгенді тарта тұрып», алдымен мұны түсініп алуым керек» және «мақсатқа жетуге аз ғана қалды» деп жігерлене жұмыс істейді.

Двек барлығын тастау немесе бір нәрсеге табандылықпен қол жеткізу туралы шешім қабылдау дағдының шынайы деңгейіне байланысты еместігін білгенде таң-тамаша болды. Дайындықтары жақсы оқушылардың көбі бірден беріле салатын, күмәнданатын, өздерінің сәтсіздігін ақыл-ойының аздығымен байланыстыратын, ал дайындықтары аздау оқушылар қиындықты құлшына, табанды жеңе білді.

Ақыл-ой қабілеттері шектеулі деп ойлайтын оқушыларға қалай көмектесуге болады?

Двек барлық оқушылар жеңілісті өзінің кемшілігі деп қабылдаудың орнына, жай ғана тапсырманың сәтсіз орындалуы деп қарастыруын ынталандыруды ұсынады, ал оны қажырлылық пен табандылық арқылы жақсартуға болатындығын жеткізу керектігін ескертеді. Ол, мәселен «Сен осындай тапсырмаларды тамаша орындайсың» деген сияқты жеке тұлғаға бағытталған мадақтаудан аулақ болуды ұсынады, өйткені мұндай мадақтау түрі оқушының жеке қасиеттері есебінен жеткен жетістігін меңзеп, оқушыларға қиындықтарды өздерінің жеке әлсіздіктері деп қабылдауға үйретеді. Керісінше, Двек «сен шынымен де тырыстың» немесе «мұны орындаудың жақсы тәсілін таптың» деген сияқты үдеріске бағытталған мақтауды ұсынады, өйткені ол баланы күш-жігер жұмсалатын, тиімді стратегияларды табуға бағытталған, табысқа жетуге қажетті үдеріске бағдарлайды. Сонымен қатар ол «сенің тапсырманы мұқият қарап, өз қорытындыларыңды дәлелдеу үшін сапалы деректер ұсынғаның көрініп тұр» деген сияқты тапсырмаға бағытталған мақтауларды қолдануды ұсынады.

Двек зияткерлік қабілеттері терең оқушылар қолданатын ішкі диалогті зерделей отырып, мұғалімдерге оқушыларда ұшырасатын қиындықтардың белгілі түрлері бойынша айрықша тапсырмаларды шешуге арналған стратегиялар ұсына отырып, оқушылардың табандылығын қолдауды ұсынады. Ғалым мұғалімдерге, біріншіден, оқушыларға дағдыны үйрену кезінде уақыт пен күш-жігер жұмсау қажеттігін, екіншіден, басындағы сәтсіздік бұл тапсырманың жұмыс істеуге тұрарлық тапсырма екендігінің көрсеткіші болып табылатындығын нақты түсіндіруді ұсынады.

Керол Двектің сауалнамасы (1-қосымшаны қараңыз).

Пайдаланылған әдебиет

Dweck, C. (2000) *Self-theories: Their role in motivation, personality and development* [Өзіндік қабылдау теориясы: ынталандыру, даралау және дамытудағы оның рөлі]. Philadelphia: Taylor and Francis.

1-қосымша. К. Двек құрастырған сауалнама

Ақыл-ой қабілеттері шектеулі болып табыла ма? Сіз мұнымен келісесіз бе? Бір пікірді таңдаңыз.	Толық келісемін	Келісемін	Келіспеймін	Үзілді-кесілді келіспеймін
Сізде белгілі бір ақыл-ой қабілеттерінің қоры бар және сіз оны түбегейлі өзгерте алмайсыз.				
Сіздің ақыл-ой қабілеттеріңіз өте қарапайым және сіз оны түбегейлі өзгерте алмайсыз.				
Сіз бір жаңа нәрсені зерделей аласыз, алайда сіз өзіңіздің ақыл-ой қабілеттеріңізді өзгерте алмайсыз.				
Сіздің ақыл-ой қабілеттеріңіздің деңгейі маңызды емес, сіз кез келген уақытта оны аздап өзгерте аласыз.				
Сіз өзіңіздің ақыл-ой қабілеттеріңізді едәуір өзгерте аласыз				
Жеке қасиеттер. Біреуін таңдаңыз.	Толық келісемін	Келісемін	Келіспеймін	Үзілді-кесілді келіспеймін
Сіз өте мейірімді адамсыз және мұны айтарлықтай өзгертуіңіз екіталай.				
Сіздің қаншалықты мейірімді адам екеніңіз маңызды емес, сіз кез келген уақытта едәуір өзгере аласыз.				
Сіз нәрселерді басқаша жасай аласыз, бірақ жеке тұлғаңыздың маңызды бөліктерінің өзгеруі мүмкін емес.				
Сіз өз мінезіңіздің негізгі белгілерін кез келген уақытта өзгерте аласыз.				

Тіл үйренуде стратегияларды қолдану

Оқушылар тіл үйренуде белгілі бір стратегияларды қолданғанда жоғары нәтижеге қол жеткізеді. Кейбір зерттеушілер (Рубин, 1975; О’Малли және Чамот, 1985; Макаро, 2006; Оксфорд, 2011) бұндай стратегияларды оқудың тамаша құралы деп санайды.

Жалпы алғанда, стратегиялар оқушыға тіл үйренуде тиімділікті қамтамасыз ететін, яғни ақпаратты оқуға, табуға, сақтауға және пайдалануға көмектесетін әрекеттер жиынтығы. Стратегияны осы тұрғыдан қарастыру оны стратегиялардың басқа түрлерінен, атап айтқанда қарым-қатынас стратегиясынан айыруға мүмкіндік береді.

1985 жылы О’Малли оқудың үш стратегиясын атап көрсетеді:

- *метатанымдық*,
- *танымдық*;
- *әлеуметтік*.

Метатанымдық стратегиялар жоспарлау, мониторинг және оқу жетістіктерін бағалаумен байланысты.

Танымдық стратегиялар тікелей алатын ақпаратпен байланысты, ал әлеуметтік стратегиялар қоршаған адамдармен жұмыс жүргізуді және өзін-өзі бақылауды көздейді.

Кейбір ғалымдар (Гриффис, 1985) стратегияның өзіндік 6 ерекшеліктерін бөліп көрсетеді:

- *белсенділік* – оқушының жасайтын әрекеті, оның ақыл-ой қабілеттілігі және физикалық мінез-құлқы.
- *саналылық*;
- *таңдаушылық* – оқу стратегиясын ақылмен таңдай білу;
- *мақсатқа бағытталғандық*;
- *бақылау* – оқушы оқу үдерісін бақылайды және реттейді;
- *тілді оқу* – алған білімдерін іс жүзінде қолдануға балама ретінде.

Стратегиялармен жұмыс сонымен қатар оқушыларға оқуда көмектесетін түсінікті, таныс жұмыстарды қамтиды, оқу тиімділігін арттыруға бағытталған стратегия туралы оқушылардың білімдерін кеңейтеді.

Алайда, оқушыларға тіл үйрену стратегияларын қолдану туралы еске салып отыру керек. Егер сіз бұны тек қана бір сабақта істесеңіз, онда оқушылардың көпшілігі бұл туралы ұмытып кетеді, тек бір-екеуі ғана есте сақтап, сабақта қолданады.

Бұдан әрі тыңдау, оқу, жазу, айту және жаңа лексикалық бірліктерді зерделеу дағдылары кезек-кезек қаралатын болады. Бірақ стратегиялар қатары аталғандармен шектелмейді. Мүмкін, сіз және сіздің оқушыларыңыз бұл тізімді толықтырарсыздар.

Griffiths, C. (2008). *Lessons from Good Language Learners*. Cambridge: CUP.

Macaro, E. (2006). Strategies for language learning and for language use: Revising the theoretical framework. *The Modern Language Journal*, 90/3, 320-337.

O’Malley, J. M., Chamot, A., Stewner-Manzanares, G., Kupper, L. & Russo, R. (1985). Learning strategies used by beginning and intermediate ESL students. *Language Learning*, 35/1, 21-46.

Oxford, R. (2011). *Teaching and Researching Language Learning Strategies*. Pearson Longman.

Rubin, J. (1975). What the ‘good language learner’ can teach us. *TESOL Quarterly*, 9/1, 41-51.

Оқылымға байланысты стратегиялар

Оқудың алдында мен...

- орындайтын тапсырмаларды түсінетіндігімді тексере аламын;
- мәтіннің /суреттердің/ кестелердің/ сызбалардың аттарымен және тағы басқа сілтемелермен таныса аламын;
- осы мәтінде пайдаланылуы мүмкін сөздерді ойластыра аламын;
- өзім игерген энциклопедиялық білімдерді қолдана аламын (мәтіннің мазмұнын алдын ала болжау, т.б.).

Оқып отырғанда мен...

- мәтіннің түрін анықтай аламын (тарих, жаңалық және т.б.);
- мәтінді жылдам оқып, негізгі идеясын түсіне аламын;
- мәтін кім үшін жазылғанын түсіне аламын (нысаналы аудитория);
- автордың мақсатын анықтай аламын (сендіру, хабардар ету, суреттеу);
- егер мәтіннің жеке бір бөліктерін түсінбесем, үрейленбеймін, бұл қалыпты жағдай;
- таныс сөз бен сөз тіркестерін таба аламын;
- атаулар мен аттарға, тыныс белгілерінің қолданылуына көңіл бөлемін;
- таныс емес сөздерді елемей қалдыра аламын;
- грамматикалық құрылымдардың (шак, сөздердің орны) байланысын орната аламын;
- логиканы пайдалана аламын.

Оқығаннан кейін мен...

- нәтижені талдап, ненің сәтті шыққанын анықтай аламын;
- оларды сөйлегенде, жазуда пайдалану үшін қажетті сөздер мен сөз тіркестерін теріп жаза аламын;
- пайдаланылған стратегияларды талдай аламын;
- анағұрлым тиімді стратегияларды сыныппен талдай аламын.

Оқылымға арналған тапсырмалар:

1. Біз қандай стратегияларды пайдаланамыз?

Мұғалім тапсырма береді. Орындап болғаннан кейін, оқушылар барлық пайдаланған стратегияларды айтып шығады. Стратегияның қайсысы ең тиімді болғанын анықтау мақсатында оларды жоғарыда айтылған стратегиялармен салыстырады. Мәтінді оқу кезінде бірнеше жаңа стратегияларды сынайды.

2. Топта оқу

Сабакқа дайындалудың алдында мұғалім көлемі үлкен мәтінді алып, оны параграфтарға бөледі. Сыныпты топтарға бөліп, әр топқа бір-бір параграфтан береді. Оқушылар мәтінмен жұмыс жасау стратегияларын пайдалана отырып, өз мәтіндерін өңдеулері керек, сондай-ақ мәтінді аудармай, оның негізгі мағынасын беру керек.

Пайдаланған стратегиялар туралы талқылаған кезде оқушылар мейлінше тиімді стратегиялар бойынша қорытынды шығарады. Әр топ өз тізімін жасайды.

3. Мұғалімнің үлгісі

«Дауыстап айтылатын ой» стратегиясы

Аталған стратегияны пайдалана отырып, мұғалім оның мәтінмен қалай жұмыс істейтінін (өзінің ойлау логикасын) көрсетеді.

Мәтінді проектор арқылы шығарған кезде оқушыларға мәтінмен жұмыс істеу стратегиясын түсіндіру қажет. Өзіңіздің болжамды іс-әрекеттеріңізге түсініктеме бере отырып, дауыстап сұрақ қойыңыз:

«Мен ең алдымен не істер едім? Мәтіннің не туралы екенін түсіну үшін мен суреттерге қарар едім. Мен қаланың орталығын, көп кісілерді көріп тұрмын. Мәтінде

сандар, статистикалық мағлұматтар көп екен. Маған бұл мақала қаладағы өмір туралы жаңалықтардан алынған сияқты және т.б.»

Маңызды ақпаратты көрсету үшін, маркер пайдаланыңыз.

Тыңдалымға байланысты стратегиялар

Тыңдардың алдында мен...

- орындайтын тапсырмаларды түсінетіндігімді тексере аламын;
- мәтіннің /суреттердің/ кестелердің/ сызбалардың аттарымен және тағы басқа сілтемелермен таныса аламын;
- осы мәтін бойынша тапсырмада пайдаланылуы мүмкін сөздерді ойластыра аламын;
- өзім игерген энциклопедиялық білімдерді қолдана аламын (мәтіннің мазмұнын алдын ала болжау, т.б.).

Тыңдап тұрғанда мен...

- мәтіннің түрін анықтай аламын (әңгіме, жаңалық және т.б.);
- артында шығатын дыбыстарға (шу және т.б.) көңіл бөле аламын;
- үзіндіде не туралы талқыланатынын түсінуге тырысамын;
- әңгімеге қатысушылардың даусы, үні, интонациясы туралы ойлай аламын;
- егер мәтіннің жеке бір бөліктерін түсінбесем, үрейленбеймін, бұл қалыпты жағдай;
- таныс сөз бен сөз тіркестерін таба аламын;
- атаулар мен аттарға көңіл бөлемін;
- оларды ішімнен бірнеше рет қайталап, таныс емес сөздерді жаттай аламын;
- сөйлеу ағынын мәнді бірліктерге бөлуге тырысамын;
- түсініксіз үзінділерді жазып аламын, логикалық жүйелі дұрыс сөйлем құра аламын;
- грамматикалық құрылымдардағы (шақ, сөздердің орны) байланысқа көңіл аудара аламын.

Тыңдағаннан кейін...

- ненің сәтті шыққанын анықтай аламын;
- пайдаланылған стратегияларды талдай аламын.

Тыңдалымға арналған тапсырмалар:

«Оқу» бөлімінде жазылған кейбір тапсырмаларды тыңдау кезінде де қолдануға болады.

1. Біз қандай стратегияларды пайдаланамыз?

Мұғалім тапсырма береді. Орындап болғаннан кейін, оқушылар барлық пайдаланған стратегияларды айтып шығады. Стратегияның қайсысы ең тиімді болғанын анықтау мақсатында оларды жоғарыда айтылған стратегиялармен салыстырады. Мәтінді оқу кезінде бірнеше жаңа стратегияларды сынайды.

2. Мұғалімнің үлгісі

«Дауыстап айтылатын ой» стратегиясы

Аталған стратегияны пайдалана отырып, мұғалім оның мәтінді тыңдаған кезде қалай жұмыс істейтінін (өзінің ойлау логикасын) көрсетеді. Өзіңіздің болжамды іс-әрекеттеріңізге түсініктеме бере отырып, дауыстап сұрақ қойыңыз:

«Мен ең алдымен не істер едім? Мен аттарға, атауларға, тірек сөздерге көңіл бөле отырып, мәтіннің негізгі идеясын ұғуға тырысар едім. Ал енді мен...»

Енді қиын жағдайларды талқылау үшін оқушыларға *тейпскрипт* таратуға болады.

Тыңдау алдында оқушыларға ылғи стратегияларды пайдалануды ескертіп отыру керек.

Жазылымға арналған стратегиялар

Жазар алдында мен ...

- менің орындайтын тапсырмаларды түсінетінімді тексере аламын;
- жазуда пайдалануға болатын идеяларды жазып ала аламын;
- өз идеям мен ойларымды білдіру үшін қажетті жоспар әзірлей аламын;
- жазу кезінде қолдануға болатын грамматикалық құрылымдарды (шақ, шылаулар, үстеулер, сын есімдер) ойластыра аламын.

Жазып отырғанда мен...

- сөздікті пайдалана аламын;
- синонимдерді келтіре аламын;
- жазылып қойылған сөйлемдерге қайта оралып, оларды тексере аламын;
- жұмыстың шимай нұсқасын жазып, оны түзете аламын.

Жазып болғаннан кейін мен...

- жазған шығармамды дауыстап оқып шыға аламын (оның қалай естілетінін талдай аламын);
- грамматикалық құрылымдардың дұрыс қолданылуын (шақ, бастауыш пен баяндауыштың үйлесімі, сауаттылығы және т.б.) тексере аламын;
- шығармаға тағы қандай әдемі сөздер мен сөз тіркесін қосқым келетінін ойластыра аламын;
- қажет болса, жұмысқа өзгерістер енгізе аламын;
- жоғарыда айтылған кезеңдерді бірнеше күннен кейін іске асыра аламын.

Жазылымға арналған тапсырмалар:

1. Бірлесіп жоспарлау

Мұғалім оқушыларға ұсынылған тақырып бойынша идеяларды, ойларды, тірек сөздерді және құрылымдарды жазу туралы немесе оны кейіннен талқылап, бағалау үшін шығарма жазу туралы алдын ала тапсырма береді.

2. Мұғалім тапсырмаларды құрастырады және оларды бүкіл сыныппен бірлесіп орындайды.

Мұғалім алдын ала әзірлеген тапсырма бойынша оқушылар шығарма тақырыбын барынша толық пысықтауға бағытталған бірқатар іс-шараларды орындауға тиіс болады:

- ұсынылған тақырып бойынша эскиз жасау;
- шығарманың тақырыбына байланысты тірек сөздерді теріп жазу;
- негізгі грамматикалық құрылымдарды (шылаулар және т.б.) және жақсы жазбаша жұмыста болуға тиісті басқа элементтерді талдау.

Талқылау барысында ұсынылған барлық идеялар тақтаға жазылады, мұғалім жоғарыда айтылған идеяларды ескере отырып, сыныппен бірлесіп шығарманы тақтаға жаза бастайды. Мұғалім мезгіл-мезгіл стратегияларға қайта орала отырып, шығарма жазуға оқушыларды да қатыстыра алады.

Айтылымға арналған стратегиялар

Сөйлер алдында мен...

- дыбыс/ бейнежазбаны тыңдап/ қарап, дикторлардың сөйлеу мәнеріне еліктей отыра, сөз сөйлеп, дауыс ырғағын тексере аламын;
- мен сөйлесетін адам туралы ойлай аламын. Ол сөйлеудің қандай стилін пайдаланады (ресми, ауызекі сөйлеу); әңгіме барысында біз қандай тақырыптарды талқылаймыз, ол үшін маған қандай сөздер мен сөз тіркестері қажет болады;
- барлығы жақсы болатынына өз-өзімді сендіре аламын.

Сөйлеу барысында мен...

- қарапайым сөз тіркестерін қолдана аламын;
- сөйлеушінің айтқан сөзін басқаша жеткізе аламын;

- дұрыс екендігіне сенімім жоқ пікірлерден аулақ бола аламын;
- синонимдерін қолдана аламын («свитер» - «пуловер», т.б.);
- көп мағыналы сөздерді қолдана аламын («зат», «нәрсе», т.б.);
- антонимдерді пайдалана аламын («жақын» - «алыс», т.б.);
- жанымдағы адамнан көмек сұрай аламын («Бұл ағылшынша қалай айтылады?», «Бұны қалай атар едіңіз?», т.б.)
- «mmm», «мен не айтайын деп едім?», «білесіз бе» сияқты одағайлар, сөздер мен сөз тіркестерін пайдалана аламын;
- мүмкіндік болса, дайындық жасап, өз сөзімді жазамын және/немесе қайтадан жаза аламын;
- толқуымды басу үшін мәтінді дауыстап (өзіммен өзім) айта аламын. «Бәрі өте жақсы болады», «Менің ақцентім өте жақсы», «Сөйлеуіме көңіл бөлу керек», «Күлімде, әрі асықпа» деген сияқтыларды айтып, өз-өзімді тыныштандыра аламын.
- «Барлығы жақсы дыбысталып тұр ма?» деп өз-өзімнен сұрай аламын.

Сөйлегеннен кейін мен...

- сөйлескен адамымның пікірін сұрай аламын;
- жаңа сөздер мен ұғымдарды теріп жазып, іштей айтып, қайталай аламын.

Айтылымға арналған тапсырмалар:

Оқушыларға сыныпта орындау үшін айтылымға қатысты тапсырмалар беріледі:

1. жұмыс жоспарын құру;
2. өздерінің сөйлейтін сөздерін (mp3) жазу;
3. жұмыс барысында қолданылған стратегияларды атап өтіп, қорытынды жасау;
4. орындалған жұмысты басқа оқушылармен талқылау.

Сөйлеуге бағытталған стратегиялар	1 тапсырма: ауа райының өзгеруін талқылаңыз 14/2/12	2 тапсырма : Шылым тартудың мәселесін талқылаңыз 2/3/12	3 тапсырма: жоғары білім туралы сөйлесу 25/3/12
Сол тіл өкілдерін тыңдау және сөйлегенін келтіру арқылы дыбыстарды дұрыс айтуды пысықтау		√	√
Сөйлеуде антонимдерді қолдану			

5. оқушылар қолданған стратегияларды белгілейтін сызба құрастыру (жоғарыға қараңыз).
 6. өздері сөйлеген сөздерін тыңдап, жақсартуға болатын жерлерін атап көрсету.
 7. айтылымға бағытталған тағы бір тапсырма орындау.
 8. стратегияларды пайдалану туралы шағын талдау жазу.
- Талдау аяқталғаннан кейін келесі жолы қолданылатын стратегияларды таңдап алу қажет.

Жаңа лексикалық бірліктерді оқуға бағытталған стратегиялар

- жаңа сөздерді бұрын үйренген сөздермен байланыстырып, оларды жүйелеп жазып отырыңыз;

- сөздерді жақсы есте сақтау үшін суреттер пайдаланыңыз;
- сөздердің қолданылуы мүмкін жағдайларға байланысты есте сақтауға тырысыңыз;
- сөздерді санат бойынша топтаңыз;
- «қара-жап-айт-жаз-тексер» техникасын қолданыңыз;

1. сөзге қараңыз

2. оны жауып тастаңыз

3. оны ауызша айтып шығыңыз

4. оны есте сақтауыңыз бойынша жазыңыз

5. жазғаныңызды тексеріңіз

6. егер қате жіберсеңіз, жоғарыда жазылған тізім бойынша қайталаңыз;

-сөздерді есте жақсы сақтау үшін, үнемі қайталап отырыңыз;

-сөздерді mp3 жазып, оларды бос уақытыңызда тыңдап отырыңыз;

-жаңа сөздердің тізімін жасап, оларды ылғи өзіңізбен алып жүріңіз, бос уақытыңызда қайталап отырыңыз;

-сізді біреу жүйелі тексеріп тұруын өтінізіз;

-мнемотехника мен ұйқасты ойластырыңыз;

-жаңа сөздермен ойын ойлап табыңыз;

-жаңа сөздермен сөйлем құрастырыңыз.

Жаңа сөздерді есте сақтау үшін пайдаланатын тапсырмалар:

1. жаңа сөздерді үйде оқып келуге тапсырма беріңіз ;
2. келесі сабақта оқушылардан осы тапсырманы қалай орындағандарын сұраңыз;
3. пайдаланған стратегиялардың тізімін жасау;
4. оқушылар жаңа сөздермен жұмыс жасауда пайдаланғысы келетін стратегияларды таңдау, оларды қолдану және тиімділігін талдау;
5. басқа стратегияларды іздестіріп, жоғарыда көрсетілген кестеге қосу.
6. Төменде келтірілген кестені толтыруға болады.

Сөйлеу стратегиялары	Қолданылды: 14/2/12	Қолданылды: 2/3/12	Қолданылды 25/3/12
«Қара-жап-айт-жаз-тексер» стратегиясы		√	√
Басқа стратегиялар (оқушыларға өздерінің оқу стратегияларын қосуға мүмкіндік беру керек)			

ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫНДАҒЫ ДРАМА

Драманы (сахналау, рөлдік ойын) таңдаған жағдайда оның мазмұны, сахналық шарттылықтар, өткізу нысаны ескеріледі, бұлар пәндік салада кең ауқымды жұмыстар жүргізуге көмектеседі.

Драмаға жүгіну сауаттылықтың дамуына ғана емес, сонымен қатар жеке тұлға, тұлғааралық қарым-қатынас психологиясының, этиканың, мінез-құлық мәдениетінің дамуына, үздік моральдық қасиеттердің қалыптасуына ықпал етеді.

Педагогикалық құрал ретінде драма *эстетикалық өзара әрекеттесу* арқылы іске асырылады, ол *«ұғым арқылы емес, сезімдік тәжірибенің құрылымдық элементтерін қабылдау, ...өз қызметін сенім мен түйсіну арқылы жүзеге асыратын адамға тән эстетикалық қабылдау арқылы әрекет ететін зияттың көрінісі болып табылады; мәселен, зияттың логикалық тұжырым сияқты басқа түрлерімен салыстыруға келетін түрлерінің бірі болып табылады»* (Abbs; 1989).

Драма ағылшын тілін эксперименталды оқытудың педагогикалық амалы ретінде

Ағылшын тілі сабағындағы драма:

Бұл блок 5 тараудан тұрады және мұғалімдерді драманы сауаттылық деңгейін көтеруге арналған педагогикалық құрал ретінде қалай қолдануға болатындығымен таныстырады. Жоспар демократиялық оқыту және оқу қағидаттарына негізделіп, бірқатар негізгі ұғымдарды қамтиды.

Мысалы, оқу тиімді болу үшін ол:

- Эксперименталды және тәжірибеде жүзеге асырылуға тиіс;
- Қоғамдық қажеттіліктермен үйлесімді;
- Белсенді болуы керек;
- Тілектестік, түсіністік пен сенімге негізделеді.

Зерделеуге арналған сұрақтар

Драманы талдай, зерделей отырып, оқушылар нені үйрене алады?

- Адамның мінез-құлқы мен ол өмір сүретін әлемді түсіну;
- Ойлар мен сезімдер өзгере отырып қалай дамидынын түсіну;
- Мәдени дискурс (тілдік тәжірибе) қарым-қатынастың тиімді құралы екендігін түсіну.

Оқушылар драма арқылы қалай білім алады?

Форма пен мазмұнды зерделей отырып, қажетті дағдыларды қалыптастыратын тәжірибелік тәсілдер арқылы.

Драма негізінде оқыту оқытудың басқа әдістерінен несімен ерекшеленеді?

Драманы пайдалану негізінде оқыту басқа тәсілдерден оның өзара әрекеттесу тәсілімен, яғни эстетикалық-танымдық және эмоциялық өзара әрекеттесумен ерекшеленеді.

Сіздерге осы курста зерделеуге болатын сұрақтарды ұсынамыз.

Сұрақтар Сіз жұмыс істейтін оқушылардың, мектептің жеке қажеттіліктерін және жағдайларды ескере отырып құрастырылады.

1. ІС-ӘРЕКЕТТІК ОҚУ

Біз бұл бөлімде драма негіздерін сахналық ойын және іс-әрекеттік оқу арқылы жүзеге асырылуы тұрғысынан қарастыратын боламыз.

Әдетте сахналық (рөлдік) ойын оқудағы жеке тәсіл ретінде қарастырылмауына қарамастан, ол ертеден қолданылатын оқу әдістерінің бірі болып табылады.

Ол сыныпта орындалатын, алдын ала келісілген бірқатар шаралардан басталады. Бұл жағдайда сенім мен құрмет білдіру қарым-қатынастың бұл сияқты тәсілін іске асырудың негізі болмақ.

Ойынның негізгі сипаттамалары:

- ойын ережесін белгілеу;
- ойнау;
- «рөлге ену».

Драма бұл...

- мәдениет пен әлеуметте болып жатқан негізгі оқиғаларды қамтитын динамикалық іс-әрекет;
- топтық іс-әрекет;
- ойластырылып іске асырылатын іс-әрекет;
- рөлдер және қарым-қатынастардың дамуын зерделеу режимі.

ТЕОРИЯҒА КІРІСПЕ («Іс-әрекеттік оқу» таныстырылымын қара)

ЖАТТЫҒУЛАР

1. Кіріспе (ынтымақтастық пен сенім орнату)

Драманы пайдаланудың бірнеше идеялары ұсынылып отыр.

A. «Ұқсастықты тап» (бүкіл сыныпқа арналған тапсырма)

Оқушылар 3 минут ішінде сыныпта жүріп өздерін таныстырады және өзіне ұқсас әдеттері мен қызығушылығы бар адамды табуға тырысады. Олар лайықты кандидатураны тапқанда, барлығына ортақ бір нәрсе бар адамдар жиналған топ құрады (сынып жетекшісі де топ мүшесі ретінде бірге қосылады!)

Топ мүшесін іздеуге арналған өлшемдер:

- бір айда туғандар;
- үйінде үй жануарын ұстайтын адамдар;
- екі ағасы бар немесе бірнеше ағасы бар адамдар және т.б.

B. Күн... сәулесін төгеді (бүкіл сыныпқа арналған тапсырма)

Оқушылар шеңбер болып отырады, бір адам ортада орындықсыз тұрады да «Күн ... сәулесін төгеді» дейді, бұл орайда көп нүктенің орнына «көзілдірігі бар» немесе «компьютер ойындарын жақсы көретін» деген сияқтыға келтіріп өз тарапынан бірдене қосады. Осы сипаттамаға сәйкес келетіндер осы кезде орындарын ауыстырады, ал ортада тұрған адам олардың орнына отырып үлгеруі керек, сөйтіп ауысып отырады.

C. Жұптағы сұхбат

Жаттығудың екі түрін ұсынамыз – бірінші (1) нұсқа көп уақыт, екінші (2) нұсқа азырақ уақыт қажет етеді.

1. Есімдер тарихы:

Оқушылар жұптасып (жұптар кездейсоқ құрылуға тиіс) мәліметтерді қысқаша жазып

отырып, бір-бірінен сұхбат алады. Олар жауап берушіден оған бұл есім қалай қойылғанын сұрайды. Әрқайсысы өз жауап беруші адамын бүкіл сыныпқа таныстырып, «Бұл ... есімінің тарихы...» деп жалғастырады.

2. Мен сіздерді ... таныстырғым келеді:

Оқушылар жұптасып (жұптар кездейсоқ құрылуға тиіс) мәліметтерді қысқаша жазып отырып, бір-бірінен сұхбат алады. Олар сөйлесетін адамынан көбірек ақпарат алулары керек. Әрқайсысы өз жұбын бүкіл сыныпқа таныстырады, «Мен сіздерді ... таныстырғым келеді» деп бастайды.

2. Іс-әрекеттік оқудағы рөлдер мен қарым-қатынастар

(Ойдан шығарылған мәнмәтін арқылы сөйлеу және түсінудің дағдыларын дамыту. Рөлдер және өзара қарым-қатынас арқылы тұлғааралық қатынастарды дамыту).

А. Карта ойыны (бүкіл сыныпқа арналған тапсырма)

Қажетті заттар: Алдын ала дайындалған бірнеше карталар жинағы. Мұғалімге адамның мәртебесі маңызды болып табылатын орын таңдау керек, мысалы, хан сарайы, үлкен компанияның кеңсесі, кино түсіру павильоны.

Ойынның шарты:

1. Сыныптан 4 ойыншы таңдалады. Ойыншылар қорапшадан 4 карта таңдайды, карталар олардың маңдайларына жапсырылады. Картада не бейнеленгенін тек басқа ойыншылар ғана көре алады карталарды маңдайға жапсыру үшін, жіпті қолдануға болады). Сахналау көрсетіледі, ойыншылардың рөлдері картадағы белгілерге сәйкес болуы тиіс. Ойыншылар өз рөлдерін білмегендіктен, ойын барысында басқалар олардың не көрсетуге тиіс екенін түсіндірулері керек.
2. Ойыншылар сахналаудан кейін өздерінің рөлдеріне сипаттама береді, әрі оларға өздерінің рөлдерін түсінуге көмектескен қимыл және сөйлеу арқылы берілген көмектерді атап көрсетеді.

Жалпы рефлексия: Топ қатысушылары сөздер, іс-әрекет және сезімдер арқылы өзара қарым-қатынастың қалай көрсетілгеніне көңіл аудара отырып, қатысушы ретінде не сезінгендерін талқылайды.

В. Кеңседе (рөлдік жұптармен жұмыс істеу)

(Драма және рөлдік ойындар арқылы ойдан шығарылған мәнмәтінді анықтау сөйлеу және түсіну арқылы сенімді спикер дағдыларын дамытуға көмектеседі).

Ойдан шығарылған мәнмәтін белгілеу: мұғалім іс-әрекет орнын ұсынады, мысалы, банктегі кеңсе (2 кресло мен үстел).

Оқушылар жұптарға бөлініп, «А» және «В» деп аталады

«А» - несие бөлімінің қызметкері

«В» - қарыз алушы, банк клиенті (оқушылар несие не үшін керектігін өздері ойлап шығарады).

1-бөлім. Оқушылар рөлдерін ойнайды – «А» «В»-ның қарызды төлей алатына сенбегендіктен, сұрақ қояды. «В» аталған дәйектерге қарсы тұрып, дәлелдеу қажет.

5 минуттан кейін мұғалім ойынды тоқтатады және банк қызметкерінен оның шешімі туралы сұрайды.

Жалпы рефлексия: «А» тобы несие беретіндігін немесе бермейтіндігін талқылайды. «В» өздеріне қойылған сұрақтарды талқылай алады.

2-бөлім. Мұғалім топқа нәтижесінің қандай болуына қарамастан, тапсырманы одан әрі

орындау үшін барлығына несие берілген сыңай таныту қажет екендігін хабарлайды. «А» банк қызметкері болып қалады, «В» банк менеджеріне айналады. Енді оқушылар басқа рөлдерді ойнау керек, онда банк менеджері несие бөліміне телефон соғып, клиенттің несиені төлемейтіндігін хабарлайды. Несиe бөлімінің қызметкерінің жұмыста қалуы бастықтың шешіміне байланысты болады.

ТАПСЫРМАНЫҢ ҚОРЫТЫНДЫСЫ БОЙЫНША РЕФЛЕКСИЯ

(мұғалімдердің тренингі аясында орындалады)

Осы бөлім бойынша оқушылар түсіну және сөйлеудің қандай дағдылары іске асырылғанын талқылайды.

Іс-әрекеттік оқу: белгілі бір материалды суреттер арқылы оқытуға қарағанда, рөлдік ойындар арқылы оқыту әдісі тиімдірек болып табыла ма, олай болатын болса, неліктен екендігін талқылаңыздар.

2-бөлім. Әлеуметтік тіл

Біз бұл бөлімде «қарым-қатынас жасау теориясының» негізгі ұғымдарын қарастырамыз және іс жүзінде драманың тиімді қарым-қатынас жасауды дамыту үшін қажетті мәнмәтінді қалайша қамтамасыз ететіндігін зерттейміз.

Визуалды және ауызша сауаттылықты түсіну рөлдік ойындар арқылы дамытылатын болады. Бұл тарау тілдің әлеуметтік қарым-қатынас арқылы дамитындығына негізделеді. Ана тілді оқудың негізгі қағидаттары:

- *оқу үдерісінің негізі – бала;*
- *өзінің қажеттіліктері, сезімдері мен қалауларын білдіру үшін ынталандыру мен оқудың мақсаты қарым-қатынасқа ниеттенеді.*
- *бала құрдастарымен, ересек адамдармен қарым-қатынастар арқылы, теледидар, ән, сурет, кітап арқылы оқиды;*
- *тілін дамыту үшін бала күнделікті қарым-қатынасты қолданады - өзара әрекеттесу, бақылау, эксперимент, себеп пен салдар;*
- *бала әлеммен өзара әрекеттесу және ойын арқылы адами мінез-құлық туралы білімді игереді (балалар әлеуметтік мәнмәтіннен қол үзбей оқиды).*

Осылайша, ойдан шығарылған әлеуметтік мәнмәтінді қамтамасыз ету арқылы драма тілді үйренуге ықпал ете алады.

Драманы зерделеу арқылы мынадай негізгі ұғымдар зерттеледі:

- Жағдаят (қызмет пен мақсатты аудитория арқылы анықталады);
- Мәдени мәнмәтін (сынып арқылы, оқушылардың ұлты немесе нәсіліне қатысты анықталады).

Мәнмәтінтегі тиімді қарым-қатынас осы негізгі ұғымдарды іріктеу, таңдау және қолдану үдерісіне көмектеседі.

ТЕОРИЯҒА КІРІСПЕ («Тілдің әлеуметтік теориясы» таныстырылымын қараңыз)

Жаттығулар

1. Саябақтағы орындық

(- импровизация – бүкіл сыныпқа арналған тапсырма)

Сыныптың бір оқушысы бақтағы жалғыз орындыққа отырады. Өзгелері жартылай шеңбер жасап айнала отырады. Басқалардың міндеті: орындықта отырған адамды орнын босатып беруіне көндіру. Орындықта отырған адам өзін жайлы сезінеді, оған қолайлы жағдай тумамайынша орнын босатып беруге асықпайды. Басқа оқушылар

«орындықта отырғанды» өз орнын босатуға сендіре аламыз деген өздеріне сенімді болған жағдайда ғана ойынға қосылады.

«Көндірушілер» өз мақсатына жету үшін әртүрлі рөлдерді қолдана алады. Мысалы; полиция немесе мүгедек адам сияқты т.б. рөлдер.

«Отырған» адам шын жауап беріп, өз орнында қалу үшін дәлелді деректерді келтіруі тиіс.

Жалпы рефлексия: Қандай рөлдер орындықта отырған адамның орнын босатуына түрткі бола алды? Нақты сендіре алған кім, неге?

2. Бұзақылардың пәтерге шабуыл жасауы

(бүкіл сыныпқа арналған тапсырма және 3-4 адамнан тұратын топтардағы топтық жұмыс)

Бұл тапсырмада оқушылар «Әлеуметтік тіл» таныстырылымында айтылған теорияны тәжірибеде қолданады.

Оқушылар белгілі бір әрекеттер арқылы тілдерін және сауаттылығын дамытады.

Жағдаяттың сыртындағы, ішіндегі және шекарасындағы әрекеттер

I. Оқушыларға бұзақылардың пәтерге басып кіргені туралы шын оқиға басылған газеттер таратылып беріледі (үлестіріме материалдар).

Мақалада бұзақы топ үйге келе жатқан екі жас адамның соңына түсіп, жастардың (бірінің аяғы ауыр жұбайын қоса) және басқа пәтерлердің қариялары үйде қалған кезде, үйді қоршауға алып, үйге тас, бөтелке лақтырады. Полиция қызметкерлері шақырылып, жігіттердің біреуі ауруханаға жіберіледі.

II. Бүкіл сынып осы жағдаяттың «ішінде» болған қатысушылардың тізімін жасайды.

Олар; бұзақылар, жастар, қыз, кәрі көршілер, полиция қызметкерлері. Сондай-ақ, жағдаяттың «шекарасында» (аурухана қызметкерлері, газет тілшілері, оқиғаға қатысқан адамдардың ата-аналары мен туыстары) және «сырттағы» адамдар (жаңалықты теледидардан естіген, газеттен оқыған адамдар, парламентте зорлық мәселесін талқылайтын саяткерлер) тізімдері жасалады.

III. Оқушылар топтарда 3-4 адам бірігіп, «қимылсыз суреттер» арқылы сипатталған оқиғалардың көріністерін жасайды.

IV. Содан соң оқушылар оқиғадан кейін мәнмәтінде талқылау үшін қатысушылардың бір тобын таңдап алады. Оларға рөлдерді, өзара қарым-қатынастар және талқылаудың мақсаттарын есепке алу керек. Мысалы, полицейдің жігіттердің біреуінен жауап алуы, репортердің бір көршіден сұхбат алуы, саясаткердің жастар арасындағы зорлық-зомбылықтың алдын алуына қандай шаралар қолданатындығы туралы оппозициялық партия өкілінің сұрақтарына жауап беруі.

БӨЛІМ РЕФЛЕКСИЯСЫ

Оқушылар бөлімнің тапсырмалары арқылы әлеуметтік тілдің қалай дамығандығын; осы стратегияларды әдеби мәнмәтінде қалай қолдануға болатынын анықтайды: мысалы, романдағы оқиғаларды, кейіпкер және қаһармандардың арақатынастарын зерделеу.

ОҚУШЫЛАРДА ОҚУДАҒЫ ВИЗУАЛДАНДЫРУ ДАҒДЫЛАРЫН ДАМЫТУ

Оқушылар үшін 11-14 жаста ғылымды оқудағы маңызды аспектілердің бірі құбылыстар мен оқиғалардың белгілі ауқымын түсіндіру үшін терминдер мен ұғымдарды қолдана отырып, негізгі ғылыми идеяларды қолдану мен пайдалану қабілеті болып табылады. Бұл басты ғылыми идеялар табиғатта абстрактілі, сондықтан да ғалымдар оларды түсіндіру үшін аналогия мен модельдерді жиі қолданады. Ағылшын тілін екінші тіл ретінде үйреніп жатқан оқушылар төмендегідей салаларда табысқа жету үшін сөйлеудің ғылыми стилін қолдануды дамытулары қажет:

- Модельдер мен аналогтарды пайдалануда негізгі ғылыми идеяларды визуалдандыру;
- Болжамдар жасап, айғақтарды түсіндіріп, қорытынды жасауда негізгі ғылыми идеяларды пайдалану;
- Негізгі ғылыми идеяларды ғылыми сұраныс диапазоны шегінде пайдалану.

Модельдер мен аналогтарды пайдалану оқушылардың басты ғылыми идеяларды түсінуін дамытуға көмектеседі.

- Модельдер тиімді оқыту құралы ретінде пайдаланылады;
- Абстрактілі идеяларды суреттеу және елестету үшін модельдер мен аналогтарды пайдалану оқытудың мықты тәсілі болып есептеледі;
- Құзырлы мұғалімдер жалпы модельдер мен аналогтардың күшті, әлсіз жақтарын сезінеді және сыни тұрғыдан ойлауға ұмтылған оқушыларға қолдау көрсетеді;
- Құзырлы мұғалімдер оқушыларды өздерінің модельдерін жасауға тартады.

Ағылшын тілін екінші тіл ретінде оқитын оқушылар үшін модельдерді пайдалану ғылымды оқудағы ең күшті құрал болып саналады. Модельдер дерексіз идеялар мен қиын байланыстарды нақты елестетуге көмектеседі. Бұл нақты елестетулердің ағылшын тілін екінші тіл ретінде оқитын оқушылар үшін ғылымда өз мүмкіндіктерін ашуда, ғылыми сауаттылығын дамытуда маңызы өте зор.

Ғылымда «модель» терминінің бірнеше түсіндірмесі бар. Ғылымды оқытуда «модель» (үлгі) ұғымын нақты түсіндіру ағылшын тілін екінші тіл ретінде оқитын оқушыларға қажетті қолдау (көмек) деңгейін анықтауға көмектеседі.

Ғылыми модельдер - ғылыми идеялардың көпшілік мақұлдаған көрінісі, мысалы: жарықтың сәулелері, энергия ұғымы және жасушалардың өмірдің негізі екендігі.

Оқыту модельдері:

- объектілер мен үдеріс болып есептелетін физикалық модельдер, олар өте аз немесе өте көп, немесе абстрактілі идеялар болып есептеледі, мысалы: күн жүйесі, ас қорыту үдерісі, ұсақ бөлшектерді жүйелеу.
- аналогтар, мысалы электр тізбектерін елестету үшін көлік ағыны идеясын көрсетуге болады.
- нысандарды, үдерістерді және веб-жүйелер сияқты дерексіз ұғымдарды көрсететін визуалды диаграммалар.
- ғылыми мәтіннің негізгі бөліктерін түйіндейтін блок-сызбалар.
- жылдамдық, ара қашықтық, уақыт сияқты түсініктер арасындағы өзара байланысты көрсететін кестелер, диаграммалар және математикалық формулалар.

ӨЗІН-ӨЗІ РЕТТЕУ МОДЕЛІН НЕГІЗДЕУ

Эмоциялық

Танымдық

Әлеуметтік

Ынталандырушылық

ЖАДЫНЫ ДАМЫТУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР

1-жаттығу

Мақсаты: жадыны дамытуға арналған көптеген стратегияларды пайдалануға үйрену және әртүрлі тапсырмаларды орындау үшін неғұрлым тиімді стратегияны іріктеп алу.

Шолу: басында тапсырма күнделікті өміріміздің аясындағы жады идеясын қарастырады, содан кейін оны мектепте қолдану мәселесіне көңіл аударады. Бастапқыда бірқатар техникалармен танысар алдында есте сақтау және еске түсіру қабілеті тексеріледі, сосын бұл техникалар қысқа жаттығуларда пысықталады, содан кейін жадыға арналған күрделі тапсырмалар кезінде қолданылады. Сабақтың соңында оқушылар қайталау, «жасырынбақ» ойыны, топтау сияқты стратегиялар туралы мейлінше хабардар болуы тиіс.

Жадыны дамытуға арналған техникалар

Қайталау: Сөзді өзіңнің қалауың бойынша еске түсіргенше қайта-қайта қайталау.

«Жасырынбақ» ойыны: Оқушылар ақпаратты жаттап алғаннан кейін ақпарат жасырылады немесе өзгертіледі, содан кейін олар өздеріне қажет нәрсені еске түсіруге тырысады. Аталған ақпаратты қайта қарауға болмайды.

Топтауға арналған тапсырмалар: есте сақталатын нәрсенің әртүрлі бөліктері арасындағы байланысты табу арқылы топтарды қалыптастыру және оларға ат беру.

Фрагменттерді қалыптастыру: үлкен көлемді ақпаратты есте сақтау үшін шағын, онай есте қалатын «фрагменттерге» бөлу. Техника топтарды қалыптастыру техникасына ұқсайды.

Қауымдастықтар: Таныс емес нәрсені бұрыннан таныс нәрсемен байланыстыру арқылы есте сақтау.

Мнемоника: Әрбір сөзі есіңізде сақтағыңыз келген нәрсенің алғашқы әрпінен басталатын тіркес немесе сөйлемді ойластыру; мысалы кемпірқосақтың түстерінің ретін еске түсіру үшін пайдаланамыз: (Қызыл, Қызғылт-сары, Сары, Жасыл, Көгілдір, Көк, Күлгін) **Қ**алам **Қ**олымда, **С**ағындым **Ж**азды, **К**өктемде **К**өңіл **К**өтеріледі.

Бейнелер тізбегі/«Жады бойынша серуен»: Сөздер мен нысандар тізімін өзің есіңізде сақтағыңыз келген ретпен кездесетіндей оқиғаны ойлап табыңыз.

1-жаттығудың жан-жақты сипаттамасы

Бой жазу

1. Оқушыларды өз өмірлеріндегі есте қаларлық сәттерді ойлауға шақырыңыз – мысалы, бастауыш немесе жоғары сыныптағы алғашқы күнін, туған күндерді, сосын олардың естеліктерін сыныпта талқылаңыз. Оларға өткен айдың белгілі бір уақыты мен мерзімін пайдалана отырып, сол уақытта қайда болғандарын сұраңыз. Оқушылардың кейбір түрлі ақпараттарды қаншалықты жақсы есте сақтай алатындықтарын және жеке бір оқушылардың басқалармен салыстырғанда ақпаратты тиімдірек есте сақтай алатындықтарын салыстырыңыз.

Негізгі тапсырма

2. Сабақты бастамас бұрын сіз оқушылардан осы тапсырмадан кейін бірден зерттеуге дайын жадыны пайдалануды талап ететін айрықша оқыту мақсатын ескергеріңізге көзіңізді жеткізіңіз.
3. Сыныптан бір ақпаратты басқа ақпаратқа қарағанда есте қаларлықтай ететін не екенін анықтаудан бастаңыз және бір нәрсені есте сақтау қабілетіне жеткізе отырып, мектептегі оқуды табысты аяқтаудың, соның ішінде өз пәніңіз бойынша да маңыздылығын түсіндіріңіз.
4. Есте сақтау және еске түсіру есте сақтау үдерісінің бөліктері екенін түсіндіріңіз.
5. Оқушыларға 20 нысан көрсетіңіз – мұны үстел үстінде, ақ интерактивті тақтада немесе тізімде көрсетуге болады. Оқушыларға нысандарды есте сақтауға 3 минут уақыт берілетіндігін және үш минуттан соң мұғалім нысандарды қалай есте сақтағындықтарын тексеретіндігін түсіндіріңіз. Үш минут уақыт өткен соң бірнеше оқушыға барлық тізімді айтпа және олардың мүмкіндіктерін жазып алыңыз.

6. Оқушыларды нысандарды есте сақтау мен еске түсіруге тырыса отырып, өздері пайдаланған стратегия, тәжірибелерімен алмасуға ынталандырыңыз.
7. Кері байланыстың және өзіңіздің жеке есте сақтау тәжірибеніздің көмегімен бір не екі техниканы қоса отырып, кейбір стратегияларыңызбен бөлісіңіз: қайталау, ақпараттарды топтау тапсырмалары, мнемоника, жадылық серуен немесе қауымдастықтар және оқушыларға оны тәжірибеде қалай пайдалану керектігін көрсетіңіз.
8. Оқушылардың техниканың қалай жұмыс істейтінін және олардың қаншалықты пайдалы екендігін түсінуі үшін әртүрлі тапсырмалардың бірқатарында техниканы орындауға мүмкіндік бере отырып, белгілі бір уақыт беріңіз, мысалы біздің күн жүйеміздегі ғаламшарлар тәртібін есте сақтау, қарапайым сандарды есте сақтау немесе Лондонның метро тармағындағы бекеттерді есте сақтау.
9. Оқушыларға бұрын қолданылған стратегиялардың біреуін қолданудың маңыздылығын көрсете отырып, тағы 20 нысанды есте сақтауға мүмкіндік беріңіз.
10. Оқушылармен қандай техникалар пайдалы болар еді және сіздің пәніңіз, басқа пәндер бойынша да қандай салада олардың қолданылатындығын талқылаңыз.

Метатану

1. Бұдан әрі сыныппен табысты оқудағы жадының маңызын талқылаңыз. Оқушылардан мектепте оқығандарын қалай есте сақтайтындықтарын және есте сақтауда көмектесетін белгілі стратегияларды пайдалануға тырысатын-тырыспайтындықтарын сұраңыз.

2-жаттығу

Мақсаты: бұдан әрі жадыны дамыту және ұзақ мерзімді жады мен түсінуде тиімді ұсталатындай ақпаратты есте сақтаудың күрделі тәсіліне үйрету.

Шолу: Тапсырма қайталаудың неге тиімді техника болып табылатындығын ашады. Тапсырма сонымен қатар есте сақтаудың еске түсіру кезінде пайдаланатындай есте сақтау үшін мүмкін үдерісті қарастырады. Оқушылар тапсырма соңында ақпаратты есте сақтауға жоғары деңгейде дайын болуы тиіс.

Ұсынылатын дереккөздер

Пелманизм немесе жұптық ойын - сөз немесе суреттері бар бірнеше ойын картасын үшбұрыш түрінде немесе кездейсоқ тәртіпте жаю (оқушылардың қажеттіліктеріне қарай карталардың саны әртүрлі болуы мүмкін). Оқушылар карталарды ашып қарайды да, лайықты жұбын табуға тырысады. Жұбын тапқан кезде карталарды алып тастайды. Карталарды жұбымен көп тапқан оқушылар немесе топ жеңеді.

Жадыны дамытуға арналған пасьянс - оқушыларға нысандар мен суреттер жинағы беріледі. Оларға көбірек нысанды есте сақтаулары үшін бір немесе екі минут уақыт беріледі. Нысандар мен суреттер аударылады да, оқушылар нысандар/суреттердің санын көбірек айтуларына қарай ұпай жинайды. Аталған тапсырманы түрлендіру үшін бір немесе одан да көп нысандарды алып тастап, оқушылардан қай нысан жоқ екендігін сұрауға болады.

1.8-сурет. Эббингауз тиімділігін түсіндіру

2-жаттығудың жан-жақты сипаттамасы

Бой жазу

1. Барлық сыныппен немесе топта «Жұппен» ойнаңыз (сипаттамасын жоғарыда қараңыз) ойнаңыз.

Негізгі тапсырма

2. Оқушыларға есте сақтауға және емтиханда қолдануға тиіс пән немесе сурет бойынша белгілі ақпаратты беріңіз.
3. Оларға 1-жаттығу туралы еске түсіре отырып, ақпараттың ең көп мүмкін санын есте сақтау үшін бірнеше минут уақыт беріңіз де, алдында таратылған техникалардың көмегімен олардың жадын тексеріңіз.
4. Оқушылардан қандай техниканы қолданғандарын, қолданса неге нақты соны қолданғандарын сұраңыз.
5. Оқушылардан егер есте сақтауға арналған ақпарат бір уақыт ішінде қайта берілсе, ол жадының сапасына қандай әсер ететіндігіне болжау жасауды сұраңыз.
6. Оқушыларға ақпаратты көрсетіңіз, олардың жадын тағы тексеріңіз, олардың нәтижелерін кестеге жазып қойыңыз.
7. Әуелгі кезеңді 5 рет қайталаңыз және нәтижелерін Эббингауз тиімділігін көрсететін бағанға жазып, сыныпқа көрсетіңіз (8.1 суртті қараңыз). Мектепте әртүрлі пәндерді оқу кезінде бұдан қандай шешім шығаруға болатынын талқылаңыз.
8. Есте сақтауда қайталаудың табысты техника болып табылатын себебін анықтаңыз.
9. Нейрондық желінің физикалық моделін жасау арқылы талқыланатын теорияға жалғасатын ғылыми деректерді көрсетіңіз. Физикалық таныстырылымның жақсы әдісі құмды тұғырлықтың түбіне өлшеуіш стақанмен ақырын су құю болып табылады. Су жолын, астаулардың тереңдігін және судың құмға жайылуын бақылай отырып, оны қайталаудың жаңа нейрондық бірігулері мен есте түсірулерін жасауға көмектесетінімен байланыстыру.
10. Ақпаратты неғұрлым тиімді еске түсіруге көмектесу үшін қарапайым байланыстарды табу жолымен есте сақтауға тырысатын ақпарат бөліктерін топтастыру тәсілдерін табуға топтастыру стратегиясын қолданыңыз.
11. Оқушылардан өздері құрған топтарға «атау» беруін сұраңыз, содан кейін атаулардың әрбір тобының астына белгі жасаңыз. Оңай есте сақталатын ақпараттық «фрагменттердің» үлгісі және оның белгілері олардың жадыларын жақсартудың маңызды бөлігі болып табылатынын түсіндіріңіз.
12. Соңында оқушыларға өздерінің «фрагменттелген» жазбаларын талдауға мүмкіндік беріңіз және оларды қайта тексеріңіз.

Метатану

1. Оқушылардың өз жадыларын тиімді пайдалану және ұйымдастыруға тырыса отырып, мектепте ұшырасатын қиындықтарын талқылаңыз және анықтаңыз. Әсіресе, көптеген пәндерді ұйымдастыру мен сабақтар арасындағы уақытты ұйымдастырудағы қиыншылықтарға ерекше көңіл аударыңыз; мысалы, ағылшын тілі сабағы сейсенбі күні, одан кейін тек қана жұма күні өтеді.
2. Оқушылардан жадыны тиімді тасымалдау және білімді қолдану үшін мектептің сабақ кестесінен қандай қорытынды шығаруға болатынын сұраңыз.

Дағды мен білімді тасымалдау

- Барлық пәндер бойынша жаңа тақырып берілгенде оқушыларға осы дағды мен білім саласын естеріне түсіруі маңызды.
- Тілдерде жаңа лексикалық қорды оқу кезінде қайталауды қолдану маңыздылығы мен дамытуға көңіл аударыңыз.
- Математикада есте сақтау және еске түсіру формулаларына мнемониканы енгізіңіз.
- Ағылшын тілінде жады стратегиялары ақындар пайдаланатын әртүрлі поэтикалық тәсілдерді есте сақтау оқушыларға көмек көрсету үшін маңызды болып табылады.

**ЕКІНШІ АПТА
ҮШІНШІ-ТӨРТІНШІ
КҮН**

3-5 ЖАСТАҒЫ БАЛАЛАРДЫҢ ӨЗДІГІНЕН БІЛІМ АЛУЫН ТЕКСЕРУ ПАРАҒЫ

Басқа балалармен өз білімімен бөліседі
Жоспарланған тапсырмалар туралы айта алады
Өз мүмкіндіктерін біледі
Назарын бақылай алады және алаңдамайды
Өз тәртібі мен өзгенің тәртібі туралы және оның салдары туралы айта алады
Нені қалай жасағаны туралы немесе нені білгені туралы айта алады
Өз сезімі мен өзгелердің сезімі туралы біледі, көмектеседі және көңілін көтереді
Жаңа тапсырманы сеніммен қолға алады
Мәселелерді шешуден рахат алады
Ойластырып таңдау жасайды және шешім қабылдайды
Өз міндеттері мен мақсатын жоспарлайды
Қиындыққа тап болғанда табанды бола алады
Тапсырманы орындаудың өз жолдарын іздейді
Ересектердің көмегінсіз ақпарат көзін табады
Тапсырманы қашан әрі қалай орындау қажеттігін талқылайды
Сұрақ қояды және жауап береді
Алға басуды қадағалайды және қажет кезде көмек сұрайды
Жеке және құрдастарымен бірлескен тапсырмаға қатысады
Бұрын естіген сөзді өз мақсатына пайдаланады
Құрдастарымен әлеуметтік мәселелерді шеше алады
Тапсырмалар ұсынады

C.IND.LE

ӨЗІН-ӨЗІ РЕТТЕУ МОДЕЛІН НЕГІЗДЕУ

Эмоциялық

Танымдық

Әлеуметтік

Ынталандырушылық

ӨЗ БЕТІНШЕ ОҚУДЫ ДАМУ ТУДА БАҚЫЛАУ ПАРАҒЫ

(3-5 жастағы БАЛА)

Баланың аты _____

Мұғалім: _____

Күні _____

Мектеп _____

	Үнемі	Әдетте	Кейде	Ешқашан	Түсініктеме
Эмоционалды аспект					
Өз тәртібі мен оның салдары туралы, өзгенің тәртібі мен оның салдары туралы айта алады					
Жаңа тапсырманы сеніммен орындайды					
Назарын бақылай алады және алаңдататын сәттерге қарсы тұра алады					
Алға басуды бақылайды және тиісті тәсілмен көмек іздейді					
Қиындықта табандылық танытады					
Әлеуметтік аспект					
Тапсырманы қашан әрі қалай орындау керектігін талқылайды					
Құрдастарымен әлеуметтік мәселені шеше алады					
Өздігінен әрекет ете алады					
Тапсырманы дербес не құрдастарымен					

бірлесіп орындайды					
Өзгенің сезімін түсінеді, көмектеседі және көңілін көтереді					
Танымдық аспект					
Өз мүмкіндіктерін біледі					
Нені қалай жасағаны туралы немесе нені үйренгені туралы айта алады					
Жоспарланған тапсырмалар туралы айта алады					
Шешімді негізді қабылдай алады және таңдау жасай алады					
Сұрақ қояды және жауап береді					
Бұрын зерделенген стратегияны пайдаланады					
Бұрын естіген сөзді өз мақсатына пайдаланады					
Ынталандырушылық аспект					
Ересектердің көмегінсіз ақпарат көздерін табады					
Міндеттерді шешудің жеке тәсілдерін жасап шығарады					
Тапсырманың бастамашысы болады					
Өз міндеттері мен мақсатын жоспарлайды					
Мәселелерді шешкенді ұнатады					

CINDLE өз бетімен оқуды зерттеудің 2-парағы

Іс-шара

Күні

Балалар

Зерттеу

Өзін-өзі реттеудің негіздемесі

Эмоциялық:

- Өз тәртібі мен өзгенің тәртібі туралы және оның салдары туралы айта алады.
- Жаңа тапсырманы сеніммен орындайды.
- Назарды бақылай алады және алаңдататын сәттерге қарсы тұра алады.
- Алға басуды бақылайды және тиісті тәсілмен көмек іздейді.
- Қиындықта табандылық танытады.

Танымдық:

- Өз мүмкіндігін біледі.
- Нені қалай жасағаны туралы немесе нені үйренгені туралы айта алады.
- Жоспарланған іс-қимыл туралы айта алады.
- Шешімді негізді қабылдай алады және таңдау жасай алады.
- Сұрақ қояды және жауаптар ұсынады.
- Бұрын үйренген стратегияны пайдаланады.
- Бұрын естіген сөзді өз мақсатында пайдаланады.

Әлеуметтік:

- Тапсырманы қашан әрі қалай шешуді келіседі.
- Құрдастарымен әлеуметтік мәселені шеше алады.
- Бірге және кезектесіп дербес жұмыс істейді.
- Құрдастарымен бірлескен жұмысқа қатысады.
- Өзін қоршаған адамдардың сезімін түсінеді, көмектеседі және қолдау білдіреді.

Бінталандырушылық:

- Ересектердің көмегінсіз жеке ресурстарды табады.
- Міндеттерді шешудің жеке тәсілдерін жасап шығарады.
- Жаңа іс-әрекеттер ұсынады.
- Өз міндеттері мен мақсатын жоспарлайды.
- Тапсырманы шешкенді ұнатады.

«Мектептегі тәжіриб» кезеңінде орындауға арналған тапсырмалар.

Портфолио құру

5-апта: 1-тапсырма (1 және 2-апталармен байланысты):

Курсқа қатысушылар:

- 2 баланы зерттеп;

- олардың сыныбы/шарттары саласында/қызметінде дәлелденген тұжырымдарды тексеру (мәселен, рөлдік ойын саласы; далада; оқуға арналған бұрыш; өнер саласы; ғылымның практикалық қызметі) мақсатында 3-5 жастағы балаларға арналған бақылау парағын пайдалануға тиіс (2-апта, 4-сабақ).

6-апта: 3-тапсырма (3-аптамен байланысты):

Курсқа қатысушылар педагогика санатына қарай өзінің жеке сыныбының қамтамасыз етілуін және күн тәртібін тексеруге тиіс (3-апта: 5-сабақ).

7 және 8-апталар: 4-тапсырма (4-аптамен байланысты):

«Мектептегі тәжірибе» кезеңінде тыңдаушылар:

- өз сыныбында өзін-өзі реттеуге ықпал етуге бағытталған өзгерісті жоспарлауға және жүзеге асыруға;
- ескертпелер, фотосуреттер, заттар немесе бейнетаспалар түрінде оқушының өз бетінше оқу дәлелін жинауға;
- PowerPoint (слайдтар) бағдарламасында таныстырылым немесе иллюстрациялы әңгіме түрінде топқа арналған таныстырылымды дайындауға;
- жазбаша есеп дайындауға тиіс (2000 сөз).

Таныстырылымды дайындау кезінде өз жобаңызды талдауға және бағалауға көмек беретін мынадай сұрақтарды қарастырыңыз:

- Өзін-өзі реттеудің қандай дәлелін жинадыңыз: бақылау парағы, аудио және бейне жазбалар /цифрлық фотосуреттер/балалар жұмыстарының үлгілері және т.б.?
- Іс жүзінде балалар не істеді?
- Олар нені зерделеді?
- Сіз және/немесе басқа ересек адамдар не істедіңіздер?
- Не білдіңіз?
- Бұдан әрі не істейсіз?

БАЛАЛАРДЫҢ ӨЗІН ӨЗІ РЕТТЕУІН БАҚЫЛАУ: 3-5-жастағы балалардың тапсырма парағы

3-жаттығу. 3-5 жасар баланың өздігінен білім алуын тексеру парағы.

Курс тыңдаушыларын 2-3 адамнан шағын топқа бөліңіз. Әр топқа қос қайшыдан беру қажет.

Тапсырманы орындау үшін әр топқа:

- 3-5 жасар баланың орындаған тапсырмасының көшірмесі;
- анықтамалар шәкілінің көшірмесі қажет.

Тыңдаушыларға Бронсон (2002) айқындаған өзін өзі реттеудің төрт саласы: танымдық, әсершілдік, әлеуметтік және ынталандырушылық туралы ескертіңіз.

Өз бетінше оқуды дамыту тапсырмасының парағы CindLe жобасы аясында әзірленгенін түсіндіріңіз. Қазіргі уақытта ол пайдаланылады және халықаралық жобалардың қосымша тізіміне енген.

Тыңдаушылардан орындалған тапсырманың көшірмесін жолақтарға кесіп, анықтамалар шәкіліне сәйкес оны санаттар бойынша бөлуді сұраңыз.

Пікірлердегі кез келген айырмашылықты талқылай отырып, топтар арасында орындалған тапсырманың нәтижесін салыстырыңыз. Әдеттегідей, кез келген ұқсастықтар мен балама түсіндірулер құпталады. Ғылыми-зерттеу жобасында «ең жақсы сәйкестік» модельдері алынды.

Тренерлер: Орындалған тапсырмалары бар парақтар онда өлшемдер шәкіліне қарай қалай топтастырылғанын салыстыру үшін «Өз бетінше оқуды дамытуды бақылау парағын» қараңыз.

Осы басылымға қоса берілген дискіні көрсетіңіз.

«Іс-шаралар» таныстырылымы үшін пайдаланылатын әртүрлі үш тәсіл бар:

- ескертпелері бар бейнежазба;
- тәжірибе элементтері қосылған бейнежазба;
- ескертпелер мен суреттер қоса берілген дыбыстық таныстырылым.

4-жаттығу. *Бейнероликтерді талдау*

Курс тыңдаушыларын жұппен жұмыс істеуге шақырыңыз.

Әрбір жұп дискідегі 3-5 жастағы балалар туралы бір оқиғаны таңдап, жазу үшін бақылау парағын (CINDLE өз бетімен оқуды зерттеудің 2-парағы) пайдаланып, оларды бақылау тізіміндегі 21 тұжырыммен салыстыра отырып талдауға тиіс.

Талқылау барысында талдауды топтар арасында үлестіріңіз.

5-жаттығу. *Өз тапсырмаларының нәтижелері туралы ойлану.*

Курс тыңдаушыларын шағын пікірталас топтарына (4-6 адам) бөліңіз.

Талдау кезінде жазған деректерінің көшірмесін таратыңыз.

Топтардан қандай тұжырым жиі, ал қандай тұжырым сирек кездесетінін талқылауды сұраңыз.

Одан кейін әр топ өздерінің ортақ тізімін жасайды.

Әр топтан курстың қалған тыңдаушыларына бақылау тізімінің басқа бөліміне жататын идея ұсынуын сұраңыз.

Жалпы мінез-құлықты айқындау үшін қандай үлгілер қарастырылды? Қандай мінез-құлық өте аз кездеседі?

Таныстырылым: *Бақылау тізімін пайдалану.* «Бақылау парағын пайдалану» **PDF** **файлын** көрсетіңіз (материалдар папкасының 2-бөлімі). Бұл файлда бейнематериал бар.

Powerpoint таныстырылымы: «Тұжырымдамалық карталар үлгісі». Осы таныстырылым бір мұғалімнің өзін өзі реттеуді растау үшін қысқаша оқиғаны қалай

талдағанын көрсетеді.

6-7-жаттығу (шамамен 4 сағат). Өзін өзі реттеу педагогикасы: Өздігінен оқуға ықпал ету және ынталандыру.

Powerpoint таныстырылымы: *Өзін өзі реттеу педагогикасы.*

Ескерту: Барлық Powerpoint таныстырылымдарына арналған ескертпелер жеке таныстырылымдарда берілген. Оларды «өзгерту» режимінде қарауға болады және слайдтармен бірге қағазға басып шығаруға болады.

Өзін өзі реттеу үдерісінің табыстылығына ықпал ететін шаралардың өзіне тән ерекшелігі қандай?

Алдыңғы зерттеулерде белгіленген және CINDLE жобасында расталған осы саладағы табысты тәжірибенің негізгі сипаттамалары мен қағидаттары бар. Оған:

эмоциялық сенімділік пен қауіпсіздікті сезіну;

бақылау сезімі;

танымдық проблемалар;

оқыту үдерісін дыбыстау жатады.

Эмоциялық сенімділік пен қауіпсіздік сезімі

Балалар үшін эмоциялық сенімділік пен қауіпсіздіктің болуы маңызды екені белгілі. Тәжірибеде расталғандай, кішкентай балалардың бір нәрсеге үйірлігі жағымды әлеуметтік, эмоциялық және танымдық нәтижелерге байланысты болады. Сонымен қатар, эмоциялық қауіпсіздік – бұл баланың ерте жасындағы өзара қарым-қатынастарды эмоциялық тұрғыдан жылы, сезімтал және алдын ала болжауға болатын ара-қатынас ретінде түсінуі екенін білдіреді.

Бақылау сезімі

Зерттеу нәтижелері бойынша, біздің туғаннан бастап бағалайтын, әрі ол жайлы қам жегенді ұнататын құқық – қоршаған ортаны бақылау құқығы екені айқындалды.

Танымдық проблемалар

Өзін өзі реттеу мен өз бетінше оқуға ықпалын тигізетін жақсы тәжірибенің үшінші негізгі қағидаты танымдық проблеманың болуы болып табылады. Біз Выготскийдің оқыту моделін қарастырған кезде талқылағандай, ең тиімді оқу бала өзінің жақын арадағы даму аймағында болғанда және ересектердің көмегінсіз дербес жасай алмағандықтан аздаған қолдаумен тапсырманы орындай алған жағдайда ғана орын алады. Балалар өз ойынында проблеманы үстірт қабылдайды және таңдау болған кезде, көбінесе ересектердің ойынша осы сәтте лайық болуы мүмкін міндетке қарағанда, даму үшін келешегі зор міндетті таңдайды. Балалардың алдына олар қол жеткізе алатын проблема қою, ересектер тарапынан тиісті қолдау көрсету - балалардың бойында оқуға жағымды көзқарас, проблеманы дербес шешу қабілетін қалыптастырудың аса маңызды тәсілі болып табылады.

Оқыту үдерісін дыбыстау

Танымдық даму үшін оқу туралы ойлану маңызды. Егер балалар өзінің ақыл-ойының даму үдерісін түйсінуге ынта білдірсе, онда ересек адамдар ойлау мен оқу үдерісін нақты ойластыруға тиіс, себебі балалар сөйлеу мен өзінің оқуы мен ақыл-ойы туралы ойлауды өз бетінше үйренуге тиіс. Осылайша оқу туралы ойды дыбыстаудың маңызды екендігі көптеген зерттеу нәтижелерімен расталады.

8-жаттығу. *Педагогиканың аспектілеріне (төрт негізгі қағидаттарына) сәйкестік.*

Курс тыңдаушыларын пікірталас топтарына бөліңіз.

Әр топқа «Педагогика санаттары» мен «Негізгі 4 қағидат» құжаттарының көшірмесін ұсыныңыз.

Әр топтан «педагогика санаттары» парағын жолақтарға кесіп, осы төрт қағидаттар бойынша бөліп қоюды сұраңыз. Бұл тапсырмада дұрыс не бұрыс жауаптар жоқ.

Педагогиканың кей аспектілері бірнеше қағидатқа жатуы мүмкін.

Тақтаға жазу арқылы топтың идеяларын салыстырыңыз.

Осы тапсырмаға арналған материалдардың арасынан эксперименттік оқу күні нәтижесінде алынған осы тапсырманың нәтижесінің бір үлгісін таба аласыз.

«Педагогика санаттары» құжатының көшірмесін үлестірме материал ретінде таратыңыз.

Powerpoint таныстырылымы: Шектеулер мен мүмкіндіктер.

Осы таныстырылым курс тыңдаушыларын өз оқушыларына оқуда өзін өзі реттеуге тәрбиелеу үшін педагогикалық жағдай жасау мүмкіндігін қарастыруға шақырады.

9-жаттығу. Мүмкіндіктерді анықтау

Жазба жүргізу үшін «Талқылау парағын» қолдануды ұсына отырып, курс тыңдаушыларын олардың өздерінің сыныптарында өзін өзі реттеуді дамыту үшін жасалған мүмкіндіктер мен проблемаларды талқылауға шақырыңыз.

Мұғалімдерге өз тәжірибесін жақсарту жолдарын қарастыруды ұсыныңыз. Оларды өздерін қызықтыратын саланы анықтауға, бір топтамға келіп таңдау жасап, оны жақсартудың педагогикалық тәсілдерін әзірлеуге ынталандырып, ықпал етіңіз.

Топтың ұсыныстарын салыстырыңыз.

10-жаттығу. Өзін өзі реттеу мүмкіндіктерін айқындау (шамамен 2 сағат).

«Мектептегі тәжірибе» кезеңінде мұғалімдер:

- өз сыныптарында өзін өзі реттеуді дамыту үшін әзірленген ұсыныстарды жоспарлауға және енгізуге;
- өз бетінше оқудың болғанын растайтын фактілер мен дәлелді ұсынуға (фотосуреттер, артефакті немесе бейнетаспалар түрінде);
- powerpoint таныстырылымы немесе суретпен берілген әңгіме түрінде топқа арналған әзірлемелер дайындауға;
- рефлексивтік есеп жазуға (2000 сөз) тиіс.

Осы кезең ішінде мұғалімдерге өз сыныбындағы өзгерістерге қатысты жоспарлар мен мүмкіндіктерді талқылауға уақыт беру қажет.

Жоспарлаудың осы үдеріс шеңберінде үш таныстырылым бар.

Powerpoint таныстырылымы: 1 және 2 мұғалімнің мысалдары – бұл оқуға әсер ету нәтижесінде алынған, бақылаулар мен ұстанымдарға енгізген өзгерістерді сипаттайтын мұғалімдер берген ұсыныстар үлгісі.

Альбом: CindLe ғылыми-зерттеу жобасынан келтірілген жаңалықтардың бірқатар үлгісін салыстыру. Қоса берілген шағын дискіні қарап, басқа үлгілерді де табуға болады.

ӨЗІН-ӨЗІ РЕТТЕУ МОДЕЛІН НЕГІЗДЕУ

Эмоциялық

Танымдық

Әлеуметтік

Ынталандырушылық

1-жаттығу. Өзін өзі реттеу тұжырымдамалық картасы

Жаттығудың мақсаты курс тыңдаушыларын:

- идея мен тәжірибені талқылауға кірісіп;
- балалардың өзін өзі реттейтін немесе өз бетінше оқуының дәлелі болатын мінез-құлқы туралы өмірден алынған мысал келтіруге ынталандыру болып табылады.

Түйінді мәселелер:

Өзін өзі реттеп оқу туралы Сіздің пікіріңіз қандай?

Қандай мінез-құлықты Сіз өзін өзі реттеп оқудың дәлелі деп санайсыз?

Өзін өзі реттеп оқуды ынталандыру мақсатында өз сыныбыңызда қандай шараларды қабылдайсыз немесе қабылдар едіңіз?

Жаттығуды орындау үшін сізге курс тыңдаушыларын 2-4 мұғалімнен тұратын шағын топтарға бөліп, әр топқа үлкен парақ пен бірнеше түсті қалам беру қажет болады.

Топқа арналған нұсқаулар:

1. «Өзін өзі реттеу» деген терминді өзінің қалай түсінетінін талқылау.
2. Өзінің жеке тәжірибесінен өзін өзі реттеу мысалдарының тізімін құру.
3. Балалардың өзін өзі реттеуінің түйінді элементтері мен олардың арасындағы қарым-қатынасты көрсете отырып тұжырымдамалық карта жасауда осы тізімді пайдалану.

Басқа мұғалім өткізген осыған ұқсас жаттығудың нәтижесі берілген «Тұжырымдамалық карталар үлгілері» таныстырылымын қарап, оны курс тыңдаушылары көрсеткен нәтижемен салыстырыңыз.

Powerpoint таныстырылымы: Кішкентай балалардың өзін өзі реттеуі.

Осы таныстырылым аталған сабақтың басында талқыланған теориялық негіз бөлімін қорытады.

Бұл таныстырылымда CindLe жобасында зерттелетін өзін өзі реттеудің төрт саласын айқындайтын Марта Бронсон (2002) жұмысы ұсынылған:

- *танымдық өзін өзі реттеу, метатаным*

Балалардың өз оқуы туралы білімі мен өзін өзі тану деңгейін арттырумен байланысты. Америкалық психолог Джон Флэйвелл (жоғарыда теориялық негіздер бөлімін қара) 1970 жылдары еркін оқу мен ойлау қалай дамығанының маңызды аспектісі ретінде метатанымды айқындаған.

- *эмоциялық өзін өзі реттеу: «эмоциялық зият»*

Эмоция саласында балалар өз эмоциялары мен өзгелердің эмоциялары туралы көбірек хабардар болады; бұл балалардың өзін өзі эмоциялық тұрғыдан бақылауы мен басқа адамдарға қамқорлық білдіруін дамыту үшін өте маңызды.

- *әлеуметтік өзін өзі реттеу: «зерде теориясы»*

Балалар достық орнатуға, өзге адамдармен ынтымақтасып жұмыс істеуге және ересектердің көмегінсіз әлеуметтік мәселені шешуге үйренетін әлеуметтік саламен байланысты. Заманауи зерттеулер осы әлеуметтік қабілет балалардың дамып келе жатқан «зерде теориясына», яғни басқа адамдарда да оның өзінікіне ұқсас ақылы бар екенін түсінуіне тікелей байланысты болатынын көрсетті.

- *ынталандырушылық өзін өзі реттеу: «шеберлікке бағыттау»*

Ынталандыру саласындағы зерттеулер балаларда бақылау сезімі мен өз күшіне деген сенімділік сезімінің немесе ғылыми әдебиетте «шеберлікке бағытталушылық» деп аталатын қасиетті дамыту маңызды екенін көрсетті. Бұл қауіпті жағдайларға төзімділікті дамытады; қателіктен сабақ алып, күрделі тапсырмаларды шешуден ләззат ала білуге ықпал етеді.

ЕРТЕ ЖАСТАҒЫ БАЛАЛАРДА ӨЗДІГІНЕН ОҚУДЫ ЖӘНЕ ӨЗІН ӨЗІ РЕТТЕУДІ ДАМУ

CindLe ғылыми-зерттеу жобасы

CindLe ғылыми-зерттеу жобасы – 3-5 жасар балалар арасында өзін өзі реттеуді дамытуды зерттейтін екі жылдық жоба. Жобаның мақсаты:

1. 3-5 жасар балалардың өзін өзі реттеуін дамыту үдерісін түсінуін жақсарту.
2. 3-5 жасар балалардың өзін өзі реттеуді бағалау құралын жасап шығару.
3. Балалардың өзін өзі реттеуін дамыту үшін қажетті іс-қимыл мен тәсілдерді айқындау.

Жоба кезінде мұғалімдер сыныптағы жұмыс кезінде пайдаланылатын, балалардың өзін өзі реттеуін дамытуға ықпал ететін жаңашылдық тәсілдерді ұсынды және талқылады. Мұғалімдердің ұсыныстары мынаны қамтыды:

- Бала таңдаған сынып бөлмесінің дизайнын талқылау (мысалы, жеке бөлікті театрландыру, көрме немесе «үй бұрышы»);
- Рөлдік ойын, қуыршақты пайдалану және т.б. арқылы математикалық тілді тәуелсіз пайдалануды дамыту;
- «Пошта бөлімшесі» немесе «Мектеп кеңсесі» жағдайында рөлдік ойындар арқылы өз бетімен жазбаша баяндауды дамыту;
- Оқу және балаларды тартып қызықтыратын, бір-біріне үйрететін басқа іс-қимыл;
- Бірлескен ұжымдық жұмыс және міндеттерді шешу;
- Оқу мен ойлау үдерісін қарастыру мен талқылау;
- Балаларды өзін өзі бағалау үдерісіне тарту.

Мұғалімдер мен зерттеушілер осы жаңашылдық жағдайында өзара іс-қимыл жасайтын балаларды таспаға жазып алды. Нәтижесінде балаларды өзін өзі реттеуге оқытуды дамыту фактісін растайтын 1000-нан астам дәлелдеме тіркеліп талданды.

Оның үстіне, мұғалімдердің әрқайсысы сынып ішінен өзін өзі реттеуді дамыту деңгейін белгілеу үшін үлгі етіп көрсетуге болатын алты баланы таңдап алды. Осы балалардың әрқайсысына бір жыл ішінде үш рет бақылау парағы толтырылды. Осы бақылау парағы негізінде 3-5 жасар балалардың өзін өзі реттеуін дамытудың түйінді аспектілерін растайтын 22 үлгіні қамтитын осы нақты нәтижелерге негізделген кең ауқымда пайдалануға болатын бірыңғай құжат жасалды. Бұл құжат – «Дамуды тәуелсіз зерделеудің бақылау парағы», аталған құжат «3-5 жастағы баланың бақылау парағы» деген атпен танылған. Онда 3-5 жастағы баланың өзін өзі реттеуіне елеулі ықпал ететін баланың танымдық, әлеуметтік, эмоциялық және ынталандырушылық дамуы бойынша ұсыныстар бар.

Осы ұсыныстардан мұғалімге мына үш бағыт бойынша көмек көрсетуге бағытталған ғылыми зерттеудің дәлелдерін, тәсілдері мен үлгілерін таба аласыз:

1. Кішкентай балаларды өзін өзі реттеуге оқытудың табиғаты мен мәнін түсіну.
2. Өзін өзі реттеуді зерделеуге бағытталған бақылауларды түзету мен талдау.
3. Өзін өзі реттеуді зерделеуге ықпал ететін тәжірибелік жұмыс түрлерін әзірлеу.

Powerpoint таныстырылымы: *Өзін өзі реттеу түсінігі* (10_L2W2D1_Тұжырымдамалық карталар үлгілері)

Мінез-құлықтың қандай түрлері өзін өзі реттеудің дәлелдемелері болып саналады?

Зерттеу барысында мұғалімдер оқыту ауқымы мен қызмет сипатын, қоршаған айналаның әсерін; практиктер мен басқа ересектер қызметіне тиесілі болу сипатын, түрі мен деңгейін; қызмет үдерісінде қолданылатын және ұсынылатын өз бетімен оқу түрлерін тіркеді.

1-жаттығу. Өзін өзі реттеудің тұжырымдамалық картасы

Осы жаттығудың **мақсаты** курстың қатысушыларын:

- теория мен практиканы талқылауға;
- өзін өзі реттеу немесе өз бетімен үйренудің дәлелі болып табылатын балалардың мінез-құлқының практикалық үлгісімен бөлісуге шақыру болып табылады.

Түйінді сұрақтар:

Өзін өзі реттеу дегенді қалай түсінесіз?

Сіз қандай мінез-құлықты өзін өзі реттеуге оқытудың дәлелі деп санайсыз?

Сіз өз сыныбыңызда өзін өзі реттеуді оқытуға ықпал ететін қандай жағдай жасайсыз немесе жасағыңыз келеді?

Осы қызметті жүзеге асыру үшін сіз курсқа қатысушыларды 2-4 мұғалімнен шағын топқа бөлуге және әр топқа қағаздың үлкен парағы мен бірнеше түсті қалам беруге тиіссіз.

Топқа арналған нұсқаулықтар:

1. «Өзін өзі реттеу» терминін қалай түсінетінін талқылау.
 2. Өз тәжірибесінен алынған өзін өзі реттеу үлгілерінің келісілген тізімін құру.
 3. Балалардың өзін өзі реттеуінің негізгі элементтері мен олардың арасындағы қарым-қатынасты көрсететін тұжырымдамалық карта құру үшін осы тізімді пайдаланыңыз.
- Басқа мұғалім орындаған осы сияқты қызмет нәтижесін көрсететін тұжырымдамалық картаны көрсететін таныстырылымды қараңыз және оны курстың басқа қатысушыларының таныстырылымдарымен салыстырыңыз.

Powerpoint таныстырылымы: *Өзін өзі реттеудің теориялық негізі* (8_L2W2D1_Мектеп жасына дейінгі балалардың өзіндік реттелуі)

Осы таныстырылым аталған сабақтың басында талқыланған теориялық бөлімінің үлкен бөлігін қорытады.

Бұл таныстырылымда CindLe жобасында зерттелетін өзін өзі реттеудің төрт саласын айқындайтын Марта Бронсон (2002) жұмысы ұсынылған:

- **танымдық аспект, метатану**

Балалардың өз оқуы туралы білімі мен өзін өзі тану деңгейін арттырумен байланысты. 1970 жылдары метатануды ғылыми көзқарастарды зерделеу және дамытудың негізгі аспектісі деп америкалық психолог Джон Флэйвел (жоғарыда теориялық негіздер бөлімін қара) санай бастаған деген жорамал бар.

- **эмоционалдық аспект: «эмоционалдық зият»**

Эмоция саласында балалар өз әсері мен өзгелердің әсері туралы көбірек хабардар болады; бұның эмоциялық өзін өзі бақылауын және басқа адамдар үшін қам жеуді дамыту үшін негізгі мәні бар.

- **әлеуметтік аспект: зерде теориясы**

Балалар достық орнатуға, өзге адамдармен ынтымақтасып жұмыс істеуге және ересектердің көмегінсіз әлеуметтік мәселені шешуге біртіндеп үйренетін әлеуметтік саламен байланысты. Заманауи зерттеулер осы әлеуметтік қабілеттің шешуші деңгейде балалардың дамушы «зерде

теориясына», яғни басқа адамдарда оның өзінікіне ұқсас ой-өрісі бар екенін түсінуіне байланысты болатынын көрсетті.

- **ынталандырушылық аспект: шеберлік бағдары**

Ынталандыру саласындағы зерттеулер балаларда бақылау сезімі мен өз күшіне деген сенімділік сезімінің немесе ғылыми әдебиетте «шеберлік бағдарын» дамыту деп аталатын қасиеттер маңызды екенін көрсетті, бұл қауіп-қатермен байланысты жағдайда төзімділікті; қателіктен сабақ алуын және күрделі міндеттерді шешуден рахат алуын дамытуға жол ашады.

2-жаттығу: Өз бетімен оқу/өзін өзі реттеудің төрт аспектісін көрсететін бейнежазбаларды қарау.

Папкада төрт бейнежазба бар:

- *Костюм кию* (TrHW2_D4_video1)
- *Балмұздақ жасау* (TrHW2_D4_video2)
- *Планишет* (TrHW2_D4_video3)
- *Кеңседе* (TrHW2_D4_video4)

Әрбір бейнежазба Марта Бронсон жіктеген санаттарға қатынасына қарай өзін өзі реттеу мінез-құлқын бейнелеу үшін таңдалып алынды:

- *Танымдық;*
- *Эмоционалдық;*
- *Әлеуметтік;*
- *Ынталандырушылық.*

Осы кезеңде топқа таңдалған бейнежазбалардың қай санаттағы мінез-құлықты бейнелейтінін көрсетпеңіз.

Әрбір топтан өз бейнежазбасына көңіл аударуын сұрап, барлық төрт бейнежазбаны қараңыз.

Әрбір топтан бірінші «Бақылау парағын» (12_L2W2D1_Өз бетімен оқуды дамытуды бақылау парағы) пайдаланып, қаралған бейнежазбаның ерекшелігін/сипаттамасын талдап, бақылау нысанының бірінші парағында өз бақылаулары туралы ескертпе жазуын сұраңыз.

Нысанның екінші бөлігінде әрбір топ мінез-құлықтың төрт санаты ішінен біреуіне мейлінше сәйкес келетін бейнежазба туралы өз идеясын жазуға тиіс (7_L2W2D1_Өзін өзі реттеу моделі).

Әрбір топтан курстың басқа қатысушыларының алдында өз бейнежазбасы бойынша өзінің түсініктерін және бақылауларын йтып беруді сұраңыз.

Тренерге арналған ақпарат: өзін өзі реттеудің ұсынылып отырған түрлі аспектілерін егжей-тегжейлі сипаттайтын бейнежазбалар:

- *Күртеше кию. Эмоционалдық*
- *Балмұздақ дайындау. Әлеуметтік*
- *Планишет. Танымдық*
- *Кеңседе. Ынталандырушылық*

(бірақ бұл бейнежазбаларда өзін өзі реттеудің төрт аспектілерінің арасында өзара байланыс бар екендігі сөзсіз).

**ЕКІНШІ АПТА
БЕСІНШІ КҮН**

ҒАЛАМДЫҚ ЖЫЛЫНУ ЖӘНЕ ПАРНИК ӘСЕРІ

Атмосферадағы белгілі бір газдар жер бетінен шығатын энергияны сіңіріп алады. Көмір қышқыл газы осындай газдардың бірі болып табылады және ол адам іс-әрекеттерінің салдарынан көбейіп жатқан газдардың бірі.

Парник әсері

Жер атмосферасында көмір қышқыл газ парник тәрізді әрекет етеді, ол энергияны сіңіріп, жердің жылуын сақтап қалады.

Бұл күрделі процесс, оның негізгі кезеңдері төменде көрсетілген:

- Күн сәулелері Күннен Жерге жетеді;
- кейбір сәулелер Жердің атмосферасынан шағылып, ашық кеңістікке кері оралады;
- бірақ кейбір сәулелер Жер бетіне дейін жетіп жатады;
- Жер бетіне жететін күн сәулелері Жерді жылытады;
- сондықтан Жер қызады;
- Жер өз кезегінде өзінің жылу сәулелерін (инфрақызыл сәулелер) шығарады;
- бұл сәулелердің кейбіреулері кеңістікке өтеді;
- кейбіреулерін жылуды көбірек шығаратын парник газдары сіңіріп алады;
- органикалық отынды жаққанда және ағаштарды кескенде адамдар атмосфераға көмір қышқыл газын босатады;
- бұл атмосферада көмір қышқыл газының, демек парник газдарының көп екендігін білдіреді;
- олар инфрақызыл сәулелерді көбірек сіңіреді және Жер бетіне қарай бағытталған жылуды көп шығарады;
- бұл Ғаламдық жылынуға әкеледі.

Сіздің тапсырмаңыз

Ғаламдық жылыну мен парник газдары әсерінің анимациясын жасау. Анимацияны ойлап шығарып, көрсету үшін 7 адамнан тұратын топта жұмыс істеуге тиіссіздер.

Тапсырманы орындау үшін алдымен сіз анимацияңыздың сюжетін ойлап табуыңыз керек. Кейіпкерлерді, іс-қимыл болатын жерді және ортаны көрсете отырып, әр топ үшін осылардың бірін (менің көрсеткенімді) пысықтаңыз.

Келесі беретін кеңесім, топтарды жұптарға бөліңіз, әр жұп әртүрлі бөліктерді ойластырады – кейбіреулері ортаны (оқиғаны) немесе нақты кейіпкерлерді ойлап таба алады, басқалары осының анимациясын қалай жасау керектігі туралы ойлана алады.

Бұл сабақтың соңына қарай тапсырманы тезірек аяқтауға көмектесіп, біз анимацияны жұма күні көре алар едік.

Біз фильмдерді Оскар сыйлығында сияқты етіп бағалап, ең жақсы фильм үшін жүлде тағайындаймыз!

**АКТ-ның ПЕДАГОГИКАЛЫҚ СТРАТЕГИЯЛАРЫ:
СІЗДІҢ МҰҒАЛІМДІК ТӘЖІРИБЕҢІЗ ТУРАЛЫ ЖАЗБА**

Стратегияны сіз қалай және қашан қолданғаныңыз туралы мысалдар	Стратегия
	<p>Еліктеу/Ұқсату (имитация) және модельдеу</p> <ul style="list-style-type: none"> - оқушыларға мектеп зертханасында өте баяу немесе жылдам, өте қауіпті немесе өте қымбат болуы мүмкін құбылыстармен танысып түсінуге көмектеседі; - оқушыларға ауыспалы жағдайлардағы өзгерістердің әсерін зерттеуге немесе тұжырымды түсінікті нығайтуға мүмкіндік береді.
	<p>Шамаларды өлшеп, жазып алу үшін жабдықты пайдалану, мысалы, температураны, ылғалдықты, жарықты және қысымды жазу үшін сенсорларды пайдалану, таныстырылым мен нәтижелерді жазу кезінде көмектесіп, уақыт үнемдейді. Оқушыларға эксперименттің мәні туралы болжамды түсіндіру, бағалау және айту үшін көп уақыт беруге мүмкіндік береді.</p>
	<p>Деректер қоры мен кестелер ақпарат арасындағы байланысты пысықтау үшін оқушыларға ақпаратты ұйымдастыруға, іздеуге және сұрыптауға, мысалдарды іздеп, болжамдарды тексеруге мүмкіндік береді: <i>мыс.; түрлі тағамдардың құнарлылығы туралы деректі табу.</i></p>
	<p>Жарияланымдар мен таныстырылымға арналған бағдарламалық жасақтама, мыс. Мәтінді өңдеуге арналған процессор, шағын баспа жүйесі, мультимедиа бағдарламасы, оқушылардың түсінігін дамытуға және өз қорытындыларын басқаларға таныстыруға мүмкіндік береді.</p>
	<p>Ақпарат көздері, мыс. Интернет, CD-Диск және деректер, оқушыларға білімі мен түсініктерін дамытуға арналған ақпарат табуға мүмкіндік береді.</p>

Интерактивті тақталар және сыныптағы әрекеттестік

Нил Мерсер бастауыш мектепте интерактивті тақталарды пайдалану жөніндегі өз зерттеулерімен бөліседі

Кембридж университетінің, Ашық университет және Ланкастер мен Эксетер университеттеріндегі әріптестермен бөліседі*. Мен бастауыш мектепте интерактивті тақтаны (ИТ) пайдалану мүмкіндіктерін зерделеу жөніндегі үш зерттеу жобасына қатыстым. Бұл зерттеу, ИТ Британияның бастауыш сыныптарында пайдалану мұғалімдердің белгіленген, тиімді тәжірибесіне қандай қатысы барын қажетті деңгейде түсінуді, «оқытуды түрлендіретін» (және түрлендіруге тиіс) құрал ретінде ғана таратылып, орын алады деген қауіптеріне негізделген. Сондықтан біз осы технологияны пайдалануда үлкен тәжірибесі бар мұғалімдер сыныптың күнделікті өмірінде оны қалай қолданатынын зерттедік. Атап айтқанда, біз:

- ИТ мұғалім-оқушы әрекеттестігінде ерекше функция атқара ма?
 - ИТ пайдалану сыныптағы әрекеттестіктің қалыпты түрлерін өзгертті ме?
 - Оқушылардың мектептегі сабақтарға белсенді қатысуына ИТ пайдалану әсерін тигізе ме?
 - ИТ мұғалім мен оқушылар арасындағы көзқарастардың жалпы жүйесін құруға көмектесе ме және балаларды оқытудың келісушілігі мен ұзақтығын арттыра ма?
 - Мұғалім белсенді пайдаланатын ИТ коммуникативті функциясы бар ма?
 - Сыныптағы балалардың бірлескен жұмысын қолдау үшін ИТ пайдалы ресурс болып табыла ма? - деп сұрадық.
- Қосымша мақсатымыз ИТ-ны тиісті білім теорияларымен байланыстыру болды. Орыс психологі Выготскийдің біртума шығармасына негізделген әлеуметтік-мәдени теория, білім мен түсінікті жинақтауда құралдардың маңыздылығын мойындайды. Бұл көзқарас бізге ИТ-ны мұғалімдердің қалыптасқан тәжірибесін арттыруда, бұзуда немесе таратуда көмектесетін құрал ретінде зерттеуге мүмкіндік берді. Англияның оңтүстік-шығысындағы бастауыш мектептерде мұғалімдер жазып алған бейне-сабақтары, әр сыныпта жазылған сабақтардың бірізділігімен біздің деректерімізді ұсынды. Мұғалімдер барлық жердегі зерттеулерге белсенді қатысып, кейіннен өз пікірлерін ұсынып отырды.

Нәтижелер

* Карен Литтлтон, Пол Уорвик, Аллсон Твиннер, Джулиа Гиллен, Джудит Кляйн Старман, Рут Кершнер және Сара Хеннеси.

Талдауымыз ИТ мұғалімдерге оқу бағдарламаларының мазмұнын бұрынғыға қарағанда жеңілрек және біркелкі көрсетуге мүмкіндік беретінін көрсетті. Мысалы, мұғалім алдын ала бейнені, содан соң тақтадағы жазбаша ескертулерді көрсетті, содан соң балаларды тақтаға шығып, суреттер мен мәтіндерге жауап беруді сұрады және тақтада қорытынды шығарды. Енді осы барлық іс-әрекеттерді ИТ-ға енгізуге болады.

Мұғалімдер балаларды қызықтыру үшін және ақпаратты әртүрлі форматта бере отырып, олардың дамып келе жатқан түсінігін бағыттау үшін ИТ-ны пайдаланатынын көрдік. Осы қызметтің кейбір түрлерін ИТ-сыз өткізуге болса да, ИТ таныстырылымының икемділігі мен жылдамдығы басқа технологияларда өзіне тең таппайды. Бұл жоспарлауға көмектеседі.

Талдауымыз ИТ мұғалімге бұрынғыға қарағанда, оқу бағдарламаларының мазмұнын аса жатық және біркелкі ұсынуға мүмкіндік беретінін көрсетті»

«ИТ пайдалану сыныптағы әрекеттестіктің қалыпты нысандарын өзгертті ме?» деген сұраққа біздің беретін жауабымыз: «жоқ». Тақтаның сыныптың алдыңғы бөлігінде орналасуы сұрақтармен және жауаптармен алмасу үшін мұғалім бүкіл оқушылардың назарларының алдында болатын дәстүрлі оқыту стилін нығайтуға бағытталған, ал оны басқа стильдермен және де тәжірибелік сабақтармен алмастыруды ниет етудің арқасында тиімді оқыту орын алады.

ИТ оқушылардың сабаққа белсенді, әдетте кезекпен қатысуына, сондай-ақ топтың қызметін ынталандыру үшін жақсы мүмкіндіктер ұсынады. Бұл жеке және ұжымдық қызмет идеяларын жинақтау үшін өте пайдалы. Мысалы, мұғалімдер мен оқушылар сыныпта талқылауға визуалды түрде қатыса алады. ИТ балалардың топтық қызметін ұйымдастыру үшін жақсы құрал бола алады, мысалы, ол мұғалімге балалар бірге жұмыс істей отырып, өзара әрекеттесе және түсіндіре алатын қызықты, мультимедиялық ресурстардың жақсы құрылымдалған топтамасын жасауға мүмкіндік береді. Өзінің топтық жұмысында ИТ пайдаланған балалар сыныптағы барлық жұмысқа белсенді түрде қатыса білді. Бірақ олардың ИТ-ны тиімді пайдалануы

мұғалімдердің оларды топта жұмыс істеуге қалай дайындағанына байланысты болды, мысалы, қалай сөйлеу және бірге жұмыс істеу жөніндегі «негізгі ережелерді» жасау кезінде олармен келісу. (www.thinking-together.org.uk қара). Осы, топтағы жұмыс, әдеттегі, ИТ пайдаланусыз сияқты өнімсіз болуы мүмкін. ИТ-ның көлемі мен сыныптың қабырғасында биік орналасуы осы технологияны пайдалану кезінде балалар үшін кейде қиындықтар туғызып жатады.

ИТ мұғалім үшін сабақты мұқият жоспарлау мен аяқ астынан болған оқиға бойынша шара қабылдауды біріктіруде ұсынатын икемді мүмкіндігін ерекше атап өткен жөн, мысалы оқушылардың жете түсінбегенін зерделеу үшін. Мұғалімдер ресурстардың көмегімен кез келген уақытта алға да, кейін де жылжи алады, сондықтан ақпарат пен идеяларды жалпы визуалды жазбаларға, бірлесіп жасалған материалдарға және түсінуге арналған басқа құралдарға сүйене отырып, диалог пен талқылау негізінде қайта қарауға және

жасауға болады. Сондай-ақ, мұғалімдер балалардың іс-әрекеттерін субституитивті, яғни оқушылардың ұқыпсыздықтарын «қолдай» алады, себебі олар ресурстары мен іс-әрекеттерін ИТ-да әзірледі. Осылайша, құзырлы мұғалімдер осы технологияны балаларды оқытуда келісушілікті және ұзақтықты қамтамасыз етуге көмектесу үшін пайдалана алады. Қосымша ақпарат алу үшін <http://iwbcollaboration.educ.cam.ac.uk/> қараңыз.

Қорытынды

ИТ-ны сабақ нақты құрылымдалған, барлық қажетті материалдармен қамтамасыз етілген болуы үшін пайдалануға болады, ал олардың икемділігі мұғалімдерге сабақ кезінде болатын жағдайларға жоспарсыз әрекет жасауға көмектеседі. Біздің қорытындымыз мынадай:

технологиялық қабілетті мұғалімдер ИТ-ны шығармашылық бағытта да пайдаланады. Бұрынғы сабақты дайындау мен сабақ берудің ұзақ үдерістерін жылдамдатуға болады - және білікті, шығармашыл мұғалімдер оларды, іс-әрекеттің кейбір ерекше тартымды түрлерін жасау үшін пайдаланады. Бұл жаңа құрал кәсіби тәжірибенің, пән бойынша білімнің және педагогикалық дағдылардың қажеттігін алмастырмайды. ИТ шығармашылықпен пайдаланылса оқушылардың қатысу белсенділігі артуға жаңа мүмкіндік береді және сабақтарды тартымды және қызықты етеді. ИТ-ның визуалды керемет материал арқылы жан-жаққа жеңіл жылжу және жаңа ұғымдардың дамуына қарай мұндай таныстырылымдарды бейімдеу үшін ұсынатын нысандарының педагогикалық мәні зор. Бұл – ИТ-ны қолдануда білікті маманның қолына түссе іске асады.

Сонымен қатар, біздің нәтижелеріміз жаңа технологияларды енгізу сабақ беру стилін түп негізімен өзгертпейді деген пікірімізді нығайтады. Біз бақылаған мұғалімдер ИТ-ны тиімді пайдаланды – бірақ олар оны өздерінің қалыптасқан оқыту стилін қолдау үшін пайдаланды. Біз, осы технологияның үкіметтік және басқа жақтаушылары сендіретіндей, ИТ-ның оқыту әдістерін «түрлендіруінің» ешбір дәлелдерін көрген жоқпыз. Демек кейбір табысты мұғалімдер олардың тәжірибесі кейбір жаңа технологияларды қолданғаннан мүлде жанарып кетеді деп күтпеуі тиіс:

Біз не білеміз

- ИТ енгізу табысты мұғалімдер үшін оң нәтижелер берді.
- ИТ пайдалану оқыту әдістерін автоматты түрде түрлендірмейді.
- ИТ әлеуеті мұғалімдердің кәсіптік дамуымен тығыз байланыста болса ғана іске асырылатын болады.

технология кәсіпқойларға өз жұмысын жасауға қаншалықты жақсы көмектесетініне қарай бағаланатыны өте өрнықты. Осы көзқарасқа орай, ИТ ағылшын мектептеріне енгізілуі табысты мұғалімдер қолында оң нәтижелер береді. Егер біз қадағалаған озат тәжірибелер мысалдары мұғалімдер арасында таратылып, барлық мұғалімдер осы технологияда сарапшы болу үшін оқитын болса, бұл ИТ-ны дамыту үдерісіне септігін тигізеді. Бірақ сыныптағы өзара әрекеттесудің инновациялық типтерін дамыту үшін ИТ-ның әлеуеті диалогті тиімді қолдануды дамыту және сыныптағы оқушыларды жұмысқа тартумен байланысты болған кезде ғана іске асырылады. Британдық тәжірибе сабақтарының осы технологияларды қолдануды кез келген ірі масштабта жаңа бастап келе жатқан әлемнің басқа елдерінде оның қолданылуына әсерін тигізгенін көру қызықты болар еді.

Автор туралы

Нил Мерсер Кембридж университетінің білім профессоры. Ол сыныптағы диалог пен балалардың ойлау қабілетінің дамуына ерекше қызығушылық білдіретін, ғылым мен математика және мектептерде ИКТ пайдалану салаларында бірқатар жобалар жүргізген психолог. Оның соңғы кітаптары *Сөздер мен Ойлар: бірге ойлау үшін біз тілді қалай пайдаланамыз, диалог және балалардың ойлау қабілетін дамыту* (Карен Литтлтонмен) және *Мектептегі әңгімені зерделеу* (Стив Ходкинсонмен).

Ұсынылатын әдебиет

Гиллен Дж., Клейн Старман, К.Литтлтон, Мерсер Н және Твиннер А. (2007) «Оқыту революциясы»? Британ бастауыш мектептерінде интерактивті такталардың педагогикалық тәжірибесін зерттеу. *Оқыту, медиа және технология*, 32 (3), 243-256.

Мерсер Н., Хеннеси С., және Уорвик П. (2010) Интерактивті тактаны диалогты, технологияны, педагогика мен сыныптағы білім алуды ұйымдастыруда қолдану, 19 (2), 195-209.

Уорвик П., Мерсер Н., Кершнер Р., және Клейн Старман (2010) Топтың интерактивті тактаны қолдана отырып жүргізген бірлескен жұмысында оқушыларды ғылымға үйретуде мұғалімнің жанама қатысуы. *Компьютер және білім беру*, 55 (2), 350-362

**ВТОРАЯ НЕДЕЛЯ
ПЕРВЫЙ ДЕНЬ**

НАБЛЮДЕНИЕ ЗА ПРОЦЕССОМ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ:

- Высказывают ли ученики свое мнение в порядке очереди или часто прерывают друг друга?
- Приветствуют ли они идеи друг друга?
- Слушают ли они друг друга и реагируют ли на идеи одноклассников?
- Просят ли они друг друга высказать свое мнение (например, спрашивая «Почему вы так думаете?»)
- Формулируют ли студенты свои мнения с указанием причин, объяснений и приведением примеров?
- Меняют ли студенты свою точку зрения с учетом комментариев одноклассников?
- Обмениваются ли они идеями перед принятием групповых решений?

Составьте карту, иллюстрирующую, кто с кем в классе ведет дискуссию.

КЕЙС-СТАДИ: ПОВЫШЕНИЕ КАЧЕСТВА МАТЕМАТИЧЕСКОЙ ДИСКУССИИ

Мы выбрали этот пример, поскольку он иллюстрирует, как небольшая группа учителей, работающих совместно, и, соревнующихся друг с другом, улучшила качество математической дискуссии своих учеников.

Предпосылки

Три учителя математики средних школ Великобритании обнаружили, что математические дискуссии между некоторыми парами учеников были недостаточно основательными и глубокими и, тем самым, не оказывали достаточно позитивного влияния на отношение к обучению и достижению результатов. Таким образом, они задались целью улучшить качество и глубину таких дискуссий.

Как был проведен эксперимент

Эксперимент состоял из четырех этапов.

Во-первых, урок математики по теме квадратные уравнения в группе 16-летних учеников был записан на видео;

Во-вторых, один из учителей попробовал применить новые стратегии, способствующие развитию дискуссии в группе 13-летних учеников. Подход был усовершенствован, а затем применен в другой группе.

В заключение, один из учителей применил данный подход, с учетом сделанных выводов по вышеописанным экспериментам, в сложной группе 11-летних учеников.

Как учителя пытались улучшить навыки ведения дискуссии:

Они использовали три основных подхода.

От учеников требовалось:

- объяснить ход своих мыслей;
- убедить партнера;
- попросить партнера, убедить их.

Преподаватели привели конкретные примеры полезных фраз, стимулирующих ведение качественной дискуссии, включая:

- Убедите меня в том, что ...
- Как бы вы убедили другого ученика в том, что ...
- Объясните, почему вы думаете, что ...

Ученикам также было необходимо подготовить плакаты, иллюстрирующие объяснения и примеры.

Результат

Учителя пришли к выводу, что возможно оказать помощь ученикам в улучшении качества ведения дискуссии. На последнем уроке учителя не без удовольствия отметили, что многие ученики, даже самые слабые, давали четкие объяснения своим партнерам и критически осмысливали сказанное другими. Наблюдение показало, что многие ученики использовали выражения, приведенные учителями в качестве примеров.

Что извлекли учителя

Учителя осознали, насколько сильно их влияние в процессе стимулирования более глубокой дискуссии. Учителя могут:

- моделировать правильный метод проведения работы;
- планировать задание, и то, каким образом ученики должны обсуждать его выполнение;
- подготовить учеников на различных этапах урока;
- объяснить ключевую идею задания;
- включить письменные объяснения, одновременно предоставив образцы и другие креативные идеи;
- похвалить наиболее удачные дискуссии.

«Я считаю, одним из главных уроков, который мы усвоили, является то, что дети не всегда знают, как общаться друг с другом. Мы должны их научить. Даже слабые дети могут с этим справиться, если их научить».

Источник

Pinco, E. (2008) How can we improve the quality of pupils' mathematical conversations?
National Centre for Excellence in the Teaching of Mathematics grant report.

ИНКЛЮЗИВНОСТЬ ПОСРЕДСТВОМ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ КОММУНИКАТИВНЫХ НАВЫКОВ

Мы остановились на этом примере, поскольку он демонстрирует достижение инклюзивности посредством коммуникативных навыков детей. Вовлеченные в данный процесс дети показали более высокий уровень активности на занятиях. Проект «Общение для успеха» был разработан для обеспечения осознанного подхода детей к образованию через процесс обучения взаимодействию и совместному обсуждению.

Предпосылки

Было выявлено, что недостаточные навыки общения оказывают влияние на снижение активности детей на уроках, что исключает их из учебной деятельности и приводят к низкому уровню достижений.

Шесть учителей из трех школ на юге Англии в течение двух дней работали над созданием программы занятий, направленной на улучшение устной речи и разговорных навыков в группе детей шестилетнего возраста.

Данные школы отличались высоким процентом учеников, для которых английский язык не является родным.

Как ученики обучались взаимодействию и процессу совместного размышления

Обучение коммуникативным навыкам происходило во время пяти основных уроков «Думаем вместе». Начальные уроки были ориентированы на осознание значимости разговорного процесса, развивая такие навыки, как слушание, обмен информацией, сотрудничество. Более поздние уроки способствовали развитию критического аргументирования своего отношения к различным ситуациям.

Некоторые ключевые моменты уроков:

- цели обучения для групповой деятельности были четко определены во вводной части урока;
- группы осмысливали качество устной речи на пленарных сессиях;
- классу прививали такие навыки, как формулирование и озвучивание вопроса;
- учитель фокусировал внимание класса на качестве их устной речи, прерывал обсуждение в группах для внесения корректировок и выступал в качестве примера при общении с классом.

Ученики в классе составили и согласовали список основных правил устной речи, который позволил бы прийти к общему мнению в группе.

Список состоял из следующих пунктов:

- каждый член группы должен разговаривать с остальными;
- необходимо делиться важной информацией;
- вклад каждого рассматривается с уважением;
- трудности принимаются;
- и группа берет на себя ответственность за принятие решений.

Во время данных уроков дети работали с разной степенью интенсивности.

Воздействие влияние внесения корректировок в процесс обучения

Все учителя экспериментальных школ отметили положительное влияние этой программы на развитие сотрудничества, участия и инклюзивности в их классах.

Особо было отмечено, что «тихие» дети стали более уверенно и активно принимать участие в дискуссиях. Они стали задавать больше вопросов и размышляли вслух чаще,

чем дети, не принимавшие участие в программе. Учащиеся научились вовлекать друг друга в разговор, внимательно слушать собеседника и конструктивно реагировать, даже если вопрос представлялся затруднительным.

Более того, целевая группа детей решила головоломки теста по окончании программы с большим процентом правильных ответов, по сравнению с первоначальным результатом. Ни один из этих факторов не наблюдался у детей в контрольной группе.

С точки зрения использования языка и участия на занятии, частота использования детьми таких вопросов как «Почему? Что? Как?» увеличилась за период действия программы. Это было зафиксировано при ниже приведенных диалогах детей целевой группы.

Дети (Нуреша, Виджэй и Кайл) работали вместе над одной и той же задачей, требующей навыков логического мышления, до начала программы и после ее завершения. Детям предлагалось выбрать часть пазла, совпадающую по форме с белой фигурой на геометрическом рисунке, из шести возможных.

До программы

Нуреша совсем не говорила и не проявляла заинтересованности в выполнении задания. Вскоре после начала задания, Виджэй и Кайл выразили несогласие с мнением друг друга и в споре пытались решить, кто именно должен приложить фигуру к рисунку, не приводя аргументов в поддержку своего мнения.

Виджэй: Вот эта подходит, да?

Кайл: Нет

Виджэй: Эта подходит, да?

Кайл: Нет

Виджэй: Да

Кайл: Нет

После программы

Детям было предложено решить подобную задачу. Их подход кардинально изменился. На этот раз Нуреша более активно принимала участие в совместном размышлении группы во взаимодействии с двумя другими детьми, которые теперь внимательно слушали и принимали точку зрения друг друга:

Виджэй: (Нуреше) Ты должна сказать кто прав, Виджей или Кайл?

Нуреша: Я думаю, что это номер 2

Кайл: Я думаю, это номер 4

Виджэй: Ну, посмотри же, Нуреша

Нуреша: Нет, я думаю, что эта фигура подходит

Кайл: Нет, посмотри, видишь, эта закругленная, здесь снаружи и здесь снаружи

Виджэй: Может этот пазл

Кайл: Нет, потому, что у нее нет изогнутой линии

Виджэй: Ну, эта должна быть верной

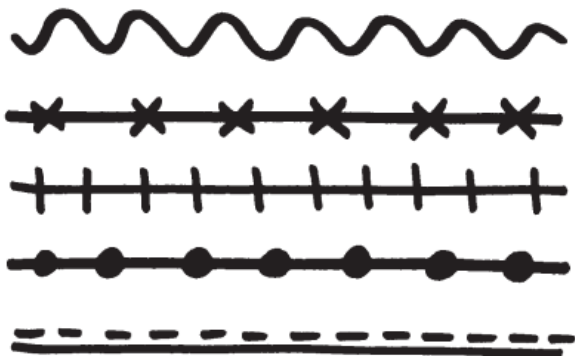
Во время второго теста дети дали на два правильных ответа больше (из 15), чем в первый раз, работая более эффективно в совместном поиске решения проблемы.

Источник

Wegerif, R. et al (2004) Widening access to educational opportunities through teaching children how to reason together. Westminster Studies in Education, 27 (2).

ПРИМЕР СОЦИОГРАММЫ

Ключ

Это три моих лучших друга

Хочу дружить с этими людьми

Я играю с этими людьми на перемене
и во время обеда

Это популярные ученики нашего класса

Это самые умные ученики нашего класса

РАЗДАТОЧНЫЙ МАТЕРИАЛ: СОЦИОГРАММА

Ключ

Это три моих лучших друга

Хочу дружить с этими людьми

Я играю с этими людьми на перемене и во время обеда

Это популярные ученики нашего класса

Это самые умные ученики нашего класса

**ВТОРАЯ НЕДЕЛЯ
ВТОРОЙ ДЕНЬ**

СТРАТЕГИИ КОНСУЛЬТИРОВАНИЯ УЧИТЕЛЕЙ ПО ВОПРОСАМ, КАК ПОМОЧЬ УЧЕНИКАМ ПРЕОДОЛЕТЬ БАРЬЕРЫ В ОБУЧЕНИИ

Сферы преподавания и обучения

Таким образом, это помогает принять правильное решение в трех областях деятельности

1. Познание и обучение

Обсудите следующие утверждения:

Согласны ли вы с тем, что роль учителя заключается в предоставлении ученикам возможности:

- развивать их понимание предмета
- сохранять и воспроизводить информацию (память)
- преодолевать трудности в чтении, письме и математическом счете?

Важно, что учителя понимают, что цель – это не только то, что ученики *должны делать*, но и содействие учителям самостоятельности учащихся настолько, насколько это возможно.

Существует множество путей, с помощью которых учителя могут помочь ученикам освоить учебный план.

Обсудите стратегии, предложенные ниже. Предложите свои идеи, сформированные во время групповой дискуссии.

Нами предлагается несколько стратегий. Но потребности отдельных учеников, условия в которых Вы работаете, подскажут Вам ряд творческих способов, помогающих в обучении отдельным ученикам.

Предложения по развитию понимания:

- использовать жесты, визуальные сигналы и оказывать иную помощь ученикам в чтении и правильной интерпретации инструкций;
- поднимайте вопросы и проблемы, имитируя непонимание вопроса, что позволит вам следовать инструкции последовательно;
- проверить понимание посредством, спрашивая учеников объяснить то, что они должны делать;

- переводить абстрактные понятия в более конкретные, используя реальные объекты, знаки и символы, фотографии, числовые оси и компьютерную анимацию;
- помогать в выполнении заданий посредством предоставления шаблонов для выполнения письменных заданий и заданий с возможными вариантами ответов.

Память:

- напоминать ученикам о целях обучения; используйте картины и артефакты, если это возможно;
- использовать наглядный материал;
- подготовьте карточки-подсказки, используя объекты, картины, знаки или ключевые слова, где есть последовательность шагов, чтобы следовать в задаче;
- используйте диктофон, чтобы сделать запись инструкций, которые может воспроизвести ученик;
- использовать краткие записи ключевых слов, важные для запоминания на доске;
- стимулируйте учеников, показывая на примере, как использовать стикеры для примечаний, краткие записки, индивидуальные доски, чтобы сделать запись ключевых слов для лучшего запоминания.

Грамотность и трудности при изучении языка:

- подготовить учащихся к восприятию текста, задавая предварительные вопросы;
- стимулировать взаимопомощь и взаимодействие учеников на уроке;
- помогать ученикам во время чтения, акцентируя внимание на новых словах в тексте;
- использовать альтернативные письму формы: составление интеллект-карт, устная презентация учебного материала, задания на категоризацию карточек с символами, прогнозирующее или управляемое голосом программное обеспечение обработки текстов, задание подписать диаграммы, диктант, подготовка двухмерных или трехмерных показов.

2. Социальная область деятельности: общение и взаимодействие

Обсудите следующие утверждения.

Согласны ли вы с тем, что учителя также должны поддерживать подход учеников к обучению, предоставляя им возможность участвовать в групповых и коллективных заданиях, тем самым их навыки и альтернативные методы общению.

Предложения по развитию навыков социального взаимодействия:

- использовать визуальные инструкции: ключевые слова или символы, сопровождающие речь;
- использовать короткие, точные предложения, самая важная информация в которых дана в начале предложения;
- помочь ученику высказывать свое мнение во время дискуссии группы или всего класса;
- предлагать вопросы, содержащие вынужденную альтернативу («была ночь или день?»);
- совместно создавать плакаты, содержащие списки ключевых слов.

3. Аффективная область деятельности: поведение, эмоциональное и социальное развитие

Обсудите следующие утверждения.
Согласны ли вы с тем, что учителя должны быть полностью осведомлены о социальном и эмоциональном развитии учеников настолько хорошо, чтобы понимать, почему студенты ведут себя определенным образом?

Предложения по развитию аффективной области деятельности.

Существует ряд стратегий, которые Вы можете легко применять для преодоления детьми эмоциональных, социальных и поведенческих барьеров в обучении:

- первый и самый важный путь – это признание и принятие учеников; этого можно достигнуть, проявляя интерес к увлечениям учащихся, составляя задания с учетом их интересов или ненавязчиво предлагая помощь;
- уделять больше внимания, встречать и приветствовать по утрам учеников, которые по ряду причин не получают достаточно внимания и заботы, благодаря этому их выходные будут позитивными;
- ученики, сидящие рядом с невнимательными учащимися, могут помочь последним быть более сосредоточенными и вовлечь их в урок;
- учитель может сосредоточить внимание невнимательных учеников, чаще обращаясь к ним с вопросами;
- предоставление позитивной обратной связи для стимулирования обучения и развития чувства самоуважения; важно установить краткосрочные, легко достижимые цели и постепенно увеличивать сложность заданий, тем самым избегая увеличения напряжения;
- предоставить достаточное количество времени, которое позволит ученикам увлечься заданием и выполнить его;
- язык, который вы используете, в большей степени, чем какие-либо специфические программы и методы обучения способствует созданию доверительной среды обучения.

Используйте положительный язык, под этим мы понимаем язык возможности, язык надежды и язык успеха. Например, как вы могли ответить на фразу: «Я всегда понимаю X неверно» и «Да, вы сделали это с небольшой ошибкой, но давайте узнаем, что послужило причиной ваших проблем».

ИССЛЕДОВАНИЕ ПРОФЕССОРА ДВЭКА, ПРОВЕДЕННОЕ В США

Исследование, проведенное в США: развитие настойчивости учащихся

Почему некоторые из учащихся быстро сдаются при встрече с трудностями или бросают свою работу, в то время как другие уверенно справляются с трудностями? Кэрол Двэк, профессор психологии в Стэнфордском университете в Калифорнии, в течение многих лет разрабатывала конструктивную теорию о том, что мотивирует учащихся настойчиво добиваться чего-либо.

Что думают учащиеся о себе

Когда профессор Двэк попросила учащихся заполнить анкеты о том, что они думают о своих умственных способностях, она обнаружила, что около половины учащихся обладают «ограниченным мировоззрением». Они полагали, что были рождены с ограниченным запасом умственных способностей, и, что они мало что могли бы сделать для их развития. Они полагали, что эта способность основана на таланте - «все дело в генах». Сталкиваясь с трудностями, они сдавались и винили свои интеллектуальные способности, говоря такие вещи, как «у меня никогда не было хорошей памяти» и «у меня это не получается».

Однако другая половина учащихся обладала «расширенным мировоззрением». Они полагали, что возможность и успех зависели от обучения, и что обучение требовало времени и усилий. Сталкиваясь с трудной задачей, они усерднее работали и произносили: «Мне лучше снизить темп и понять это» и «Я почти достиг это».

К удивлению, Двэк обнаружила, что решение бросить все или настойчиво добиваться чего-либо не зависело от реального уровня навыков. Многие хорошо подготовленные учащиеся легко сдавались, сомневались или связывали неудачу со своими умственными способностями, в то время как менее подготовленные учащиеся справлялись с трудностями с удовольствием и упорством.

Как помочь учащимся, которые полагают, что их умственные способности ограничены?

Двэк рекомендовала стимулировать развитие умственных способностей так, чтобы все учащиеся рассматривали неудачное выполнение задания как то, что в большей степени может быть улучшено посредством упорства и настойчивости, вместо личного негативного восприятия поражения. Она порекомендовала избегать похвалу, ориентированную на личность, такую как «ты хорош в этом», так как подразумевается, что успех был достигнут за счет личных качеств и учит учащихся воспринимать трудности как их собственные слабости. Напротив, Двэк рекомендует похвалу, ориентированную на процесс, такую как «ты правда хорошо старался» или «это был хороший подход для выполнения этого», потому что она акцентируется на процессе, необходимом для достижения успеха, затрачивая усилия и находя

эффективные стратегии. Она так же предложила применять похвалу, ориентированную на задачу такую как «понятно, что твое задание было тщательным образом изучено и приводит качественные данные в подтверждении твоих выводов».

Изучая внутренний диалог, который произносят учащиеся, обладающие расширенными интеллектуальными способностями, Двэк порекомендовала учителям поддерживать настойчивость учащихся, предлагая им стратегии к решению специфических задач по определенным видам трудностей, с которыми они сталкиваются. Она также рекомендовала учителям объяснять учащимся, во-первых, необходимость затраты времени и усилий во время изучения навыка и, во-вторых, что изначальная неудача есть хороший показателей, что задача стоила того, что бы над ней работать.

Анкета Кэрл Двэк

Смотрите приложение 1.

Использованная литература

Dweck, C. (2000) Self-theories: Their role in motivation, personality and development. Philadelphia: Taylor and Francis.

Приложение 1: Вопросы, составленные Двэк

Являются ли умственные способности ограниченными? Вы согласны с этим? Выберите одно из мнений	Категорически согласен	Согласен	Не согласен	Категорически не согласен
У вас определенный запас умственных способностей и вы не можете кардинально изменить его.				
Ваши умственные способности довольно примитивны и вы не можете их кардинально изменить.				
Вы можете изучить что-то новое, но вы не можете поменять уровень ваших				

умственных способностей				
Не важно, каков уровень ваших умственных способностей, вы всегда можете его немного изменить.				
Вы можете значительно изменить уровень умственных способностей.				
Личные качества. Выберите одно.	Категорически согласен	Согласен	Не согласен	Категорически не согласен
Вы довольно добрый человек и вряд ли это можно существенно изменить.				
Не важно, насколько вы добрый человек, вы всегда можете значительно измениться.				
Вы сможете делать вещи по-другому, но важные части вашей личности не могут быть изменены.				
Вы всегда можете поменять основные черты своего характера.				

ПРИМЕНЕНИЕ СТРАТЕГИЙ В ОБУЧЕНИИ ЯЗЫКАМ

Студенты, использующие определенные стратегии при изучении иностранного языка, добиваются лучших результатов. Некоторые исследователи утверждают, что подобные стратегии являются как правило, отличным средством обучения (Рубин 1975; О'Малли и Чамот 1985; Макаро 2006; Оксфорд 2011).

Стратегии, в целом, представляют собой набор действий, способствующих эффективности в изучении языка, а значит - помогающих учить, хранить, находить и использовать информацию. Рассмотрение стратегий в данном контексте позволяет отличать их от других разновидностей стратегий, в частности - стратегий общения.

О'Малли в 1985г. выделил три стратегии обучения:

- *метакогнитивные,*
- *когнитивные,*
- *социальные.*

Метакогнитивные стратегии связаны с планированием, мониторингом и оценкой успеха обучения.

Когнитивные стратегии связаны непосредственно с получаемой информацией в то время, как социальные стратегии предполагают работу с окружающими и самоконтроль.

Некоторые ученые (Гриффис, 1985г.) выделяют 6 характерных **особенностей стратегий**, это:

- *активность* – функционирование учащегося, его умственное и физическое поведение;
- *сознательность*;
- *избирательность* - умение делать осознанный выбор стратегии изучения;
- *целенаправленность*;
- *контроль* – осуществление учеником контроля и регулирования процесса обучения;
- *изучение языка*, как альтернатива практическому применению полученных знаний.

Работа со стратегиями также включает работу со знакомыми и уже понятными процессами, которые помогают ученику учиться, расширяют знания учащихся о стратегиях, направленных на повышение эффективности обучения.

Однако необходимо регулярное напоминание учащимся об использовании *стратегий изучения языка*. Если Вы проделаете это на уроке лишь однажды, то большинство учащихся забудут об этом и лишь 1-2 из них вспомнят о них и используют на занятии.

Далее поочередно будут рассмотрены *навыки слушания, чтения, письма, говорения и изучения новых лексических единиц*. Но перечисленные стратегии не являются единственными. Возможно, Вы и Ваши учащиеся сможете дополнить этот список.

Griffths, C. (2008). *Lessons from Good Language Learners*. Cambridge: CUP.

Macaro, E. (2006). Strategies for language learning and for language use: Revising the theoretical framework. *The Modern Language Journal*, 90/3, 320-337.

Issue 1

Date: 14/12/2011

O'Malley, J. M., Chamot, A., Stewner-Manzanares, G., Kupper, L. & Russo, R. (1985). Learning strategies used by beginning and intermediate ESL students. *Language Learning*, 35/1, 21-46.
Oxford, R. (2011). *Teaching and Researching Language Learning Strategies*. Pearson Longman.
Rubin, J. (1975). What the 'good language learner' can teach us. *TESOL Quarterly*, 9/1, 41-51.

Стратегии, связанные с чтением

Перед чтением я могу...

- *проверить*, понимаю ли я задание, которое предстоит выполнить;
- *ознакомиться* с названием текста/иллюстрации/таблицы/схемы и другими подсказками;
- *подумать* над словами, которые могут быть использованы в данном тексте;
- *применить* имеющиеся энциклопедические знания (предсказать возможное содержание текста и т.д.).

Пока я читаю, я могу...

- *определить* тип текста (история, новости, и т.д.);
- *быстро прочесть* текст, понять его основную идею;
- *определить*, для кого был написан текст (целевая аудитория);
- *выяснить цель* автора (убедить, проинформировать, описать);
- *не паниковать*, если не понятны отдельные части текста, поскольку это является нормальным;
- *найти* знакомые слова и фразы;
- *обратить внимание* на имена и названия, использование знаков препинания (восклицательный и вопросительный) и т.д.;
- *не обращать внимания* на незнакомые слова;
- *установить подсказки* в грамматических структурах (время, порядок слов);
- *использовать логику*.

После прочтения...

- *проанализировать* результаты и установить, что получилось хорошо;
- *выписать* полезные слова и выражения для использования их в разговоре и в письменной форме;
- *проанализировать использованные стратегии*;
- *обсудить* с классом более удачные стратегии.

Задания при чтении текста:

1. Какие стратегии мы используем?

Учитель дает задание. После его выполнения, учащиеся перечисляют все стратегии, которые они использовали, сопоставляют их со стратегиями, перечисленными выше с целью установления наиболее эффективных стратегий, апробируют ряд новых при прочтении текста.

2. Чтение в группах

Во время предварительной подготовки к занятию учителю необходимо подобрать объемный текст и разделить его на параграфы, разбить класс на группы, распределяя на каждую группу по одному параграфу. Учащиеся должны проработать свой текст, используя стратегии работы с текстом, а также передать суть текста, не переводя его.

При обсуждении использованных стратегий, учащиеся подводят итоги по наиболее эффективным использованным стратегиям и составляют список.

3. Пример учителя

Стратегия «Мысли вслух».

Используя данную стратегию, учитель должен разъяснить, как он будет работать с текстом (свою логику рассуждения).

При выведении текста с помощью проектора на доску, необходимо объяснить учащимся стратегии работы с текстом, задавая вопросы вслух и комментируя свои предполагаемые действия:

«Что я бы сделал в первую очередь? Я бы посмотрел на иллюстрации, чтобы понять, о чем текст. Я вижу центр города, много людей. В тексте много цифр, статистических данных. Мне кажется, что это статья из выпуска новостей о жизни в городе и т.д.»

Используйте маркер для выделения важной информации.

Стратегии, связанные со слушанием

Перед слушанием я могу...

- *проверить*, понимаю ли я задание, которое предстоит выполнить;
- *посмотреть* на название/иллюстрации/таблицы/схемы и другие подсказки в тексте;
- *подумать* над словами, которые могут быть использованы в задании к тексту;
- *применить* уже имеющиеся энциклопедические знания (предсказать возможное содержание текста и т.д.).

Пока я слушаю, я могу...

- *определить* тип текста (беседа, новости, и т.д.);
- *обратить внимание* на звуки второго плана (шум, и т.д.), если это видео сюжет;
- *попытаться понять*, что обсуждается в отрывке;
- *подумать* о голосе, тоне участников разговора, интонации;
- *не паниковать*, если не понятны отдельные части текста, что, по сути, является нормальным;
- *установить* знакомые слова и фразы;
- *обратить внимание* на имена и названия;
- *запомнить* незнакомые фразы, повторяя их мысленно несколько раз;
- *попытаться разделить* поток речи на смысловые единицы;
- *записать отрывки*, которые являются непонятными, построить логически правильное предложение;
- *обратить внимание* на подсказки в грамматических структурах (время, порядок слов).

После прослушивания...

- *проанализировать* то, что получилось хорошо;
- *проанализировать стратегии*, которые были использованы.

Задания при прослушивании:

Отдельные задания, описанные в главе «Чтение», могут быть применены и во время прослушивания.

1. Какие стратегии мы используем?

Учитель дает задание. После его выполнения, учащиеся перечисляют все стратегии, которые они использовали, и сопоставляют их с вышеперечисленными стратегиями, выявляют из них наиболее эффективные, апробируют ряд новых при прослушивании текста.

2. Пример учителя

Стратегия «Мысли вслух».

Используя данную стратегию, учитель должен продемонстрировать, как он будет работать при прослушивании текста (свою логику рассуждения), задавая вопросы вслух и комментируя свои предполагаемые действия:

«Что я бы сделал в первую очередь? Я бы постарался понять основную идею прослушанного, обращая внимание на имена, названия, ключевые слова. А теперь я бы...».

Затем, можно раздать учащимся **запись** для обсуждения сложных моментов.

Необходимо напоминать учащимся об использовании стратегий каждый раз перед прослушиванием.

Стратегии, связанные с письмом

Перед слушанием я могу...

- *проверить*, понимаю ли я задание, которое предстоит выполнить;
- *заранее выписать идеи*, которые можно использовать при письме;
- *разработать план*, который необходимо соблюдать для выражения своих идей и мыслей;
- *подумать* над грамматическими структурами, которые можно использовать при письме (время, союзы, наречия, прилагательные).

Пока я пишу, я могу...

- *пользоваться словарем*;
- *подбирать синонимы*;
- *возвращаться и перепроверять уже написанное*;
- *составить черновой вариант работы*, откорректировать его.

После написания, я могу...

- *прочитать написанное* сочинение вслух – звучит ли оно правильно?
- *проверить правильность* использования грамматических структур (времена, сочетание подлежащего и сказуемого, правописание, и т.д.);
- *подумать*, какие еще слова и фразы хотелось бы добавить в сочинение;
- *внести изменения* в работу при необходимости;
- *реализовать* все вышеперечисленные этапы через несколько дней.

Задания по письму:

1. Совместное планирование

Учащиеся получают предварительное задание записать идеи, мысли, ключевые слова и структуры по предложенной теме или же написать сочинение для последующего его обсуждения и оценки.

2. Учитель разрабатывает задание и выполняет его совместно со всем классом.

По предварительно разработанному учителем заданию учащимся необходимо выполнить ряд действий, направленных на максимально эффективную проработку темы сочинения:

- сделать эскиз по предложенной теме;
- выписать ключевые слова, относящиеся к теме сочинения;
- проанализировать основные грамматические структуры (союзы и т.д.) и другие элементы, которые должна включать хорошая письменная работа.

Все, предложенные в процессе обсуждения, идеи выносятся на доску, и учитель начинает писать сочинение на доске вместе с классом, опираясь на идеи, перечисленные ранее. Учитель может привлечь учащихся к написанию, периодически возвращаясь к стратегиям:

Как вы думаете, все ли правильно? Нет, я думаю, нужно добавить что-то еще, не так ли? Что еще нужно? и т.д.».

Перед говорением, я могу...

- *работать* над произношением и интонацией, слушая/смотря аудио/видео, имитируя интонацию дикторов;
- *подумать* о человеке, с которым я буду говорить, о том, какой разговорный стиль он будет использовать (официальный, разговорный язык и т.д.); какие темы будут обсуждаться в процессе разговора, слова и фразы необходимые мне для этого разговора;
- *убедить себя*, что все будет хорошо.

Во время говорения, я могу...

- *использовать* простые фразы;
- *перефразировать* реплики;
- *избегать* словесных выражений, в правильности которых я не уверен;
- *использовать синонимы* («свитер» - «пуловер» и т.д.);
- *использовать многозначные слова* («вещь», «предмет» и т.д.);
- *использовать антонимы* («близко» - «далеко» и т.д.);
- *прибегнуть к помощи* собеседника («Как это по-английски?», «Как вы это называете» и т.д.);
- *использовать* такие междометия, слова и фразы, как: «ммм...», «что я собирался сказать?», «вы знаете?»;
- *прорепетировать, записать и/или перезаписать* свою речь (при наличии возможностей);
- *проговаривать вслух* (сам с собой) текст, чтобы снять волнение, успокаивая себя: «У меня все отлично получается», «У меня хороший акцент», «Нужно обращать внимание на произношение», «Улыбайся и не торопись»;
- *спрашивать себя* «Все ли звучит правильно?».

После разговора, я могу...

- *выяснить* мнение человека, с которым велась беседа;
- *выписать* новые слова и выражения, проговорить их про себя.

Задания при говорении:

Учащиеся получают задание на *говорение*, которое они должны выполнить в классе:

1. Составить план работы.
2. Записать свое выступление (mp3).
3. Подвести итоги, выделив стратегии, которые были использованы ими в процессе работы.
4. Обсудить проделанную работу с другими учащимися.

Стратегии, направленные на говорение	Задание 1: Обсудите изменение климата 14/2/12	Задание 2: Обсудите проблемы курения 2/3/12	Задание 3: Поговорите о высшем образовании 25/3/12
Работа над произношением посредством слушания и имитации речи носителей языка		√	√
Использование антонимов в речи			

5. Составить таблицу (см. выше), в которой учащимся необходимо отметить использованные стратегии.

6. Прослушать свою речь, выделить аспекты, которые можно улучшить.
 7. Прodelать еще одно задание на говорение.
 8. Написать небольшой анализ по использованию стратегий.
- По окончании анализа необходимо выбрать стратегии, которые будут использоваться в следующий раз.

Стратегии, направленные на изучение новых лексических единиц:

- связывать новые слова с изученными ранее, записывать их систематически;
- использовать иллюстрации для лучшего запоминания слов;
- запоминать слова вместе с ситуациями, при которых они могут быть использованы;
- группировать слова по категориям;
- использовать технику «смотри-закрой-скажи-напиши-проверь»:

1. *посмотрите на слово*
2. *закройте его*
3. *произнесите его вслух*
4. *напишите его по памяти*
5. *проверьте написанное*
6. *если вы допустили ошибку, повторите все вышеперечисленные пункты;*
 - постоянно повторять слова, чтобы лучше запомнить;
 - записать слова на mp3 и прослушивать их в свободное время;

- составить список новых слов и всегда носить его с собой, повторять их в свободное время;
- попросить, чтобы кто-нибудь регулярно проверял новые знания;
- придумать мнемотехники или рифмы;
- придумать игру с новыми словами;
- составлять предложения с новыми словами.

Задания, которые могут быть использованы для запоминания новых слов:

1. Заучивание новых слов дома.
2. Опрос на следующем уроке.
3. Составление списка использованных стратегий.
4. Выбор учащимися стратегий, которые они хотели бы применить, их применение и анализ эффективности.
5. Поиск других стратегий и включение их в вышеупомянутый список.
6. Возможно составление таблицы, предложенной ниже.

Стратегии говорения	Использовано: 14/2/12	Использовано: 2/3/12	Использовано 25/3/12
Стратегия «смотри-закрой-скажи-напиши-проверь»		√	√
Другие стратегии (предоставьте учащимся возможность добавить их собственные стратегии обучения)			

ДРАМА В УЧЕБНОЙ ПРОГРАММЕ

При выборе драмы (инсценирования) учитывается ее содержание, сценические условности, форма проведения, которые могут оказать поддержку широкого диапазона в предметной области.

Обращение к драме способствует развитию не только грамотности, но и психологии личностных, межличностных отношений, этики, культуры поведения, формированию лучших моральных качеств.

Драма, как педагогическое средство, реализуется через эстетическое взаимодействие, которое является "проявлением интеллекта, действующего не через понятия, а через восприятие структурных элементов чувственного опыта, ... эстетического восприятия, присущего человеку, который осуществляет свою деятельность через чувства и ощущения; является одной из форм интеллекта, сопоставимого с другими формами, например, такими, как логический вывод". (Abbs.P 1989)

Драма как педагогический прием экспериментального обучения английскому языку

Драма на уроке английского языка:

Данный блок состоит из 5 разделов и знакомит учителей с тем, как драма может быть использована в качестве педагогического инструмента для повышения уровня грамотности. План строится на принципах демократического преподавания и обучения и включает в себя ряд ключевых понятий.

Например, обучение становится эффективным в случае, когда оно

- экспериментальное и реализуется на практике
- совместимо с общественными потребностями
- активно
- основано на сочувствии, понимании и доверии

Вопросы для изучения:

Чему могут научиться учащиеся, анализируя, изучая драму?

- Понимать поведение человека и окружающий мир, в котором он живет.
- Понимать, как развиваются, изменяясь, мысли и чувства.
- Осознавать, что культурный дискурс (языковая практика) является эффективным средством коммуникации.

Каким образом учащиеся учатся через Драму?

Через практические подходы, которые формируют необходимые навыки посредством изучения формы и содержания.

Чем отличается обучение на основе драмы от других методов обучения?

Обучение на основе использования драмы отличается от других методов способом взаимодействия, т.е. эстетически-когнитивным и эмоциональным взаимодействием.

Представляем Вам вопросы, которые Вы можете изучать на этом курсе.

Вопросы составляются с учетом индивидуальных потребностей учащихся, школы и условий, в которых Вы работаете.

1. ДЕЯТЕЛЬНОСТНОЕ ОБУЧЕНИЕ

В этом разделе мы рассмотрим основы драмы с точки зрения практической реализации в сценической игре и с помощью деятельностного обучения.

Не смотря на то, что сценическая (ролевая) игра обычно не рассматривается как самостоятельный подход в обучении, тем не менее, она является одним из самых ранних способов обучения.

Она начинается с ряда заранее оговоренных действий, которые могут быть выполнены в классе. Доверие и уважение, в данном случае, будут считаться основой для реализации подобного способа общения.

Ключевые характеристики игры:

- ввести правила;
- играть;
- «войти в роль»

Драма - это...

- динамическая деятельность, затрагивающая основные события, происходящие в культуре и социуме;
- групповая деятельность;
- деятельность, реализуемая осмысленно;
- режим изучения развития ролей и отношений.

ВВЕДЕНИЕ В ТЕОРИЮ (См. Презентацию «Деятельностное обучение»)

УПРАЖНЕНИЯ

1. Введение (установление сотрудничества и доверия)

A. Общее (весь класс активен).

Учащиеся в течение 3-х минут передвигаются по классу, представляя себя и пытаясь найти человека с одинаковыми привычками и общими интересами. Когда они находят подходящую кандидатуру, они создают группы, которые объединяет нечто общее (классный руководитель должен присоединиться в качестве части группы!).

Критерии, по которым можно искать членов группы

- рожденные в одном месяце;
- имеющие более одного домашнего животного;
- имеющие 2 братьев и т.д.

B. Солнце светит на того... (весь класс активен).

Учащиеся сидят в кругу, один человек стоит в центре без стула и говорит "солнце светит на того ..." и добавляет что-то свое, например "кто носит очки", или "кто любит играть в компьютерные игры" и т.д.

Каждый, кто разделяет это, должен пересечь, в то время как стоящий человек должен успеть сесть на освободившееся место.

C. Интервью в парах.

Два вида упражнения – одно требует больше времени, второе – меньше.

(1) История имен:

Учащиеся в парах (пары должны быть сформированы в случайном порядке) интервьюируют друг друга, делая краткие записи. Они должны спросить, как их собеседник получил свое имя. Каждый представляет своего собеседника всему классу «Это история имени ...».

(2) Я хочу познакомиться с вами:

Учащиеся в парах (пары должны быть сформированы в случайном порядке) интервьюируют друг друга, делая краткие записи. Они должны получить как можно больше информации об их собеседниках. Каждый представляет своего собеседника всему классу «Я хочу представить вам...»

2. Роли и отношения в деятельностном обучении

(Развитие навыков говорения и понимания через вымышленный контекст.

Развитие межличностных отношений через представление ролей и взаимоотношений)

А. Карточная игра

Требуется: Несколько наборов карт, которые должны быть подготовлены заранее. Учителю необходимо выбрать место, где статус имеет важное значение, например, королевский дворец, съемочный павильон, большой корпоративный офис.

Условия:

1. Выбирают из группы 4-х игроков. Игроки выбирают 4 карты из пачки и карты приклеиваются к их лбам. Только другие игроки могут увидеть, что изображено или написано на карте. Играется сценка, в которой роли определяются порядком символов определенных карт. Очевидно, игроки не знают своей роли, так что остальные игроки в процессе игры должны объяснить им суть того, что они должны изобразить.
2. После игры участники должны описать свою роль, а затем указать на физические и разговорные подсказки, которые помогли им понять их роль.

Общая рефлексия: группа обсуждает, что они чувствовали в качестве участников, обращая внимание на то, как продемонстрированы взаимоотношения через слова, действия и чувства.

В. В офисе (работа в ролевых парах)

(Установление вымышленного контекста через драму и ролевую игру позволяет развить навыки убедительного спикера через говорение и понимание в контексте)

Установление вымышленного контекста: учитель представляет место действия, например, офис в банке (2 кресла и стол).

Учащиеся делятся на пары и называются А и В

‘А’ – кредитный отдел

‘В’ – заемщик, клиент банка (учащиеся могут самостоятельно придумать для чего заем).

Часть 1. Учащиеся должны сыграть роли – ‘А’ задает вопросы, сомневаясь в платежеспособности ‘В’, ‘В’ необходимо убедительно противостоять данному утверждению.

Через 5 минут учитель останавливает игру и спрашивает банковского работника о его решении.

Общая рефлексия: 'А' могут в группе обсуждать вопрос, предоставят ли они кредит или нет.

'В' могут обсудить вопросы, которые им были заданы.

Часть 2. Учитель сообщает группе, что, независимо от результата, в целях реализации следующего действия, они должны сделать вид, что кредит был предоставлен. «А» остается банковским работником, 'В' превращается в управляющего банком. Теперь учащимся нужно проиграть другую сцену, где менеджер звонит в кредитный отдел сказать, что клиент не платит кредит, и принятое ими решение было компромиссным. Менеджер спрашивает кредитора, почему тот не должен потерять работу из-за данного решения. Сохранит ли свою работу кредитор, зависит от решения менеджера.

РЕФЛЕКСИЯ РАЗДЕЛА

Следуя данному разделу, учащиеся обсуждают, какие навыки понимания и говорения были реализованы.

Деятельностное обучение: обсудите, является ли метод обучения через ролевые игры более эффективным по сравнению с преподаванием того же материала через иллюстрации – почему?

Тема раздела 2. Социальный язык

В этом разделе мы рассмотрим ключевые понятия «теории коммуникации» и исследуем на практике, каким образом Драма может обеспечить необходимый контекст для развития эффективной коммуникации.

Понимание визуальной и вербальной грамотности будет развито через ролевую игру. Суть данного раздела в том, что язык развивается через социальные взаимоотношения. Ключевые принципы изучения родного языка:

- *ребенок является центром учебного процесса;*
- *ребенок учится через общение со сверстниками, взрослыми, телевизором, книгами, картинками, песнями;*
- *ребенок использует повседневное общение для развития языка;*
- *ребенок получает знания о человеческом поведении через взаимодействие с миром и посредством игры.*

Таким образом, Драма может способствовать изучению языка, через обеспечение вымышленного социального контекста.

Через изучение Драмы будут исследованы следующие ключевые понятия:

- *Ситуация (определена функцией и аудиторией);*
- *Культурный контекст (определен классом, этнической или расовой принадлежностью учащихся);*

Эффективная коммуникация в контексте способствует процессам отбора, выбора и использования данных ключевых понятий.

ВВЕДЕНИЕ В ТЕОРИЮ (См. Презентацию Социальная теория языка)

Упражнения

1.СКАМЕЙКА В ПАРКЕ

(импровизация)

Один ученик класса садится на единственную «скамейку в парке». Остальные садятся

вокруг полукругом. Задача учащихся убедить сидящего на «скамейке» уступить им место. Сидящий на «скамейке» чувствует себя комфортно и не торопится расстаться со своим местом, пока ему не предложат подходящую альтернативу.

«Убеждающие» могут использовать разные роли для достижения своей цели, например, такие роли как полицейский, инвалид и т.д.

«Сидящий» должен отвечать честно.

Общая рефлексия: Какие роли достигли цели перемещения сидящего на «скамейке». Кто был более убедителен и почему?

3. ГРУБИЯНЫ ШТУРМУЮТ КВАРТИРУ

(фронтальная работа и работа в группах по 3-4 человека).

В этом задании, учащиеся применяют на практике теорию, представленную в Презентации «Язык социума».

Учащиеся, посредством реализации определенных действий, могут развить язык и грамотность.

СНАРУЖИ, ВНУТРИ и НА ГРАНИЦЕ:

1. Учащимся предоставлены газеты с реальными событиями, например, с заголовком “Штурм квартиры” (раздаточный материал)

История рассказывает, как группа бандитов преследует двух молодых субъектов, возвращающихся домой, затем забрасывает дом камнями и бутылками, в то время, как молодые люди вместе с беременной девушкой одного из них, остаются в окруженном доме. Была вызвана полиция и один из парней был доставлен в больницу.

2. Весь класс составляет список всех вовлеченных участников действия – бандитов, молодых людей, девушки, полиции.

Затем список людей, которые могут быть НА ГРАНИЦЕ (работники больницы, репортеры газеты, родители и родственники вовлеченных людей) или СНАРУЖИ (те, кто услышал новость из телевизора, из газет).

3. В группах по 3-4 человека учащиеся создают серию ‘застывших рамок’, так называемых замороженных картин с ключевыми событиями, которые были описаны.

4. Затем учащиеся отбирают группу участников для обсуждения в контексте, после события. Им необходимо учитывать роли, взаимоотношения и цели обсуждения. Например, полицейский допрашивает одного из молодых людей, газета опрашивает одного из участников.

РЕФЛЕКСИЯ РАЗДЕЛА

Учащиеся определяют, как социальный язык развивался через задания раздела; как данные стратегии могут быть использованы в литературном контексте. Например, изучение события, персонажей и взаимоотношений героев в романе.

РАЗВИТИЕ У УЧАЩИХСЯ НАВЫКОВ ВИЗУАЛИЗАЦИИ В ОБУЧЕНИИ

Один из самых важных для учащихся аспектов изучения науки в ключевой стадии 3 является способность использовать и применять ключевые научные идеи, употребляя термины и понятия для того, чтобы объяснить определенный диапазон явлений и событий. Эти ключевые научные идеи абстрактны в природе, и поэтому для их понимания ученые часто используют модели и аналогии. Ученики, изучающие английский язык как второй, нуждаются в мастерстве использования научного стиля речи для того, чтобы преуспеть в:

- визуализации ключевых научных идей при использовании моделей и аналогий;
- использовании ключевых научных идей, делая прогнозы, интерпретируя доказательства, делая выводы;
- применении ключевых научных идей в пределах диапазона научных запросов.

Использование моделей и аналогий помогает уменьшить барьеры в развитии понимания учениками ключевых научных идей:

- модели используются в качестве эффективного обучающего инструмента;
- сильной стороной обучения является путь, в котором модели и аналогии используются для представления и иллюстрирования абстрактных идей;
- самые эффективные учителя осознают сильные и слабые стороны общих моделей и аналогий и поощряют учеников, стремящихся мыслить критически;
- эффективные учителя привлекают учеников к созданию своих собственных моделей.

Для учеников, изучающих английский язык как второй, использование моделей – мощный инструмент в изучении науки. Модели могут обеспечить конкретное представление абстрактных идей и сложных связей. Эти конкретные представления жизненно важны для учеников, изучающих английский язык как второй, для раскрытия их потенциала в науке, развития научной грамотности.

Термин «модель» имеет несколько толкований. В области науки модель подразумевается как доходчивость, помогает установить поддержку, необходимую для учеников, изучающих английский язык как второй.

Научные модели – общепринятые представления научной идеи, такие как: лучи света, понятие энергии и клетки как основы жизни.

Модели преподавания:

- физические модели представляют собой объекты и процессы, которые являются либо слишком малыми, либо слишком огромными, либо абстрактными идеями, к примеру, солнечная система, процесс пищеварения, систематизация элементарных частиц;
- аналогии, например, использование транспортного потока, для того чтобы представить электрическую цепь;
- визуальные диаграммы, которые представляют объекты, процессы и абстрактные идеи, такие как клетки, веб-сети;
- блок-схемы, которые резюмируют ключевые пункты из научного текста;
- графы, таблицы, диаграммы и математические формулы, которые показывают, как связаны переменные, такие как скорость, расстояние и время.

ОБОСНОВАНИЕ МОДЕЛИ САМОРЕГУЛЯЦИИ

Эмоциональный

Когнитивный

Социальный

Мотивационный

ЗАДАНИЯ НА РАЗВИТИЕ ПАМЯТИ

Обучающий эпизод 1

Цель: научиться использовать множество различных стратегий для развития памяти и выбрать наиболее эффективную стратегию для выполнения различных видов заданий.

Обзор: сначала обучающий эпизод рассматривает представление о памяти в контексте повседневной жизни, затем концентрируется на том, как она используется в школе. Перед ознакомлением с рядом техник, проверяется способность запомнить и вспомнить, затем техники отрабатываются в небольших упражнениях до того, как будут применяться при выполнении более сложных заданий на память. К концу урока учащиеся должны быть в большей степени осведомлены о стратегиях по развитию памяти таких как, повторение, игра «спрятать и найти» и задания на группирование.

Предложения

Техники для развития памяти

Повторение: Повторение слова снова и снова, пока вы не сможете вспомнить его когда пожелаете.

Игра «спрятать и найти»: Информация скрывается или изменяется, затем вы пытаетесь вспомнить ее и запомнить то, что вы хотите запомнить без возможности ее просматривать.

Задания на группирование: Формирование групп путем нахождения связей между частями того, что запоминается, и присвоение каждой группе заголовка.

Формирование фрагментов: Разделение больших объемов информации для запоминания на более мелкие, легко запоминаемые «фрагменты». Техника похожа на технику формирования группы.

Ассоциации: Запоминание незнакомого, путем связывания его с тем, что уже хорошо знакомо.

Мнемоника: Придумывание запоминающейся фразы или предложения, в котором начальная буква каждого слова соответствует начальной букве в слов, которые вы пытаетесь запомнить. Например, чтобы запомнить последовательность цветов на радуге, существует предложение: **Каждый Охотник Желает Знать, Где Сидит Фазан** (красный, оранжевый, желтый, зеленый, голубой, синий, фиолетовый).

Цепочка образов/ «Прогулка по памяти»: Запомните список слов или объектов, придумав историю, в которой встречаются эти слова в определенном порядке.

Подробное описание обучающего эпизода 1

Разминка

1. Попросите учащихся подумать о памятных моментах в жизни, например, о первых днях в младших или в старших классах, дни рождения, обсудите их воспоминания в классе. Спросите их о том, где они были в определенные моменты в прошедшем месяце, используя время и даты. Сравните, насколько хорошо учащиеся запоминают различную информацию, и некоторые из учеников могут запоминать информацию более эффективно в сравнении с остальными.

Основной обучающий эпизод

2. До начала занятия, убедитесь, что вы учли специфическую цель обучения, которая требует от учащихся использования их памяти, готовой к изучению сразу после

проведения данного обучающего эпизода. Вероятно, вы захотите представить это учащимся до преподавания нижеследующего эпизода так, чтобы учащиеся могли провести связь между тем, что они выполняют сейчас, и тем, как они будут это применять.

3. Начните с выяснения, что класс думает о том, что делает одну информацию более запоминающейся, и объясните важность способности запоминать вещи как для успешного обучения в школе в целом, так и к вашему предмету в частности.
4. Объясните, что способность запоминать и вспоминать, является частью процесса запоминания.
5. Покажите учащимся около 20 объектов, их можно продемонстрировать на столе, либо интерактивной доске или просто в списке. Объясните ученикам, что в течение трех минут они должны запомнить все объекты, и учитель проверит, насколько они запомнили слова через три минуты. Позвольте учащимся попытаться вспомнить предметы и записать их, затем откройте стол.
6. Стимулируйте учащихся обмениваться опытом, пытаюсь запомнить и вспомнить объекты и стратегии, которые они использовали.
7. Во время предоставления обратной связи, поделитесь опытом по использованию стратегий запоминания, включая одну или две техники: повторение, задание на группирование информации, мнемонику, «прогулки по памяти» или ассоциации (смотрите на обратной странице) и покажите учащимся, как их применять на практике.
8. Выделите определенное время для того, чтобы помочь учащимся понять, как работают техники и насколько они полезны, дав им возможность отрабатывать техники, выполняя различные задания, например, запоминание последовательности планет в солнечной системе, запоминание простых чисел или запоминание станций на ветке метро в Лондоне.
9. Предоставьте учащимся возможность выполнить задание на запоминание еще 20 объектов, при этом указывая на важность применения одной из стратегий, которые были отработаны.
10. Обсудите с учащимися, какие техники могли быть полезными, в каких областях они применимы как на вашем предмете, так и на других предметах.

Мета-познание

1. Обсудите с классом важность памяти в успешном обучении. Спросите учащихся, как они запоминают пройденный материал, пытаются ли они использовать определенные стратегии запоминания, помогающие им в этом.

Обучающий эпизод 2

Цель: развивать память, изучая более сложные способы запоминания информации и удержания ее в долгосрочной памяти и понимании.

Обзор: обучающий эпизод отвечает на вопрос, почему повторение является эффективной техникой. Эпизод также подробно рассматривает возможный процесс для запоминания таким образом, чтобы он запоминался и использовался во время воспоминания. Учащиеся должны быть в большей степени организованными в подходе для запоминания информации к концу эпизода.

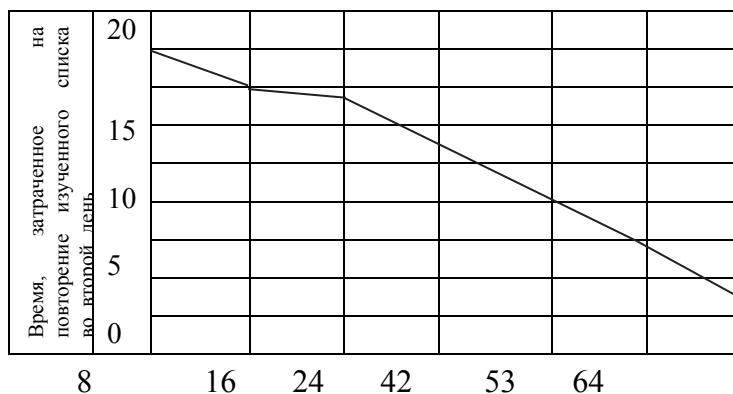
Предлагаемые источники

Пелманизм, или парная игра - заключается в раскладывании карточек со словами или картинками в ряд, в виде прямоугольника или в случайном порядке (количество карт может быть различным для видоизменения задания в соответствии с потребностями учащихся). Учащиеся переворачивают карту и пытаются найти подходящую пару.

Когда пара была найдена, ее убирают. Учащийся или группа, нашедшая большее количество парных карточек, выигрывает.

Пасьянс на развитие памяти - учащимся раздается набор объектов или коллекция картинок. На выполнение задания - запомнить как можно больше объектов - дается одна или две минуты. Затем объекты или картинки накрываются. Учащиеся зарабатывают очки при воспоминании как можно большего количества объектов/картинок. Задание можно разнообразить, убрав один или несколько объектов из коллекции, а учащиеся должны указать какой из объектов отсутствует.

Методика эффекта (Эббингауз)

Количество повторений списка в первый день

Рис. 8.1 Объяснение эффекта Эббингауза

Подробное описание обучающего эпизода 2

Разминка

1. Играйте в парную игру (смотрите описание выше) всем классом или в группах.

Основной обучающий эпизод

2. Расскажите учащимся определенную информацию о предмете или картинке, которую они должны будут запомнить и применить на экзамене.
3. Дайте им несколько минут, чтобы запомнить максимально возможное количество информации, напоминая об учебном эпизоде 1, и проверьте их память при помощи техник, с которыми учащиеся ознакомились ранее.
4. Спросите учащихся о том, какие техники они только что применили, если применили, и почему они выбрали именно их.
5. Попросите учащихся сделать прогноз, какое воздействие будет оказано на их память, если информация будет представлена им для запоминания повторно с одинаковой продолжительностью.
6. Покажите учащимся информацию, проверьте их память снова, и запишите результаты в таблице.
7. Повторите предыдущий этап пять раз, и запишите результаты в таблицу эффект Эббингауза и продемонстрируйте их классу (смотрите рис 8.1). Обсудите, какие выводы можно сделать об обучении запоминанию в школе при изучении различных предметов.
8. Выясните причины, почему повторение является успешной техникой запоминания.
9. Продемонстрируйте научные данные, сопутствующие обсуждаемой теории посредством создания физической модели нейронной сети. Хороший метод

физической презентации этого является медленное выливание мерного стакана воды на конец поддона с песком. Наблюдая дорожку воды, углубление желобков, и распределение воды на песке, связать это с тем, как повторение помогает создавать новые нейронные соединения и воспоминания.

10. Применяйте стратегию группирования, то есть найти способ группировать части информации, которую они пытаются запомнить посредством обнаружения общих связей, чтобы помочь им вспомнить информацию более эффективно.
11. Попросите учащихся придумать заголовки созданным ими группам, а затем сделать пометки под каждой озаглавленной группой. Объясните, что это является примером «фрагментации» информации на легко запоминаемые части и заметки являются важной частью развития их памяти.
12. Наконец, предоставьте учащимся возможность проанализировать их «фрагментированные» записи, затем снова протестируйте их память.

Мета-познание

1. Обсудите с классом и выясните, с какими трудностями сталкиваются учащиеся в школе, пытаясь организовать и эффективно использовать свою память. Сделайте особый акцент на сложности в организации множества уроков по разным предметам и временем между ними; например, урок английского языка по расписанию проводится в первой половине вторника, а следующий урок только в пятницу.
2. Попросите учащихся высказать мнение о том, дает ли школьное расписание возможность эффективно развивать память и применять знания.

Перенос навыков и знаний

- Важно напоминать студентам об этих навыках и областях знаний во время объяснения новой темы на разных школьных предметах.
- При изучении языков: обратите внимание на важность и развитие использования техники повторений во время изучения нового лексического материала.
- В математике: внедряйте мнемонику в запоминания и воспоминания формул.
- На уроках английского языка: стратегии по развитию памяти полезны и помогают учащимся запоминать различные поэтические техники, используемые поэтами.

**ВТОРАЯ НЕДЕЛЯ
ТРЕТИЙ-ЧЕТВЕРТЫЙ
ДЕНЬ**

Checklist of Independent Learning Development 3-5 Statements Activity

Самостоятельно делится и обменивается
Может говорить о запланированных заданиях
Знает о собственных возможностях
Может контролировать внимание и не отвлекается
Может говорить о своем поведении и поведении других, о последствиях
Может говорить о том, как было сделано что-либо или о том, что выучено
Знает о своих чувствах и о чувствах других, помогает и успокаивает
С уверенностью берется за новые задачи
Получает удовольствие от решения проблем
Может делать обдуманый выбор и принимать решения
Планирует собственные задачи и цели
Настойчив при столкновении с трудностями
Ищет собственные пути выполнения задач
Находит свои источники без помощи взрослых
Обсуждает, когда и как выполнять задания
Задаёт вопросы и предлагает ответы
Отслеживает прогресс и обращается за помощью при необходимости
Участвует в индивидуальных и совместных заданиях со сверстниками
Использует ранее услышанную речь в своих целях
Может решать социальные проблемы со сверстниками
Предлагает задания

Обоснование Модели саморегуляции

Эмоциональный

Когнитивный

Социальный

Мотивационный

**Проверочный лист Развития самостоятельного обучения
(РЕБЕНОК 3-5 лет)**

Имя ребенка: _____

Учитель (ФИО): _____

Дата _____

Школа/Обстановка _____

	Всегда	Обычно	Иногда	Никогда	Комментарий
Эмоциональный					
Может беседовать о собственном поведении и последствиях и о поведении и последствиях других					
Решает новые задания с уверенностью					
Может контролировать внимание и сопротивляться отвлекающим моментам					
Контролирует прогресс и ищет помощь соответствующим образом					
Стойко переносит трудности					
Просоциальный					
Обсуждает когда и как выполнять задания					
Может решать социальные					

проблемы с ровесниками					
Самостоятельно делится и обменивается					
Выполняет задания самостоятельно либо совместно с ровесниками					
Понимает чувства других, помогает и подбадривает					
Познавательный					
Знает собственные возможности					
Может рассказать о том, как они сделали что-то или чему они научились					
Может рассказать о запланированных заданиях					
Может обоснованно принимать решения и делать выбор					
Задаёт вопросы и предлагает ответы					
Использует ранее изученные стратегии					
Применяет ранее услышанную речь в своих целях					
Мотивация					
Находит собственные					

ресурсы без поддержки взрослых					
Разрабатывает собственные способы решения задач					
Становится инициатором заданий					
Планирует собственные задачи и цели					
Любит решать проблемы					

Лист исследования Кембриджского самостоятельного обучения (CINDLE) 2

Событие _____ Дата _____

Дети _____

Исследование

Обоснование саморегуляции

Эмоциональный:

- Может говорить о собственном поведении и следствиях и о поведении и следствиях других.
- Решает новые задачи уверенно.
- Может контролировать внимание и сопротивляться отвлекающим факторам.
- Контролирует прогресс и ищет помощь соответствующим образом.
- Способен устоять перед лицом трудностей.

Когнитивный:

- Знает о своих способностях.
- Может говорить о том, как они сделали что-либо или чему они научились.
- Может говорить о запланированных действиях.
- Может делать разумный выбор и принимать обоснованное решение.
- Задает вопросы и предлагает ответы.
- Использует ранее обученные стратегии.
- Использует ранее услышанную речь в собственных целях.

Социальный:

- Обговаривает когда и как решать задачи.
- Может решать социальные проблемы с ровесниками.
- Самостоятельно работает вместе и поочередно.
- Участвует в совместной работе с ровесниками.
- Понимает эмоции окружающих людей, помогает и поддерживает их.

Мотивационный:

- Находит собственные ресурсы без помощи взрослых.
- Разрабатывает собственные способы решения задач.
- Предлагает новые действия.
- Планирует собственные задачи и цели.
- Любит решать задачи.

Задания для выполнения в школе в период дистанционного обучения.

Формирование портфолио

Неделя 5 Задание 1 (Связано с Разделами 1 и 2):

Участники курса должны использовать контрольный лист для 3-5-летних детей (Раздел 2: Занятие 4 папка) с целью:

- провести исследование 2 отдельных детей;
- проверить утверждения, доказанные в области/деятельности их класса/условий (например, область ролевой игры; на открытом воздухе; уголок для чтения; область искусства; практическая деятельность науки).

Неделя 6: Задание 3 (связано с Разделом 3):

Участники курса должны проверить обеспечение своих собственных классов и распорядок в зависимости от категорий педагогики (Раздел 3: Занятие 5 папка).

Недели 7 и 8 Задание 4 (связано с Разделом 4):

Во время своего школьного курса участники должны:

- планировать и осуществлять инновации, направленные на содействие саморегулирования в своих классах;
- собирать доказательства независимого обучения в виде заметок, фотографий, предметов или видеокассет;
- подготовить презентацию для группы, которая может осуществляться в форме презентации в программе PowerPoint (слайды) или иллюстрируемого разговора;
- подготовить письменный отчет (2000 слов).

Во время подготовки презентации рассмотрите следующие вопросы, которые помогут Вам проанализировать и оценить свой проект:

- Какие доказательства саморегулирования Вы собрали: листы наблюдения, аудио и видео записи / цифровые фотографии /, примеры детских поделок и т.д.?
- Что дети на самом деле делали?
- Что они изучали?
- Что делали Вы и / или другие взрослые?
- Что Вы узнали?
- Что Вы будете делать дальше?

Наблюдение детского саморегулирования:

Лист заданий детей 3-5-летнего возраста

Задание 3: Ребенок 3-5 лет. Лист заданий

Разделите участников курса на небольшие группы по 2-3 человека. Каждой группе необходимо выдать по паре ножниц.

Из пакета заданий каждой группе необходимы:

- копия выполненного задания ребенком 3-5 лет;
- копия шкалы определений.

Напомните участникам о четырех областях саморегулирования, определенных Бронсон (2002г.): *познавательные, эмоциональные, социальные и мотивационные.*

Объясните, что Лист заданий развития независимого обучения (контрольный список Детского РНО) разработан в рамках проекта CIndLe. В настоящее время он используется и внесен в дополнительный список международных проектов.

Попросите участников курса нарезать копии выполненных заданий на полоски и распределить их по категориям, согласно шкале определений.

Сравните между группами результаты выполненного задания, обсуждая любые расхождения во мнениях. Как и прежде, любые совпадения и альтернативные интерпретации приветствуются. В научно-исследовательском проекте были приняты модели «наилучшего соответствия».

Преподаватели: Обратитесь к Контрольному списку Детского РНО пакета заданий для того, чтоб сопоставить, как в нем листы с выполненными заданиями были сгруппированы по шкале критериев.

Покажите диск, приложенный к данному изданию.

Существуют три различных подхода, используемых для презентации «событий»:

- видео с заметками;
- видео с включением практики;
- голосовая презентация, сочетающаяся с заметками и картинками.

Действие 4: Анализ видео **событий**

Пригласите участников курса работать в парах.

Используя Лист наблюдения 2 пакета заданий для записи и поддержки, каждая пара должна выбрать одно из событий из Детского РНО 3-5-летнего возраста из **разделов компакт-диска**, и проанализировать их в соотношении с 22 примерами из контрольного списка.

Распределите анализ между группами в процессе обсуждения.

Действие 5: **Размышления над собственными установками**

Разделите участников курса на небольшие дискуссионные группы (4-6 человек).

Распространите копии листа "примеры из собственных установок".

Попросите группы обсудить, какие заявления они считают наиболее и наименее

встречающимися.

Далее, каждая группа составляет список примеров из их собственных установок. Попросите каждую группу представить идеи, относящиеся к другому разделу контрольного списка, остальным участникам курса.

Какие примеры были рассмотрены для определения общего поведения?

Какое поведение является менее встречающимся?

Презентация: *Использование контрольного списка.* Покажите **PDF файл** «Использование контрольного листа» (раздел 2 папки материалов). Этот файл содержит видеоматериал.

Презентация: Power point «Анализ практики» (Раздел 2 папки материалов). Данная презентация иллюстрирует то, как один учитель проанализировал короткое событие для подтверждения саморегулирования.

Раздел 3: Действия 5-6 (прибл. 4 часа) Педагогика саморегулирования: Содействие и стимулирование самостоятельного обучения.

ПРЕЗЕНТАЦИЯ: Power point *Педагогика саморегулирования.*

Примечание: Примечания для всех презентаций Powerpoint, содержатся в отдельных презентациях. Они могут быть просмотрены при презентации в режиме "изменить" и могут быть распечатаны вместе со слайдами.

Каковы характерные особенности проводимых мероприятий, способствующих успешности процесса саморегулирования?

Существуют основные характеристики и принципы успешной практики в этой области, которые установлены предыдущими исследованиями и подтверждены CINDLE проектом. К ним относятся:

эмоциональная доверительность и безопасность участия;

чувство контроля;

познавательные проблемы;

озвучивание процесса обучения.

Эмоциональная доверительность и безопасность – вложение

Известно о важности для детей наличия эмоциональной доверительности и безопасности. Устойчивые эмоциональные привязанности в маленьких детях, что подтверждается опытом, были связаны с получением положительных эмоциональных, социальных и познавательных результатов. Данные также свидетельствуют, что эмоциональная безопасность – это представление ребенка о переживаемых им ранних взаимоотношениях как эмоционально теплых, чувствительных и предсказуемых.

Чувство контроля

Исследование определило право с рождения, которое мы очень ценим и любим переживать, контроль над окружающей средой.

Познавательные проблемы

Третьим, основным принципом хорошей практики, способствующим саморегулированию и независимому обучению, является наличие познавательной проблемы. Как мы обсуждали при рассмотрении модели обучения Выготского, самое эффективное обучение имеет место в том случае, когда ребенок находится в своей зоне ближайшего развития и умеет выполнить задачу с некоторой поддержкой взрослого, без которого они были бы не в состоянии сделать самостоятельно. Дети спонтанно принимают проблемы в своей игре и, при наличии выбора, зачастую избирают задачу, которая является более перспективной для развития, чем та задача, которая, возможно, по мнению взрослого, была более соответствующей в данный момент. Постановка перед детьми посильных для достижения ими проблем, соответствующее содействие со стороны взрослых, являются наиболее значимым способом поддержки положительного отношения к обучению, формирования в детях способности к самостоятельному решению проблем.

Озвучивание процесса обучения

Размышления об обучении важны для познавательного развития. Очевидно, что если дети желают осознать процесс своего умственного развития, то процессы мышления и обучения должны быть четко продуманы взрослыми, поскольку дети самостоятельно должны научиться говорить и размышлять по поводу своего обучения и мышления. Важность такого озвучивания мыслей, касающихся обучения, подтверждается результатами многих исследований.

Действие 5: Соответствие аспектам педагогики (четырем основным принципам)

Разделите участников курса на дискуссионные группы.

Предоставьте каждой группе копию документов «*Категории педагогики*» и «*4 основных принципа*», предоставленные в материалах Папки Раздела 3.

Попросите, чтобы каждая группа нарезала листы «категории педагогики» на полосы и разложила их по этим четырем принципам. В этом задании нет правильных или неправильных ответов. Некоторые аспекты педагогики определенно относятся к нескольким принципам.

Сравните идеи группы, сопоставляя их на доске.

В материалах для этой задачи Вы найдете один пример результата этого задания, полученного по результатам экспериментального учебного дня.

Распределите копии документа «Педагогические категории» как рекламный проспект.

ПРЕЗЕНТАЦИЯ: Power point Ограничения и возможности (Материалы для Раздела 3 Папки).

Данная презентация призывает участников курса рассмотреть возможности в своих классах создания педагогических условий для воспитания саморегулирования обучения в детях. Необходимые для реализации этой цели

действия.

Действие 6: *Определение возможностей*

Пригласите участников курсов для обсуждения проблем и возможностей в их собственных учебных помещениях с помощью документа «Лист обсуждения» (Задание 6 в материалах папки по разделу 3) для поддержки и записи.

Поскольку участникам необходимо найти способы качественного представления, важно поддерживать их поиск определения принципов по выбору и дизайну их педагогических приемов.

Сопоставьте предложения групп.

Раздел 4, Действие 7: Определение возможностей для саморегулирования (прибл. 2 часа).

В базовый школьный период участники должны:

- запланировать и внести предложения, разработанные для развития саморегулирования в своих собственных классных комнатах;
- предоставить доказательства, факты, подтверждающие независимое обучение (в форме примечаний, фотографий, артефактов или видеолент);
- подготовить разработки для группы, которые могут принять форму power point представления или иллюстрированного разговора;
- подготовить письменный отчет (2000 слов) для вынесения оценки.

В этот период участникам курса необходимо предоставить время для обсуждения возможностей и планов относительно изменений в их собственных классных комнатах.

Предлагаются три Презентации в рамках данного процесса планирования:

ПРЕЗЕНТАЦИИ: Power points

Примеры учителя 1 и 2 (Раздел 4 Папки Материалов) - это примеры представлений, данные учителями и описывающие изменения, которые они привносили в установки и наблюдения, полученные в результате воздействия на изучение.

Альбом: Это сопоставление ряда примеров инноваций, приведенных из научно-исследовательского проекта CIndLe. Несомненно, другие примеры можно найти, просматривая прилагаемый компакт-диск.

ОБОСНОВАНИЕ МОДЕЛИ САМОРЕГУЛЯЦИИ

Эмоциональный

Когнитивный

Социальный

Мотивационный

Задание 1: План концепции саморегулирования

Цели задания заключаются в поощрении участников курса, чтобы они:

- приступили к обсуждению идей и практики;
- привели примеры из жизни относительно поведения детей, которые свидетельствуют о саморегулируемом или самостоятельном изучении.

Ключевые вопросы:

Каково *Ваши* мнение о саморегулируемом обучении?

Какое поведение Вы считаете доказательством саморегулируемого обучения?

Какие меры Вы принимаете или хотели бы предпринять в Вашем классе с целью поощрения саморегулируемого обучения?

Для проведения данного мероприятия Вам необходимо будет разделить участников курса на небольшие группы по 2-4 учителя и предоставить каждой группе большой лист бумаги и несколько цветных ручек.

Инструкции для групп:

1. Обсудить личное понимание термина «саморегулирование».
2. Построить согласованный перечень примеров саморегулирования из своего собственного опыта.
3. Использовать этот перечень для создания плана концепции с указанием ключевых элементов саморегулирования детей и отношений между ними.

Посмотрите презентацию Планов концепции (TrHW2_D3_ppt1), в которой представлены результаты аналогичного мероприятия, проводившегося другой группой учителей и сравните их с результатами, которые показали участники курса.

ПРЕЗЕНТАЦИЯ Powerpoint: теоретические основы для саморегулирования.

TrHW2_D3_ppt2

Данная презентация резюмирует большую часть раздела теоретических основ, которые обсуждались в начале указанного урока. В ней представлена работа Марты Бронсон (2002 г), определяющей четыре области саморегулирования, исследуемые в проекте CIndLe:

- **Когнитивная саморегуляция, метапознание**

Связана с повышением уровня самосознания и знания детей об их собственном обучении. Американскому психологу, Джону Флэйвеллу (см. раздел «теоретические основы...» выше) принадлежит заслуга в установлении метапознания как важного аспекта того, каким образом развивается свободное обучение и мышление в 1970-х.

- **Эмоциональная саморегуляция «эмоциональный интеллект»**

В области эмоций, дети становятся все более осведомленными о своих собственных эмоциях и эмоциях других; это имеет основополагающее значение для развития эмоционального самоконтроля и сопереживания другим людям.

- **Социальная саморегуляция «теория разума»**

Связана с социальной областью, в которой дети постепенно учатся устанавливать и поддерживать дружбу, сотрудничать с другими людьми и решать социальные проблемы, независимо от взрослых. Современные исследования показывают, что эти социальные способности в решающей степени зависят от развивающейся "теории разума" детей, то есть их понимания того, что у других людей есть ум, похожий на их собственный.

- **Мотивационная саморегуляция «ориентация усвоения»**

В области мотивации исследования показали ключевое развитие у детей чувства контроля и чувства уверенности в собственных силах, или то, что называется в научной литературе развитием "*ориентации усвоения*". что приводит к развитию стойкости в ситуациях, связанных с риском; умений учиться на ошибках и получать удовольствие от решения сложных задач.

Развитие самостоятельного обучения и саморегулирования у детей раннего возраста Научно-исследовательский проект CIndLe

Научно-исследовательский проект CIndLe был двухлетним проектом, исследующим развитие саморегулирования среди 3-5-летних детей. Цели проекта:

1. Повысить понимание процесса развития саморегулирования у 3-5-летних детей.
2. Разработать инструмент оценки развития саморегулирования у детей 3-5-летнего возраста.
3. Определить действия и подходы, необходимые для развития детского саморегулирования.

Во время проекта учителя представляли и обсуждали используемые ими в процессе работы в классе формы, способствующие развитию саморегулирования у детей. Предложения учителей включали:

- Обсуждение избранной ребенком области классной комнаты (разыграйте по ролям область, заинтересуйтесь столом или углом стены).
- Развитие независимого использования математического языка через игры по ролям, использование марионеток и т.д.
- Развитие самостоятельного письменного изложения посредством ролевой игры в предполагаемых ситуациях «Почтовое отделение» или «Школьный Офис».
- Обучение и другие действия, вовлекающие детей, обучающихся друг друга.
- Совместная коллективная работа и решение задач.
- Рассмотрение и обсуждение; изучение и выражение взглядов.
- Вовлечение детей в процесс самооценки.

Учителя и исследователи записали на пленку детей, взаимодействующих в условиях этих новшеств. В результате были зафиксированы и проанализированы более чем 1000 «событий», которые подтверждали факт развития в детях обучения саморегулированию.

Кроме того, каждый из учителей выбрал шесть детей в пределах их класса, на примере которых можно было бы установить степень развития саморегулирования. На каждого из этих детей три раза в течение года заполнялся контрольный лист оценки. На основе этих контрольных листов был сформирован единый документ, который может быть использован в широкой практике. основанный на достоверных данных результатов, включающих 22 примера, подтверждающих ключевые аспекты развития саморегулирования детей в возрасте 3-5 лет. Этот документ - «Контрольный список независимого изучения развития», известный как «Контрольный список РЕБЕНКА 3-5 лет». Он содержит рекомендации по детскому познавательному, социальному, эмоциональному и мотивационному развитию, которые в значительной степени способствуют саморегулированию в детях в 3-5-летнем возрасте.

В этих рекомендациях Вы найдете доказательства, примеры и способы подтверждения основ научных исследований, направленных на оказание помощи учителю по трем направлениям:

1. Понять значение и природу обучения саморегулированию маленьких детей.
2. Корректировать и анализировать наблюдения, направленные на изучение саморегулирования.
3. Разработать виды практической работы, которые способствуют изучению саморегулирования.

ПРЕЗЕНТАЦИЯ Power point : *Представление саморегулирования*

(TrHW2_D4_ppt1)

Какие типы поведения считаются подтверждением саморегулирования?

В процессе проведения учителя фиксировали области обучения и характер деятельности, влияние окружающей обстановки; степень, виды и характер причастности к деятельности практиков и других взрослых; формы самостоятельного обучения, которые предлагаются и поддерживаются в процессе деятельности.

Действие 1: Концептуальная карта саморегулирования.

Цель этого действия состоит в том, чтобы призвать участников курса:

- к обсуждению теории и практики;
- поделиться практическими примерами поведения детей, которые являются свидетельством саморегулирования или самостоятельного изучения.

Ключевые вопросы:

Как Вы представляете саморегулирование?

Какое поведение Вы считаете свидетельством обучения саморегулированию?

Какие условия Вы создаете, или хотели бы создать в Вашем классе, способствующие обучению саморегулирования?

Для осуществления этой деятельности Вы должны будете разделить участников курса на небольшие группы количеством 2-4 учителя и предоставить каждой группе большой лист бумаги и несколько цветных ручек.

Инструкции для групп следующие:

1. Обсудить личное понимание термина «саморегулирование».
2. Создать согласованный список примеров саморегулирования из собственного опыта.
3. Использовать этот список для построения карты концепций, демонстрирующей основные элементы детского саморегулирования и отношений между ними.

Посмотрите на презентацию карты концепций, которая демонстрирует результаты аналогичной деятельности, выполненной другой группой учителей и сопоставьте их с презентациями других участников курса.

ПРЕЗЕНТАЦИЯ Powerpoint: *Теоретическая основа саморегулирования.*

(TrHW2_D4_ppt2)

Названная презентация резюмирует большую часть раздела теоретической основы, которая обсуждалась в начале данного раздела.

Эта презентация основана на работе Марты Бронсон (2002 г.), которая определила четыре области саморегулирования, изученные в проекте CIndLe:

- ***познавательное саморегулирование, метапознание.***

Связано с повышением детского самосознания и их знаний о собственном обучении. Определение метапознания как важного аспекта изучения и развития научных взглядов в 1970-х годах предположительно принадлежит американскому психологу Джон Флэвелл (смотрите теоретическую основу раздела выше).

- ***эмоциональная: эмоциональное осмысление***

В области эмоций дети становятся все более осведомленными о собственных эмоциях и эмоциях других, что является основополагающим фактором для развития эмоционального самообладания и сочувствия к другим.

- ***социальная: теория разума***

Данная теория тесно связана с социальной областью, в которой дети постепенно учатся устанавливать и поддерживать дружбу, сотрудничать с другими, решать социальные проблемы, независимо от взрослых. Настоящее исследование предполагает, что эти социальные способности принципиально зависят от детского развития «теории разума» то есть их понимания того, что у других есть разум как их собственный.

- ***мотивационная: ориентация мастерства***

В области мотивации исследование продемонстрировало решающее развитие в маленьких детях чувства контроля и уверенности в их собственных способностях, или, как отмечается в научно-исследовательской литературе - развитие «ориентации мастерства», что приводит к развитию устойчивости к риску, умению учиться на ошибках и наслаждаться вызовами.

Действие 2: Просмотр видео клипов, демонстрирующих четыре аспекта независимого обучения/саморегулирования.

В папке Действия четыре видео клипа:

- *Надеть куртку* (TrHW2_D4_video1)
- *Сделать мороженое* (TrHW2_D4_video2)
- *Клипборды* (TrHW2_D4_video3)
- *В офисе* (TrHW2_D4_video4)

Каждое видео было отобрано для иллюстрации поведения саморегулирования по отношению к категориям, адаптированным Мартой Бронсон:

- *Познавательная*
- *Эмоциональная*
- *Социальная*
- *Мотивационная*

На данном этапе не следует указывать группе, какое видео было отобрано, чтобы иллюстрировать каждую категорию поведений.

Посмотрите все четыре видео, предложив каждой группе сфокусироваться на другой.

Используя *Лист Наблюдения 1*, попросите каждую группу сделать записи по результатам их наблюдений на титульной стороне Листа наблюдения, проанализировав признаки/характеристики главного видео клипа.

(TrHW2_D4_Act1)

На втором листе формы нужно написать собственные выводы о том, какой из клипов лучше всего иллюстрирует каждую из четырех категорий поведения.

Попросите каждую группу представить свою собственную интерпретацию наблюдения своего главного клипа остальным участникам курса.

Для информации преподавателю: выбранные клипы представляют определенные аспекты саморегулирования, такие как следующие:

- *Надеть костюм - Эмоциональная*
- *Сделать мороженое - Социальная*
- *Клипборды - Познавательная*
- *В офисе - Мотивационная*

(хотя, конечно же, существует высокая степень взаимопроникновения).

**ВТОРАЯ НЕДЕЛЯ
ПЯТЫЙ ДЕНЬ**

ГЛОБАЛЬНОЕ ПОТЕПЛЕНИЕ И ПАРНИКОВЫЙ ЭФФЕКТ

Определенные газы в атмосфере поглощают энергию, которую излучает Земля.

Углекислый газ - один из таких газов, который увеличивается из-за деятельности человека

Парниковый эффект

В земной атмосфере углекислый газ действует как парниковая теплица, она поглощает энергию и сохраняет теплоту Земли.

Ниже представлены основные этапы этого сложного процесса:

- солнечные лучи достигают Земли
- часть лучей отражается от земной атмосферы и возвращается в открытое пространство
- однако часть лучей проходит весь путь до поверхности Земли
- солнечные лучи, которые достигают поверхности Земли, нагревают ее
- это является причиной нагревания Земли
- в свою очередь Земля излучает свои собственные тепловые лучи (инфракрасные лучи)
- часть из них проникает в пространство
- другая часть поглощается парниковыми газами, которые излучают больше тепла
- сжигая органическое топливо, и вырубая и сжигая деревья, люди способствуют образованию и выбросу углекислого газа в атмосферу
- это означает, что в атмосфере больше углекислого газа, по этой причине уровень парниковых газов повышается
- те лучи, которые поглощают больше инфракрасных лучей, излучают больше тепла к поверхности Земли.
- это ведет к Глобальному потеплению

Ваше задание

Ваше задание: создать анимацию на тему «Глобального потепления и парниковый эффект». Для выполнения данного задания (придумать и показать анимацию, работая в группах по 7 человек).

Во-первых, придумайте сюжет для вашей анимации «Глобального потепления и парниковый эффект». Продумайте также героев, место действия и фон. Проработайте один из этих моментов для каждой группы (то, что я выделю!)

Следующий шаг: разделите группы на пары, каждая из пар будет придумывать различные части – кто-то придумает фон (историю) или конкретных героев, а кто-то подумает как сделать анимацию.

Это поможет вам выполнить задание к концу урока и мы могли бы посмотреть анимацию в пятницу.

Мы будем оценивать анимированные фильмы как во время премии Оскар, самая лучшая работа будет награждена призом!

**ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ СТРАТЕГИИ ИКТ; ХАРАКТЕРИСТИКА
ВАШЕГО ПРЕПОДАВАТЕЛЬСКОГО ОПЫТА.**

Примеры того, как и когда вы применили стратегию	Стратегия
	<p>Имитация и моделирование</p> <ul style="list-style-type: none"> - помогают ученикам ознакомиться и понять в лабораторных условиях явления, которые в действительности могут быть слишком медленным или быстрыми, слишком опасными и дорогостоящими; - позволяют ученикам исследовать зависимость состояния химических элементов от изменения переменных и укрепить концептуальное понимание.
	<p>Использование оборудования для измерения и записи величин, напр. использование сенсорных датчиков для записи температуры, влажности, света и давления, помогает при фиксации, презентации и анализе результатов и экономит время. Это дало бы возможность ученикам уделять больше времени для интерпретации, оценивания и высказывания гипотезы о сущности эксперимента;</p>
	<p>Базы данных и таблицы позволяют ученикам организовывать, искать и сортировать информацию, для изучения взаимосвязи между информацией, искать примеры и проверять гипотезы <i>напр. Выявление данных о питательности различных видов еды;</i></p>
	<p>Программные обеспечения для публикации и презентации, напр. процессор для обработки текстов, настольная издательская система, мультимедийная программа, позволяют ученикам развивать понимание и презентовать свои выводы другим;</p>
	<p>Информационные источники, напр. Интернет, CD-ROM и файл данных, позволяют ученикам найти информацию для развития знаний и понимания наук.</p>

Интерактивные доски и взаимодействие в классе

Нил Мерсер знакомит со своими исследованиями по использованию интерактивных досок в начальной школе

С КОЛЛЕГАМИ ИЗ УНИВЕРСИТЕТА

Кембриджа, Открытого университета и университетов Ланкастер и Экстер* Я принимал участие в трех исследовательских проектах по изучению возможностей использования интерактивной доски (ИД) в начальной школе. Поводом для исследования частично послужили опасения о том, что ИД внедряются в начальных классах Британии и позиционируются как инструмент, который мог бы (и должен) «трансформировать преподавание» без должного понимания того, как их использование может относиться к установленной, эффективной практике учителей. Поэтому мы исследовали, как ИД используются в повседневной жизни класса, учителями, которые имеют большой пользовательский опыт этой технологии. В частности, мы спросили:

- Выполняет ли ИД функции отличительным образом во взаимодействии «учитель-ученик»?
- Изменило ли использование ИД привычные формы взаимодействия в классе?
- Имеет ли влияние использование ИД на активное участие учеников во время школьных занятий?
- Помогает ли ИД в создании общей системы взглядов между учителем и детьми, и повышает ли согласованность и продолжительность обучения детей?
- Существует ли коммуникативная функция ИД, активно используемая учителями?
- Является ли ИД полезным ресурсом для поддержки совместной работы детей в классе?

Дополнительной целью исследования было связать использование ИД с соответствующими образовательными теориями. Социокультурная теория, построенная на основе оригинальной работы русского психолога Выготского, признает важность инструментов для накопления знаний и понимания. Эта точка зрения позволила нам изучить ИД как инструмент, который может помочь, повысить, нарушить или трансформировать сложившуюся практику учителей. Видеоуроки, записанные в классах начальной школы на юго-востоке Англии предоставили наши данные, сопровождающиеся серией последовательных уроков, записанных в каждом классе.

*Карен Литтлтон, Пол Уорвик, Аллсон Твиннер, Джулия Гиллен, Джудит Клайн Старман, Рут Кершнер и Сара Хеннеси.

Учителя активно участвуют в повсеместных исследованиях и делятся своим мнением.

Результаты

Наш анализ показал, что ИД позволяет учителям более гладко и размеренно представить содержание учебных программ, нежели раньше. Например, учитель предварительно показал видео, а затем выполнил письменные замечания на доске, и попросил детей подойти к доске и отвечать на картинки и текст. Итоги урока учитель на доске. Теперь все эти действия могут быть выполнены с использованием с ИД.

Мы видели, что учителя используют ИД, чтобы заинтересовать детей и направлять их развивающееся понимание, предоставляя информацию в самых разных форматах. Хотя некоторые из видов деятельности, вероятно, могли быть проведены без использования ИД, гибкость и скорость презентации посредством ИД не имеет равных по сравнению с другими технологиями. Это помогает при планировании урока.

На вопрос «Изменило ли использование ИД привычные формы взаимодействия в классе?» - наш общий ответ «нет». В то время как

«Наш анализ показал, что использование ИД позволяет учителю более гладко и размеренно представлять содержание учебных программ, чем раньше»

зафиксированная в передней части класса доска направлена на укрепление традиционного стиля преподавания, при котором учитель находится в центре внимания для интеракции с классом; изменившийся стиль преподавания и использование практических заданий вызвано желанием к переходу к более эффективному обучению.

Использование ИД дает хорошие возможности вовлечь учащихся в ход урока, стимулировать активную деятельность группы. Этот подход продуктивен для сбора идей как при индивидуальной, так и при коллективной деятельности. Например, учителя и ученики могут визуально отмечать участие в обсуждении в классе. ИД может стать хорошим средством для организации групповой деятельности детей, например, позволяет учителю создать интересную, структурированную серию мультимедийных ресурсов, с которыми дети могут взаимодействовать и комментировать, выполняя групповое задание. Дети, которые использовали ИД для своей групповой работы, поддерживали высокий уровень участия во всем. Однако их эффективное использование ИД зависело от того, как учителя подготовили их для работы в группах, например, соглашаться с ними на «основных правилах» о том, как говорить и работать вместе (см. www.thinking-together.org.uk). Без установления

правил, работа в группе, скорее всего, будет такой же непродуктивной, как было бы без использования ИД. Размер и расположение ИД высоко на стене класса может создать трудности для детей при ее использовании.

Особо следует отметить гибкую возможность, предлагаемую ИД для учителя, объединить тщательное планирование урока со спонтанной реакцией на события, например, для изучения недопонимания со стороны учащихся. Учителя могут легко перемещаться вперед и назад за счет ресурсов в любое время, так что информация и идеи могут быть пересмотрены и разработаны на основе диалога и обсуждения с обращением к общим визуальным записям, совместно выработанным материалам и иным средствам для понимания. Учителя могут также «поддерживать» деятельность детей субститутивно, так как они подготовили ресурсы и задания с использованием ИД. Таким образом, эффективные учителя могут использовать эту технологию, чтобы помочь обеспечить согласованность и продолжительность для обучения детей. Для получения дополнительной информации пройдите по ссылке <http://iwbcollaboration.educ.cam.ac.uk/>

Выводы

ИД могут быть использованы для

предоставления четко структурированных, обеспеченных всем необходимым уроков, а их гибкость также позволяет учителям реагировать спонтанно на то, что происходит во время урока. Наши выводы заключаются в следующем: технологически компетентные учителя используют ИД и в творческих направлениях. Предыдущие длительные процессы подготовки и представления урока могут быть ускорены - квалифицированные, творческие учителя используют их, чтобы создать интересные ресурсы и задания. Этот новый инструмент не заменит профессионального опыта, знания предмета и педагогических навыков. Творческое использование ИД предоставляет новые возможности для активного участия учеников во время урока, делает уроки более увлекательными и интересными. Объекты, которыми располагает ИД для легкого перемещения визуально запоминающегося материала вперед и назад и для адаптации подобных презентаций как развитие нового понимания имеют большое педагогическое значение. Этот ключевой аспект будет эффективным в руках квалифицированных специалистов.

В то же время, наши результаты подкрепили мнение о том, что внедрение новых технологий не изменяет радикально стиль преподавания. Учителя, за которыми мы наблюдали, эффективно использовали ИД в рамках своего устоявшегося стиля преподавания. Мы не увидели никаких доказательств того, что использование ИД «преобразовывает» методы обучения, как утверждают правительственные и другие сторонники этой технологии. Тем не менее, мы утверждаем, что успешные учителя не должны ожидать, что их практика преобразовывается просто потому, что некоторые новые технологии сопровождаются следующим:

Что мы знаем

- Введение ИД дало положительные результаты для успешных учителей.
- Использование ИД преобразует методы обучения не автоматически.
- Потенциал ИД будет реализован только, если он связан с развитием профессиональной деятельности учителей.

это более уместно, что технология оценивается с точки зрения того, насколько хорошо она помогает профессионалам делать свою работу. Исходя из этой точки зрения, введение ИД в английских школах дает положительные результаты в руках успешных учителей. Этот процесс поможет, если примеры передового опыта, как те, что мы наблюдали, распространяются среди учителей, и если все учителя обучаются, чтобы стать экспертами в применении этой технологии. Но потенциал использования технологии ИД для поддержки более инновационных типов взаимодействия в классе будет реализован, если их использование связано с развитием эффективного применения диалога в классе и вовлечения ученика в активную деятельность. Будет интересно пронаблюдать влияние британского опыта на использование этой технологии в других странах мира, где ее применение только начинается в любом крупном масштабе.

Об авторе

Нил Мерсер профессор образования в университете Кембриджа. Он психолог, который проявляет особый интерес к форме диалога в классе и развитию детского мышления. Профессор также организовал ряд проектов в области науки, математики и использования ИКТ в школах. Его последние книги: «Слова и мысли: как мы используем язык, чтобы думать вместе», «Диалог и развитие детского мышления» (в соавторстве с Карен Литтлтон) и «Изучение формы беседы в школе» (в соавторстве с Стивом Ходкинсоном).

Рекомендуемая литература

Дж. Гиллен, К. Старман, К. Литтлтон, Н. Мерсер и А.Твиннер (2007) Революция обучения? Исследование педагогической практики Интерактивных досок в британских начальных школах. *Обучение, медиа и технология*, 32 (3), 243-256.
 Н. Мерсер, С. Хеннеси, и П. Уорвик (2010) Использование интерактивной доски для организации диалога, технологии, педагогики и образования в классе, 19 (2), 195-209.
 П.Уорвик, Н. Мерсер, Р.Кершнер, и К. Старман (2010) Опосредованное присутствие учителя в обучении учеников науке в совместной деятельности группы с использованием интерактивной доски. *Компьютеры и образование*, 55 (2), 350-362

Ескертпелер үшін

Для заметок

Теруге 20.01.2014 берілді. Басуға 20.01.2014 кол қойылды.
Пішімі А4 1/16. Кеңсе қағазы. Сандық басылыс.
Шартты б. т. 12,39. Таралымы 1000 дана. Тапсырыс № 13.
«Педагогикалық шеберлік орталығы» ЖМ типографиясында басылды.
010000, Астана қ., Түркістан көшесі, 2
e-mail: info@cpm.kz, тел.: +7 (7172)-79-96-11

Сдано в набор 20.12. 2014. Подписано в печать 20.12.2014.
Формат А4 1/16. Бумага офисная. Печать цифровая.
Усл. печ. л. 12,39. Тираж 1000 экз. Заказ № 13.
Отпечатано в типографии ЧУ «Центр педагогического мастерства»
010000. г. Астана, ул. Туркестан, 2, ВП-3
e-mail: info@cpm.kz тел.: +7 (7172) 79-96-11